

Ядрени оръжия: титаничният план на Съединените щати срещу Китай и Русия

Нахлуването в Украйна потвърждава важността на задържането на "бомбата".

Настъпи по-опасна ера.

Краят на Студената война премахна от съзнанието на европейците риска от апокалипсис, породен от ядрените оръжия, който отдавна беше част от ежедневието им. Заплахите, отправени от Владимир Путин с [нахлуването в Украйна](#), брутално го върнаха. Това не е единственият симптом за преминаване към нова ера. Руско-американската биполярност е предизвикана от Китай, чийто арсенал продължава да расте в непрозрачност. Появяват се нови „надарени“ сили: вече Северна Корея; Иран, ако реши, и други държави, утре, ако го видят като единствения начин да гарантират оцеляването си. През 1964 г. режисьорът Стенли Кубрик озаглавява сатиричния си филм Доктор Стрейнджлав или: Как се научих да спра да се тревожа и да обикна бомбата . Тази „луда любов“ е превзела света и прави играта на власт по-сложна.

ЕПИЗОД 1 - [Ядрени оръжия, надаващата война: как Украйна трябваше да се откаже от бомбата си](#)

ЕПИЗОД 3 - [Китай и неговия колосален ядрен арсенал: обратната страна на мистериозната експанзия на Пекин](#)

Този 18 юли 2023 г. мъгла обгръща пристанището на Пусан в Южна Корея. В морето чудовище с дължина 170 метра и тегло близо 17 000 тона изплува и бавно се приближава. Той е посрещнат от малки влекачи, които му помагат при проливен дъжд да акостира. **USS Kentucky е едно от най-смъртоносните оръжия, които Съединените щати притежават.** Подобно на другите **13 подводници с ядрени балистични ракети (SSBN)** от клас Ohio, тя има **20 континентални ракети в недрата си.** Неговите ракети Trident могат да съдържат няколко ядрени бойни глави от **100 килотона (W76-1) или 455 килотона (W88, повече от 20 пъти мощността на Fat Man, хвърлен над Нагасаки).**

Събитието беше проследено отблизо от канцлерствата по целия свят. Изминаха почти четири десетилетия, откакто Вашингтон за последен път позволи на една от своите SSBN да направи междинно кацане при своя южнокорейски съюзник. Но имаше спешна нужда да го успокоим, защото [Северна Корея разполага с няколко дузини атомни бомби](#) и увеличава изпитанията на балистични ракети. **Този стратегически сигнал е отправен и към Москва, Пекин и други: американските власти са ангажирани повече от всякога с най-близките си съюзници.**

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: [Война в Украйна: Путин и Ким Чен-ун, обратната страна на „броманс“](#)

Кацването в Пусан беше осмото с SSBN извън пристанище на дом от 2015 г. насам – не е имало нито едно през предходните петнадесет години. Това е част от поредица от безпрецедентно препотвърждаване на американската ядрена мощ. Оспорвани както никога досега след Студената война, Съединените щати започнаха титанична програма за модернизация на своята ядрена триада. 1500 милиарда долара трябва да направят възможно замаяната на всички подводници на Охайо, на четиридесет години, с ново поколение SSBN и всички стари Minuteman, разположени в силози, разпръснати в Уайоминг, Монтана и Северна Дакота, с ракети Sentinel. И също така да добави към своя въздушен флот бомбардировачи с ненадминат стелт, B-21 (700 милиона долара всеки).

Предстоят трудни дебати

Ролята на тази триада е да транспортира 1770 ядрени бойни глави, разположени от Съединените щати през 2024 г., според Стокхолмския международен институт за изследване на мира (Sipri), в сравнение с 1710 за Русия. Но дали това е достатъчно, за да възпре не един, а двама основни противници? не Вашингтон може да бъде принуден да „разшири ядрения си арсенал“, ако Русия и Китай, които се стремят към паритет с другите две до 2035 г., не променят траекторията си, предупреди един от съветниците на Джо Байдън по тези въпроси, Пранай Вади. Тази надпревара във въоръжаването може да се случи, когато Договорът за нов старт изтече през февруари 2026 г., последното голямо ограничение върху запасите от глобални ядрени бойни глави. Това планираше да ограничи броя на бойните глави, разположени от Съединените щати до 1550 – и същото за Русия.

В определени стратегически кръгове вече има плед за увеличаване на американския ядрен арсенал. „Организаторите на насочване искат да имат достатъчно оръжия, за да отговорят на всички онези от другата страна на оградата, от страната на противника“, казва Анкит Панда, изследовател от Фондацията Карнеги за международен мир във Вашингтон. Че ядрен удар може да дойде като отговор на друг и т.н. Обмислят се и междинни решения: „За възпиране на китайците, в допълнение към руснаците, отговорът може да бъде по-качествен, предполага Роуз Готемюлер, преговарящ за New Start за администрацията на Обама. Имаме 3700 бойни глави в резерв, ще бъде възможно да увеличите броя на ракетите, без да увеличавате общия запас.“

ПРОЧЕТЕТЕ СЪЩО: „Рисковете от въоръжени инциденти между Китай и Съединените щати ще се увеличат“

За да се избегне надпреварата във въоръжаването, стратегическите задачи, като унищожаването на силози, могат да бъдат поверени на конвенционалните оръжия. „Вече не живеем в свят, в който само ядрени оръжия могат да застрашат други ядрени оръжия, както по време на Студената война, подчертава Анкит Панда. Това ще ни

доведе до много трудни дебати за правилния баланс между конвенционалните и ядрените способности.

„Ядреният свят може да се промени много бързо“

Дилемата може да бъде главозамайваща, ако Русия и Китай, в съответствие с тяхното „безгранично приятелство“, изразено през 2022 г., изберат координиране на своите ядрени политики. „Една коалиция между Пекин и Москва би поставила Съединените щати в ситуация на малоценност, ядреният свят може да се промени много бързо“, тревожи се старши офицер, прекарал част от кариерата си във френските ядрени сили.

„След края на Студената война съкратихме програмите и намалихме броя на ядрените оръжия“, спомня си Ханс Кристенсен, директор на Федерацията на американските учени, независима организация, водеща по въпросите на разпространението. „Тази тенденция се разраства“, оплаква се той, „Има все повече страни, които настояват за дългосрочното значение на тези оръжия.“ Изправена пред заплахата от Северна Корея, Южна Корея все повече обмисля да ги придобие. Качването на *USS Kentucky* в Пусан също има за цел да попречи на поемането по този път.

Въпросът е ще попаднат ли Китай и Съединените щати в „Капана на Тукидид“, теория, популяризирана от политолога Греъм Алисън, според която въоръженият конфликт става неизбежен, когато нововъзникваща сила оспори надмощието на лидера. Докато са налице всички условия за израждане на ситуацията (китайско-американско геополитическо напрежение, национализъм, насилствена модернизация на китайската армия, сплашване от страна на Пекин срещу Тайван и др.), страховете за война между двата съперника нарастват. **„Рисковете от въоръжени инциденти и военни кризи между Пекин и Вашингтон могат само да се увеличат през следващите години“**, предупреждава Жан-Пиер Кабестан, изследователски директор в CNRS, в книгата си *Tomorrow China: War or Peace?* (Gallimard), който излиза на 2 септември и от който L'Express публикува изключително добрите страници. В средносрочен план обаче тоталната конфронтация може да бъде избегната, смята този експерт по Китай, който предвижда началото на нов вид студена война. Извадки.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Covid-19, Тайван... Ще избегнат ли Пекин и Вашингтон война?

1) Натрупване на страсти и барут

Рисковете от война с участието на Китай нарастват всеки ден. **Националистическа страст, все по-мощни, многобройни и усъвършенствани военни средства, иредентистки проект за обединение с Тайван, господство в Южнокитайско море, възстановяване на островите Сенкаку** [Бележка на редактора: разположени в югозападната част на Япония] и дори коригиране на временната граница с Индия в своя полза, всички тези фактори сочат в една и съща посока: **Китай на Си Дзинпин е по-склонен да поеме рискове**

от този на Дън Сяопин и дори Мао, за да постигне тези цели, защото има волята и средствата, дори ако това го поставя в пряка конфронтация със САЩ

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Сто години ККП: в Китай „историята на партията е издигната до ранг на религия“

Страстите и пудрата очевидно са обединени, особено от китайската страна, чийто военен инструмент цели равенство с американските въоръжени сили през 2035 г. **и превъзходство, което би им позволило да победят последните до 2050 г.** Като се има предвид това, това са и двете страни, и дори от всички страни, по-специално в Япония, Тайван и Индия, че чуваме „звука на ботуши“ или, на по-малко метафоричен език, че наблюдаваме засилване на отбранителните усилия и загриженост за по-добра подготовка за евентуален въоръжен конфликт. По-важното е, че **Съединените щати показаха, че не възнамеряват да го „пуснат“**, тоест да позволят на Китай да ги изпревари във военно отношение.

За щастие стратегическата конфронтация или съперничество не означава автоматично въоръжен конфликт. [...] Фактът, че Съединените щати, Китай, но също и Индия (и Русия) са ядрени сили, принуждава правителствата на тези страни да помислят два пъти, преди да се впуснат във военна конфронтация директно. Както вчера, тази реалност парадоксално остава фактор за мир и следователно ни отдалечава от капана на Тукидид [ситуация, в която доминираща сила влиза във война с нововъзникваща сила]. Видяхме това, за наша сметка, по време на анексирането на Крим от Москва. [...]

Основният риск за бъдещето ще бъде решението на Пекин да превърне в „убежище“ Тайван или дори Сенкаку или цялото Южнокитайско море. Към днешна дата подобно съобщение остава малко вероятно, тъй като би повишило залозите и би придало непропорционално значение на последните два териториални спора. Но не можем напълно да го изключим, ако военното приключение на PLA срещу Тайван - блокада или целенасочени атаки - се обърка.

Друго развитие направи всяка бъдеща война между велики сили много различна: нейните кибернетични и пространствени измерения. Както вече беше казано, кибервойната започна отдавна, без да е необходимо да бъде обявявана. И китайците, и американците се готвят да унищожат космическото пространство и кибернетичните активи на противника още преди началото на военните действия. Но ще изпълнят ли заплахите си? Всъщност в тази област се оформи нова форма на взаимно гарантирано унищожение (MAD), тоест възпиране. Това ще убеди ли държавите, които владеят тези нови оръжия, да влязат в преговори с оглед контролиране на тяхното развитие и въздействие? Рано е да се каже. Във всеки случай ежедневната зависимост на милиарди човешки същества от космоса и кибер средствата за комуникация

вероятно ще накара хората, които вземат военни решения, да се замислят два пъти, преди да се впуснат в такава война. [...]

2) Китайският избор да остане в сивите зони

Народната република не показа ли, че няма нужда да стига дотук? Видяхме колко много е станал умел в сивите зони [Бележка на редактора: Тези действия, между мир и война, оставащи под прага, който би провокирал военна реакция], вярвайки, че тяхното широко използване за момента е най-доброто средство за утвърждаване на нейните териториални претенции и защита на нейните интереси на сигурността. И колко тя смята, че по този начин може да упражнява ефективен натиск върху страни, които от нейна гледна точка оспорват първото и вредят на второто.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Алис Екман: „Никоя китайска компания, колкото и мощна да е, не е над партията“

Този стратегически избор също подчертава склонността на китайските ръководители да избягват поемането на твърде много рискове или по-скоро да управляват прецизно всяко ново поемане на риск. Да останеш под прага на войната изглежда постоянна насока. Ясно е, че определени конфронтации могат да предизвикат инциденти или дори военни кризи. Но досега нищо не е в противоречие с приоритета, даден от Китай на Си на сивите зони. [...]

Причината за този стратегически избор е двойна. Първият е, **че НОАК не е участвала в истинска война от граничния си конфликт с Виетнам през 1979 г., тоест повече от четиридесет години.** За разлика от **въоръжените сили на САЩ, които от началото на 90-те години на миналия век почти непрекъснато са във война**, Народната освободителна армия (НОА) няма боен опит. Тя е напълно наясно с това. [...]

С други думи, **ръководството на Китайската комунистическа партия не може да си позволи да хвърли НОАК в конфликт с несигурен изход.** Всеки провал би имал значителни вътрешни и международни последици. **То може да отслаби съществуващия управленски екип, да причини икономически затруднения, да бъде източник на безредици, да насърчи политическото развитие и следователно да застраши настоящия режим.** Това би подкопало "престижа" на Китай, един от трите основни компонента, според Реймънд Арон между другото, на властта, заедно с богатството и силата. Този провал също би рискувал да компрометира неговия проект за „национално прераждане“ и следователно амбицията му да измести Съединените щати. И накрая, **нека не забравяме, че стабилността и увековечаването на режима остават приоритетите на Китайската комунистическа партия преди всяко обединение с Тайван.** Между Тайван и властта изборът на **Комунистическата партия и Си Дзинпин е ясен: те предпочитат властта.** [...]

Този стратегически избор в полза на сивите зони също е до известна степен отражение на състоянието на духа на китайското общество. Тя вече не е свикнала с войната. **Националистическата и дори войнствена страст в Китай понякога изглежда безгранична и непобедима.**

Насърчавана от Си, „дипломацията на война-вълк“ е неговият международен връх. Въпреки това [...] **вътрешните реакции на смъртта на всеки китайски миротворец в Африка (четирима през последните години) показаха колко зле подготвено е китайското общество за конфликт, който неизбежно ще доведе до много ковчези на национална земя.** В действителност, потънали в пропагандни филми и технико-военни програми, китайските националисти често имат нереална, дори игрива визия за войната. В този контекст агресивните твитове на китайските дипломати изглеждат като психологическа компенсация за колебанието на китайското правителство да започне истински въоръжен конфликт. [...]

3) **Вашингтон разчита на своите съюзници**

Прокарвайки предимството си чрез средства, които не са нито напълно мирни, нито напълно войнствени, Китай, без непременно да желае да го направи, почти механично накара набелязаните държави да реагират и да адаптират стратегията си. [...] **основният резултат беше по-ясен ангажимент на Съединените щати с техните официални и ефективни съюзници, по-специално Япония, Тайван и Филипините.** Това също беше пренастройване на стратегическите позиции на столици, които не поддържат официални отношения за сигурност с Вашингтон: първо **Ханой и Ню Делхи**, но също до известна степен **Куала Лумпур и Джакарта**. И накрая, имаше укрепване на Четворката (**Австралия, САЩ, Индия и Япония**) и постепенното ѝ превръщане, ако не в азиатски НАТО, то поне в структура за стратегическа и военна координация, за голямото недоволство на Пекин.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: За да се противопостави на Китай, Байдън подновява мултилатерализма в американски стил

Това стратегическо пренасочване създаде **нов баланс на силите, който вероятно ще намали риска от война.** Наистина днес китайският флот стана първият в света, но ако в случай на конфликт около Тайван или в Южнокитайско море се намесят американски, японски, тайвански или дори австралийски и индийски флот, балансът на силите остава до голяма степен в полза на официалните или фактически съюзници на Съединените щати. Препотвърждаването или разширяването на американските гаранции за сигурност също помага да се премахне перспективата за въоръжен конфликт. Въпреки че всеки военен инцидент или дори криза не може да бъде изключен, това важи за Япония, Тайван и Филипините.

4) **Натискът върху Тайван нараства**

Въпреки това, много от аргументите, развити в тази книга, разкриват реално увеличаване на рисковете от въоръжени инциденти и дори военни кризи, включително между Китай и Съединените щати. Увеличаването на търканията между военноморските сили на НОА и Седми флот на САЩ в Южнокитайско море и нахлужванията на китайската брегова охрана във водите около Сенкаку и особено скорошното увеличаване на нахлужванията на армията на Въздуха в тайванската отбрана зона рано или късно ще доведе до инцидент и криза, която ще трябва да бъде управлявана.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: *Военни учения, ракетни тестове...Ами ако Китай нападне Тайван?*

[...] Не можем да изключим, че от китайска страна, а може би и от американска страна, може да бъде провокиран подобен инцидент, за да се тестват реакциите на противника. Непредумишлен инцидент, тоест произтичащ от действие на командир или пилот, като този с EP-3 през 2001 г., е по-вероятно да бъде разрешен относително бързо от дипломатите. Но умишлен инцидент като тормоза на *USS Decatur* през 2018 г. или вероятно също атаката с палки срещу индийски войници на границата през юни 2020 г. е значително по-труден за преодоляване. **Тревожен е фактът, че първият тип инциденти отстъпиха място на втория, защото отразява ясно желание за поемане на по-голям риск.** [...]

В Китай се носят слухове, че Си планира да обедини отново демократичния и де факто независим остров със сила през 2022 г., точно преди 20-ия конгрес на Китайската комунистическа партия, насрочен за есента. Смята се, че Си ще остане на власт след тази дата, както го упълномощава сега конституцията на Народната република: тогава великият „обединител“ би могъл да обмисли началото на политическото наследяване и да бъде избран за президент за цял живот.

НОАК не е готова за фронтални действия. Китай също така не иска да носи отговорност за избухването на трета световна война срещу Съединените щати и техните съюзници, дори и да се погрижи да избегне ядреното разграждане. [...] **Си също така няма интерес да участва в авантюра, която би могла, ако се провали, да го дестабилизира и дори да застраши монополната власт на Китайската комунистическа партия.** Но той се ангажира с повторното обединение на Тайван, без което Китай не може, в неговите очи, да възвърне величието си. Следователно той трябва да изплаши тайванците, тъй като те са толкова привързани към своята идентичност и своята държава - Република Китай в Тайван - и остават съпротивителни срещу всяко обединение с Народната република. Умишлено ли ще провокира военна криза в пролива? [...]

Въпреки това, засилването на сплъщването от страна на PLA допринася за разпалването на дебатите в Тайван, както и в Съединените щати относно дългосрочното бъдеще на острова. **И засега това увеличава вероятността от китайско-американска военна криза.** Парадоксът е,

че демократът Джо Байдън несъмнено ще трябва да управлява криза, за подготовката на която неговият предшественик и противник, със сигурност в много по-малка степен от Си Дзинпин, помогна. Във всеки случай е **трудно да се види, че американското правителство ще отстъпи.**

5) **Към нова студена война**

Днес във Вашингтон има консенсус относно това в какво се превърна Китай на Си: **основната заплаха за американското лидерство.** Могат ли Съединените щати да запазят това лидерство, без да се стремят да съдържат и дори да отслабят китайската мощ по един или друг начин?

Затова се връщаме към капана на Тукидид [...]. Тази битка между двете суперсили в момента за световно лидерство няма само военен характер. **То е глобално. Икономически вече е ясно, че Китай ще заеме първото място на Съединените щати до 2030 г. или дори преди.** Но брутният БВП на всяка страна не покрива цялата реалност. Освен това след кризата с Covid-19 китайският растеж се забавя и **рисковете икономиката на Народната република да заседне в „капана на средните доходи“ се увеличиха.** По отношение на науката и технологиите, по-отворена и привлекателна страна, **Съединените щати имат големи шансове да останат лидер, въпреки огромните инвестиции на китайското правителство в научноизследователска и развойна дейност. [...]**

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Произходът на Covid: безмилостна война от истории между Вашингтон и Пекин

И накрая, **във военно отношение е съмнително дали Китай ще успее да измести Съединените щати дори през 2050 г.** Тогава той несъмнено ще има най-голямата армия в света по отношение на брой лодки, самолети и конвенционални ракети, принуждавайки последните да приемат стратегия за асиметрична отбрана в западния Тихи океан. Но **подкрепени от по-динамична отбранителна индустриална платформа, въоръжените сили на САЩ вероятно ще останат по-глобални, напреднали и сложни.**

[...] Следователно не сме свидетели на преход на властта, а **по-скоро на установяване на нова биполярност, характеризираща се с асиметрия, по мое мнение, трайна.** От своя страна Народната република е убедена или по-точно се е убедила в обратното. Следователно дуелът или конфронтацията е предназначен да продължи, без тези две велики сили да бъдат вкарани в капана на Тукидид.

В действителност е вероятно китайско-американското стратегическо съперничество да остане до голяма степен мирно, **като същевременно благоприятства появата на нова Студена война, доста различна от първата.**

Военни учения, изпитания на ракети... Ами ако Китай нападне Тайван?

Азия . Изправен пред нарастващата заплаха от могъщия си съсед, островът модернизира защитата си. И подготвя съпротивата.

Звукът на китайските ботуши става все по-оглушителен около Тайван. В пореден опит за сплашване Китай проведе военни учения с бойни патрони близо до острова в средата на август, за да „защити националния суверенитет“. Предупреждение, изпратено до президента Цай Инг-вен, враждебно настроен към сближаването с Пекин, и към Съединените щати, виновни за насърчаване на "силите за независимост" в Тайван (маневрите се състояха по време на посещението на Алекс Азар там, министърът на здравеопазването на САЩ).

Продължаващ тормоз над Пекин

През последните седмици Народната освободителна армия също - отново - изпрати изстребители във въздушното пространство на Тайван и тества противокорабни ракети в Южнокитайско море. „В продължение на три месеца Пекин се занимава с [непрекъснат тормоз](#) със своите военновъздушни и военноморски сили, отбелязва Уанг Тинг-ю, председател на комисията по външни работи и национална отбрана, в тайванския парламент, чиято цел е да ни изплаши и да ни разбие морала като ни накара да почувстваме присъствието на тяхната армия. [ПРОЧЕТЕТЕ СЪЩО >> Тайван спечели имиджовата битка срещу Пекин](#)

Изправен пред комунистическия режим, който обеща да си върне територия, смятана за бунтовническа провинция, островът укрепва отбраната си. Тайпе увеличи военния си бюджет с 10%, довеждайки го до **15,4 милиарда долара за 2021 г. Нищожна сума в сравнение с тази на Китай (174 милиарда долара през 2019 г.),** който ускори модернизацията на армията си с форсиран марш от идването на Си Дзинпин на власт в края на 2012 г. „Сякаш мравка се опитва да премести дърво“, иронизира Джао Лиджиан, говорител на китайското министерство на външните работи.

Асиметрична защита

Вместо да се стреми да се изправи лице в лице с азиатския гигант, Тайван предпочита своите способности за възпиране, съгласно така наречената „асиметрична“ стратегия. Тя иска да ускори изграждането на собствени ракети и да придобие нови. „Разработването на този тип оръжие беше наш приоритет през последните четири години. Нашата цел е Китай да помисли два пъти, преди да ни атакува, тъй като цената, която трябва да плати, ще бъде висока за това“, продължава Уанг Тинг-ю, също член на управляващата Демократическа прогресивна партия.

За да направи това, бившата Formosa трябва да се справи и с очевидните слабости. Той ще произвежда свои собствени подводници (само две са в експлоатация днес) и е финализирал поръчка за 66 американски изстребителя F-16, за да поднови застаряващия флот. Но тайванската армия има още един недостатък: тя има само 88 000 професионални войници - в сравнение с повече от милион (в тази област) за Китай - и броят на резервистите, които действително могат да бъдат мобилизирани, е спаднал до около 200 000 души.

Задръжте възможно най-дълго

Според тайванските експерти Китай все още не е в състояние да предприеме толкова сложна операция като нахлуването на остров с такъв размер. „От друга страна, може да се насочи към по-малки и по-отдалечени – следователно по-трудни за защита – принадлежащи на Тайпе, като Dongsha или Kinmen, за да ги окупира и да ни принуди да капитулираме“, обяснява Wang Ting-yu. Тайпе се готви да издържи възможно най-дълго, ако се случи такъв сценарий. **Време е САЩ, без които островът нямаше шанс да се измъкне, да се намесят.**

Засега Вашингтон засилва признаците си за подкрепа, с риск от допълнително влошаване на „новата студена война“ с китайския лидер Си Дзинпин, за когото Тайван е най-чувствителната тема на двустранни разногласия. В допълнение към пътуването на Алекс Азар - най-високопоставеният американски служител, посетил острова от 1979 г. насам - откриването в края на август на център за поддръжка на изстребители F-16 от тайванския лидер разгневи Китай. До точката на настъпление? Тази опция става все по-малко хипотетична, особено при инцидент в околните води. **„В краткосрочен план Пекин вероятно ще продължи да задушават Тайван икономически и дипломатически, да му влияе политически и да увеличават военния натиск с надеждата да го насочи към своя лагер“**, каза Жан-Пиер Кабестан, синолог от университета Хонг Конг Баптист. Американските стратегии обаче се опасяват, че Средното царство няма да се чувства достатъчно уверено в бъдещето, за да използва сила. **„Китайците, които вече имат най-голямата военна флота в света, с 350 кораба и подводници, ще могат да съберат толкова много самолети и лодки срещу Тайван, че в по-дългосрочен план човек може да се чуди дали цената на „намеса“ няма да бъде непосилно за Съединените щати“**, предвижда Жан-Пиер Кабестан. Тогава тайванците можеха да разчитат само на

себе си. *

„Ако Си Дзинпин реши да атакува...“: Ще устои ли Тайван на китайска инвазия?

Ексклузивен репортаж . Войната в Украйна ускори осъзнаването, че атака е възможна. Островът укрепва отбраната си, но остават въпроси относно неговата стратегия, решимостта на населението и помощта, която Съединените щати биха предоставили.

От Cyrille Pluyette, в Тайпе, Синчу и Гаосюн (Тайван)

Глава 1: Все по-тревожен военен топнос

Въздушна база Hsinchu, на северозападния бряг на [Тайван](#), с лице към Китай. В това свръхсигурно място инструкциите, наложени на L'Express, са строги. Забранено е да се снимат десетките камуфлажни хангари отвън - в случай на война Пекин може да се опита да ги удари, за да унищожи самолетите на земята. Mirage 2000-5 се позиционира на пистата: оглушителният грохот на двигателя му раздира въздуха. В градински зелен костюм, с изтеглени черти, подполковник Ник, 34, влиза в "стаята за готовност", стаята, където пилотите чакат заповедта за излитане. Повечето гледат разсеяно спортен канал, изправени или седнали на дивана.

Внезапно алармата прозвучава рязко: млад пилот скача и се втурва към изстребителя си в съседния хангар. Между предупреждението и излитането трябва да изминат не повече от шест минути. Упражнението е успешно. Но напрежението е осезаемо в края на май във „второто крило“, една от седемте военновъздушни бази в Тайван, разположена недалеч от централата на световния лидер в полупроводниците [TSMC](#), компанията с най-стратегическо значение в страната. Няколко дни по-рано китайската армия организира обкръжаващи маневри около острова. Стартирали като „отмъщение“ на речта при встъпването в длъжност на новия тайвански президент [Лай Чинг-те](#) (който също нарича себе си Уилям Лай), те мобилизираха 111 самолета и армада от кораби.

ПРОЧЕТЕТЕ СЪЩО: [Тайван: как новият президент отново разпали гнева на Китай](#)

Дните са все по-изпитателни, защото в допълнение към рутинните патрули и обучение, непредвидените мисии се умножават в небето, където врагът може да се появи всеки момент. **„Преди десет години излитах по спешност веднъж месечно, сега три до пет пъти“**, обяснява Ник в хангара, където е паркиран „неговият“ Mirage 2000. „Най-стресиращото нещо е, когато съм на... обадете се в „стаята за готовност“, през нощта, докато спи или почива, и трябва да напусне незабавно. Миналата година, както и през 2022 г., повече от 1700 китайски самолета влязоха в зоната за идентификация на противовъздушната отбрана на Тайван (Adiz), което е увеличение от 76% за две години.

Тези непрестанни набези опъват нервите и понякога износват старо оборудване – Mirage 2000-5 са в експлоатация от 1997 г. Каква е тяхната мисия? Отидете да се срещнете с натрапника и идентифицирайте опасността. "Ако той не направи нищо подозрително, аз поддържам курса си и просто го следвам на моя радар. Ако той наистина се приближи, тогава ще потвърдя визуално присъствието му и ще го наблюдавам. Позиционирам се в позиция с пренебрежение спрямо него, над 2000 метра, за да избегнем инциденти“, описва пилотът, като имитира сцената с ръце. Базата е отговорна за комуникацията с противоположното устройство. **„Това е много трудна работа: всеки ден сме изправени пред решения на живот и смърт, а някои мисии навлизат в семейния живот“**, диша този баща на малко момче. Той облекчава напрежението, като играе футбол, но някои войници се чупят и се отказват от униформите си.

Манията на Си Дзинпин

Постепенно изтощавайки тайванците, обезсърчавайки ги, карайки ги да разберат, че няма смисъл да се противопоставят на най-голямата армия в света, такава е манията на Си Дзинпин. Китайският президент обеща да си върне острова, който той смята за една от своите провинции, ако е необходимо и със сила. Не може и дума да се пренася този проблем "от поколение на поколение", предупреди той. И какво значение има, ако Китайската народна република никога не е администрирала тази територия, която е водила де факто автономна политика от десетилетия... Тази фикс идея има своите корени в историята: именно в Тайван националистическите войски на Чан Кай -шек, победени от комунистите на Мао Цзедун, намират убежище през 1949 г., като вземат със себе си Китайската република, основана през 1912 г. от Сун Ятсен, с надеждата отново да атакуват континента. Причините са и политически – Тайван, жизнена китайскоговоряща демокрация, представлява нагъл контрамодел на авторитарния комунистически режим. **Икономически: островът произвежда 90% от най-модерните чипове на планетата.** Но преди всичко геополитически: **Китай наистина вижда достъпа си до Тихия океан възпрепятстван от „първата верига от острови“ (Филипините, Южна Корея, Япония, Тайван), страни, които имат военни връзки с големия американски съперник.** **Завладяването на Тайван би позволило на Пекин да пробие тази естествена „бариера“.**

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: *Ами ако Китай нападне Тайван утре? Сценарий, който ще промени лицето на света*

Независимо дали във въздуха или във водите, през последните години Китай увеличи натиска до безпрецедентни нива върху бившата Формоза, като същевременно остава в „сива зона“, под прага на войната. Вече не е рядкост китайски самолети да пресичат "средната линия", която разделя Тайванския проток (широк от 130 до 180 километра) на две. Корабите на китайската брегова охрана, придружени от военни кораби, също все по-често навлизат в „забранените води“ (по-малко от шест километра от брега) на тайванските острови, много близо до Китай, като Кинмен, откъдето можете да видите кулите на града на Ксимен, точно отсреща. През февруари китайски офицери дори се качиха на тайвански круизен кораб на екскурзия около Кинмен за проверка, сякаш действаша в рамките на тяхната юрисдикция. „Китайските сили се опитват да наложат идеята, че Тайванският проток принадлежи на тях. Те прилагат цял набор от тактики, които никога досега не сме виждали. Ние нямаме чудодейно лекарство, ние постоянно трябва да се адаптираме“, се изплъзва в помещението на Министерството на отбраната в Тайпе, генерал-майор Сун Ли-Фанг, говорител на армията, прави задълбочено изрязване.

Комунистическият режим, който искаше Куоминдан (КМТ) да дойде на власт, по-благоприятен за диалог с него, никога не смели избора на Цай Инг-вен (2016-2024), от Прогресивната демократическа партия, традиционно независимост. Дори ако президентът внимаваше да не провъзгласи официално независимост, жест, който би се равнявал на обявяване на война на Пекин. Този постоянен тормоз може да се засили

още повече при мандата на неговия наследник. Идващ от същата партия, Уилям Лай, описан от Пекин като "опасен сепаратист", се изправи директно срещу могъщия си съсед в речта си при встъпването в длъжност на 19 май, като намекна, че Китай и Тайван са две отделни държави. Кошунство! Новият президент изглежда добре осъзнава опасността: „**Възходът на Китай е нашето най-голямо предизвикателство**“, настоя той наскоро пред студенти от Военната академия, добавяйки, че „**анексирането**“ и „**елиминиранието**“ на Тайван са станали национална кауза в Пекин, който сега заплашва "упоритите сепаратисти" със смъртно наказание.

Ще поеме ли обаче Китай риска да предизвика трета световна война със САЩ, като атакува Тайван? Адмирал Филип Дейвидсън, по това време командир на американските сили в Азиатско-Тихоокеанския регион, изчисли през 2021 г., че Пекин може да започне нахлуване до 2027 г. Според неговия наследник Си Дзинпин е щял да поиска от войските си да бъдат готови за нападение срещу такъв хоризонт. Откакто дойде на власт, комунистическият лидер е разположил значителни ресурси, за да модернизира армиите си и да им даде капацитет да превземат острова с 23,5 милиона жители. Китайските военни учения от 23 и 24 май „изглеждаха като репетиция“ за нахлуване, коментира адмирал Самуел Папаро, шеф на новото командване на американските сили в региона.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Томас Гомар: „Нахлуване в Тайван от Китай би принудило Съединените щати да направят решителен избор“

Този сценарий – този на голяма авторитарна сила, атакуваща малък демократичен съсед – стана много по-реален в съзнанието на някои тайванци, след като Русия нахлу в Украйна на 24 февруари 2022 г. За много специалисти вероятността от нахлуване се е увеличила, въпреки че все още може да се избегне. 2027 година може да бъде особено напрегната. „**Си Дзинпин вероятно ще бъде преизбран за четвърти мандат**. Нова победа на Уилям Лай на изборите през януари 2028 г. би означавала пълен провал на политиката му спрямо Тайван и би го изложила на силна опозиция в рамките на неговия режим, ако той почувства, че това движение е неизбежно, той може да реши да атакува“, предвижда Лай И-чунг, президент на фондация Prospect, мозъчен тръст в Тайпе. За други експерти 2030-те ще бъдат най-опасните, тъй като приближаваме стогодишнината от основаването на Китайската народна република през 2049 г. Рискът би бил огромен за нападателя, но Си Дзинпин демонстрира, че не се страхува да предприеме действие, чрез изпращане на повече от 1 милион мюсюлмани в лагери за превъзпитание в провинция Синдзян или чрез драстично изтласкване на Хонконг, въпреки щетите върху имиджа и икономиката на Китай.

Глава 2: Капане с много висок риск

Срещата беше в Института по отбрана и стратегически изследвания, на няколкостотин метра от президентския дворец – две сгради, построени от японците по време на окупацията (1895-1945 г.). В района има подземни убежища за защита на президента и членовете на

правителството в случай на китайски бомбардировки. След преминаване на контролите влизаме на територията на този военен мозъчен тръст, бивш щаб на японските сили по време на Втората световна война. Изследователят Yisuo Tzeng е специалист по "военни игри". Неговата роля не е да дефинира най-вероятните сценарии, а да си представи най-лошия. А най-лошото според него би било **блокада на острова от страна на Китай с цел да го накара да капитулира**. Този сценарий наистина ще се съсредоточи върху слабостите на Тайван – много зависим от неговия внос, особено енергия – като същевременно играе върху масовия ефект на Китай (който има най-големия флот в света). Тайван се подготвя, като натрупва критични материали, лекарства и гориво с цел да издържи поне три месеца. „В случай на пълно обкръжение и при липса на избухване на война, за Тайпе ще бъде трудно да реагира“, предупреждава Исуо Дзън. Но Китай, който със сигурност ще бъде изправен пред западните санкции, няма да се измъкне невредим."

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Тайван: TikTok, оръжието на Китай, за да се опита да повлияе на изборите

За други наблюдатели най-сериозната заплаха би била **"изненадваща" амфибийна инвазия. Това ще бъде предшествано от мащабна кибератака, насочена към парализиране на държавните служби и порой от дезинформация за разпространение на паника и недоверие в правителството. След това рояк ракети ще се насочат към стратегическа инфраструктура, радары за противовъздушна отбрана и командни пунктове. Превземането на Тайван обаче би било невероятно сложно - много повече от десанта на съюзниците на брега на Нормандия на 6 юни 1944 г. - смятан за най-опасната военна операция на всички времена. Това ще изисква сложна координация между китайските военноморски, въздушни и сухопътни сили, въпреки че те не са воювали от 1979 г. (срещу Виетнам). И много мъже. Защото Тайван има късмет: това е остров, защитен от скалисти брегове. **За да го завладее, китайският флот първо ще трябва да пресече пролива с бурни води, излагайки се на тайвански противокорабни ракети, дронове и морски мини.** Тогава възможните места за десант, малко на брой, ще бъдат яростно защитавани: дюзина много тесни плажове, често заобиколени от плитка вода, което ще принуди десантните кораби да стоят далеч от брега, усложнявайки разполагането на оръжия.**

Страх от битка в градските райони

Да си представим, че китайците успеят да стъпят на острова: най-трудната част все още ще бъде направена. Очаква се войници от Народната освободителна армия (PLA) да напреднат през планинска обстановка – чиито тунели вероятно ще бъдат осъдени от тайванците – към столицата Тайпе. По пътя те ще трябва да се изправят срещу партизански отряд, преди да продължат с градските битки, в район с много висока човешка плътност (повече от 9 милиона жители).

„Нашата основна цел ще бъде да оцелеем при първата вълна от удари, след което да издържим, преди да пристигне американската помощ. Според мен две седмици биха били достатъчни“, каза Артър Динг, професор в Националния университет Ченгчи в Тайпе. Съгласно Закона за отношенията с Тайван, приет през 1979 г., **от Съединените щати се изисква да помогнат на острова да се защити, но Вашингтон поддържа "стратегическа неяснота" относно въоръжената намеса. Джо Байдън със сигурност е потвърдил няколко пъти, че Америка ще се притече на помощ на острова. Но никой не знае каква наистина би била американската реакция в случай на китайска агресия. Особено ако Доналд Тръмп се върне в Белия дом догодина...**

На теория Съединените щати не могат да позволят Тайван да попадне в китайски ръце. **Отказът би застрашил присъствието им в региона – където те упражняват своето господство от 1945 г. насам – но също и техните местни съюзи и несъмнено ранга им на водеща световна сила.** Да не говорим, че **ще загубят достъп до най-ефективните тайвански полупроводници, които са от решаващо значение в стратегически сектори като отбраната или технологиите от ново поколение.** „Американците вероятно ще изчакат известно време, преди да се намесят“, казва Артър Динг, „**Ако ракети ударят Шанхай или Пекин, китайската икономика ще бъде много засегната: това би било в интерес на Вашингтон.**

Други гласове са по-скептически. „**Истинската поука от войната в Украйна е, че Съединените щати не дойдоха: те просто изпратиха оръжия**“, мърмори Александър Хуанг, директор по международните въпроси на КМТ. „Всичко зависи от обстоятелствата, но **Китай разполага с ядрени оръжия и страхотни конвенционални възможности в региона, много вероятно е Съединените щати да бъдат разубедени да се намесят**“, добавя тогава Питър Харис, професор в държавния университет в Колорадо правят изключително трудно за Америка и нейните съюзници да снабдяват Тайван след началото на войната. Следователно **Тайван също трябва да се подготви да разчита само на собствените си сили.**

Глава 3: Готов ли е Тайван?

Макс е един от последните тайванци, отбили четири месеца военна служба и няма да има трайни спомени от това. Изправено пред повишения риск от война, предишното правителство реши да смени предавката: военните разходи се увеличиха от 2% на 2,5% от БВП, а продължителността на военната служба беше удължена до една година. „Последните два месеца бяха посветени на логистиката: забравих какво бях научил в началото по отношение на боравенето с оръжия“, доверява 27-годишният младеж в южната част на Тайван, близо до казармите в Гаосюн.

Войната в Украйна беше шок за този студент от хака произход (онези жители на Южен Китай, които пристигнаха в Тайван през 19 век) от страна на баща му и абориген от страна на майка му. За разлика от приятелите си, които предпочитат да не мислят за това, той казва, че е притеснен. „Мисля, че атака е все по-възможна. Си Дзинпин и Путин си приличат: те са императори, които искат да си присвоят териториите един на друг.“ Той дори изглежда пораженчески настроен. „Удължаването на военната служба до една година може да бъде полезно, но не е задължително да ни помогне да спечелим: няма достатъчно от нас и страната ни е много малка“, въздъхва той. Щеше ли да е готов да се бие? **„Ще се мобилизирам, но ако животът ми беше в опасност, не съм сигурен, че ще продължа да се съпротивлявам, обичам страната си, но предпочитам живота си“**, обобщава той с комична гримаса.

[@lexpress](#)

Нашият журналист, Сирил Плуйет, успя да влезе във военната въздушна база Хсинчу в северозападната част на Тайван, няколко дни след китайските военни маневри, насочени към обкръжаване на острова. Той разказва.

Тайван Китай доклад [learnabouttiktok](#) [learnwithtiktok](#)

[Љ оригинален звук - L'Express - L'Express](#)

Подготовката на резервистите също има какво да се желае. Защото ако официалната цифра надхвърли 1,6 милиона души, много малко са правилно подготвените. „На нашите резервисти липсват обучение, хора, решителност и оборудване, ако не ги реформираме, те ще се превърнат в пушечно месо по време на война“, предупреждава изследователят Jyh-Shyang Sheu, изследовател в INDSR. Убедени от хода на войната в Украйна, че е възможно да се устои срещу автократична сила с голямо числено превъзходство, тайванските власти обещаха да се заемат с този проект.

Впечатлени от примера, даден от киев, те сега възхваляват предимствата на асиметричната отбрана или „стратегията на дикобраза“. Идеята е да се разубеди Китай да атакува, поради страх от щетите, които може да понесе. Но за бившия началник-щаб на тайванската армия (2017-2019 г.) адмирал Ли Хси-мин правителството, което има ограничен бюджет, не прави достатъчно ясен избор. Вместо да упорства в закупуването на много скъпо конвенционално оборудване - изтребители, военни кораби и т.н. - което може да бъде унищожено много бързо, Тайпе трябва да посвети много повече усилия на по-мобилни, по-евтини оръжия и по-малко лесни за елиминирани от врага, като ракети Javelin или Stinger.

Дори ако това означава запазване на минимума от конвенционални оръжия за отблъскване на китайските кораби и военни самолети, които в

момента гъмжат в „сивата зона“. И това, дори ако поръчката за 66 изстребителя F-16 от Съединените щати (доставката беше забавена, поради самолетите, обещани на Украйна), има заслугата да подкрепи морала на тайванците... Присъдата на адмирал Лий е ясен: **„Факт е, че не можем да се конкурираме с НОАК, следователно е необходимо да преосмислим военната стратегия на Тайван“**, каза той пред Japan *Times* миналата година той се е модернизирал“.

Питър Харис, съавтор на *Deterrence Gap: Avoiding War in the Taiwan Strait* (US Army War College), споделя наблюдението, че страната не е готова: **„В момента Тайван няма необходимите способности да спре инвазия. армията е недостатъчно финансирана, твърде малка и зле подготвена, нейните запаси не са достатъчни за водене на дълга война и военната ѝ стратегия разчита твърде много на идеята да бъде спасена от американска намеса. Според него има спешност: „Тайван се нуждае от повече противокорабни ракети, повече морски мини, повече дронове и мобилни сухопътни сили.“**

В знак на осведоменост бившата Formosa ускори производството на ракети: тя се стреми да произведе повече от 1000 тази година. А новият президент Уилям Лай иска да превърне Тайван в регионален център за производство на дронове. Междувременно Пентагонът току-що одобри, за общо над 360 милиона долара, доставката в Тайпе на безпилотни самолети и **700 безпилотни самолета-камикадзе, които вече се използват от украинската армия.** В случай на конфликт САЩ също възнамеряват да наситят Тайванския пролив с въздушни и военноморски дронове. Целта е да го превърнем в „безпилотен адски пейзаж“, каза адмирал Самуел Папаро пред *Washington Post*.

Но възпирането в крайна сметка се основава на оценката на Китай за съпротивата на Тайван и американската намеса. „Докато Китай си казва, че не може да прекрати война за по-малко от две години, той може да се колебае. Но ако смята, че може да спечели след три или шест месеца, изкушението да продължи да действа ще бъде по-силно“, изчислява Матийо Дюшател, директор по международни изследвания в Institut Montaigne.

За да се избегне този сценарий, натрупването на оръжия няма да е достатъчно: Тайван също трябва да изчисти праха от военната си култура. „Армията все още е много автократична: генералите, които днес са на 60 години, вече са били в армията по време на диктатурата (1949-1987 г.), откъснати от света, те не са били изправени пред най-добрите практики“, критикува Енох Ву, бивш офицер от специалните сили, който създаде неправителствената организация Forward Alliance, за да обучава цивилни, но също и пожарникари и полицаи в извънредни ситуации. Въпреки това „войната в Украйна доказва, че всяка армия, която не насърчава поемането на инициатива на място, не оцелява“.

Според него ще са необходими поне десет години, за да се промени менталитета, като се позволи на офицери от новото поколение да достигнат до най-високите постове. В крайна сметка определящият елемент ще бъде „духът на съпротива на населението, както в Украйна“, потвърждава Енох Ву, чиято амбиция също е чрез неговите курсове да „създаде дух на единство“. В местен полицейски участък в град Ню

Тайпе, в покрайнините на столицата, полицаи се учат как да поставят турникет или да закърпват рана в добродушна атмосфера. "Ако започне война, фронтната линия ще бъде навсякъде. Колкото повече хора има за управление на кризи и ранени, толкова по-полезно ще бъде", каза Хонги Лин, 28-годишен полицаи, участвал в обучението.

В действителност цялото общество е това, което трябва да се постави в боен ред. Днес младите хора понякога създават впечатлението, че са „надути“. Някои осъзнават риска от война, други изобщо не осъзнават. Китайските военни маневри в края на май не изглеждаха разстроили много хора в тайванската столица. **„Не се страхувам, че ще атакуват. Китай е хартиен тигър, който има много вътрешни икономически проблеми, с които трябва да се справи, и не се е бил от дълго време. Те използват тези военни учения, за да покажат на хората си, че „те правят нещо! Комунистическият режим никога няма да ни управлява“**, усмихва се тридесетгодишният дизайнер от Тайпе.

Както в Украйна, отношението на може да се окаже решаващо. Именно защото Владимир Зеленски не избяга и се утвърди като лидер на съпротивата, цял народ се изправи срещу руския окупатор. Това показва огромната тежест, която тежи върху раменете на новия лидер Уилям Лай.

*

Ами ако Китай нападне Тайван утре?

Сценарий, който ще промени лицето на света

Геополитика . Според трима големи американски експерти анексирането на Тайван от Китай на Си Дзинпин би имало катастрофални последици за Съединените щати и техните съюзници.

От Андрю С. Ериксън, Габриел Б. Колинс и Мат Потингър Съединените щати и техните съюзници са изправени пред много потенциални геополитически катастрофи през следващото десетилетие. **Но почти всички те бледнеят в сравнение с това, което би се случило, ако Китай анексира или нахлуе в Тайван** . Подобен сценарий, каза американски служител, „би бил катастрофа от най-висок порядък за Съединените щати **и съм убеден, че времето изтича**“. Беше Дъглас Макартър през юни 1950 г. Генералът ръководеше окупирана Япония по това време и изрази загриженост в строго секретна бележка до Вашингтон относно възможността китайските комунисти да се стремят да победят своите националистически врагове веднъж завинаги. Повече от седемдесет години по-късно предупреждението на Макартър е по-актуално от всякога.

Тогавата, както и днес, географията на Тайван е важна. Автономен Тайван служи като котва за отбраната на Япония и лишава Китай от трамплин да заплашва съюзниците на САЩ в Западния Пасифик. Но за разлика от 50-те години на миналия век, когато островът беше под авторитарния режим на Чан Кайши, днес той е пълноправна либерална демокрация,

чието подчинение на тоталитаризма на Пекин би попречило на демократичните стремежи в целия регион, включително Китай. И за разлика от времето на Макартър, [Тайван, водещият производител на модерни микрочипове](#), **сега е икономически решаващ за останалия свят.** Една война за тази територия може лесно да предизвика глобална рецесия. Друга съществена разлика от времето на Макартър: огромна мрежа от американски съюзници в Индо-Тихия океан, страни, чиято сигурност зависи от подкрепата на САЩ. Превземането на Тайван от Китай може да предизвика надпревара между тези нации за разработване на собствени ядрени арсенали, като гаранциите за сигурност на САЩ губят доверие.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: *Томас Гомар : „Нахлуване в Тайван от Китай би принудило Съединените щати да направят решителен избор“*

През последните години китайският лидер Си Дзинпин беше нетърпелив и решен да разреши въпроса за статута на Тайван по начин, по който неговите предшественици никога не са го правили. Той нареди метеорично военно натрупване, като възложи на китайските сили да му осигурят до 2027 г. пълен набор от възможности за обединението на Тайван. Тези сигнали доведоха до дебат във Вашингтон и на други места относно това **дали Тайван е стратегически и икономически достатъчно важен, за да заслужава защита в най-тежките ситуации.** Но не се заблуждавайте: независимо дали някой е загрижен за бъдещето на демокрацията в Азия или предпочита да мисли само за студената математика на реалполитиката, съдбата на Тайван е важна.

Защитавайте демократичната алтернатива

Когато Макартър пише своята бележка през юни 1950 г., комунистическите бунтове обхващат Югоизточна Азия и Корейският полуостров е на ръба на война. Военната полезност на Тайван - тогава наричан "Формоза" на Запад - е във въздуха. „**В ръцете на комунистите**“, пише той, „**Формоза може да бъде сравнена с непотопяем самолетносач и станция за попълване на подводници, идеално разположена за изпълнение на съветската офанзивна стратегия, докато осуетява контранастъпателните операции на съветските сили, базирани в.**“ **Окинава и Филипините.**“ Макартър отбелязва как имперска Япония, която управлява Тайван от 1895 до 1945 г., използва острова като „трамплин за военна агресия“ отвъд Източна Азия и предупреждава, че комунистическите сили биха могли да направят същото.

Но мисленето на Макартър отива далеч отвъд обикновената военна база, подчертавайки, че на тайванския народ трябва да бъде предложена „възможността да развие собственото си политическо бъдеще в атмосфера, свободна от диктата на комунистическа полицейска държава“. Той дори подчерта значението на Тайван като нетен износител на храни в следвоенна Азия и като бъдеща „просперираща икономическа единица“.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Тиери Уолтън: „Срещу Китай и Русия Западът ще има най-добри шансове“

Динамиката, подчертана от MacArthur, остава актуална, понякога повече от всякога. В крайна сметка гражданите на Тайван ефективно се възползваха от възможността да „развият собственото си политическо бъдеще“ чрез изграждане на пълноценна демокрация край бреговете на Китай. Ако тази система изчезне, Пекин щеше да заличи първата либерална демокрация в света, чиито основатели включваха много хора от китайски произход – и заедно с това живото доказателство, че има жизнеспособна и привлекателна алтернатива на тоталитаризма в Пекин. През 1996 г. тайванците гласуваха за първи път за пряк избор на своя президент, чийто максимален мандат на власт беше намален от два шестгодишни на два четиригодишни мандата. Четири години по-късно те избраха президент от опозицията, като по този начин сложиха край на политическия монопол на Гоминдана, партията, която управляваше острова от 1945 г. Оттогава насам демокрацията се вкоренява само на този остров, който се възползва от всяка политическа смяна четири до осем години.

Economist Intelligence Unit класира Тайван като 8-та най-„демократична“ страна, пред всички азиатски страни и дори пред много по-старите демокрации на Обединеното кралство и Съединените щати. Жителите му се радват на свобода на изразяване и сдружаване. Тайван също има едно от икономически най-справедливите общества, със сравнително малка разлика в разпределението на доходите, въпреки че средният му доход е един от най-високите. Нейният БВП на глава от населението надхвърли този на Япония през 2023 г.

Според индекс на Програмата за развитие на ООН Тайван е на 6-то място в света по отношение на равенството между половете. Жените заемат повече от 40% от местата в националния законодателен орган, най-високият процент в Азия и много по-висок от този в Съединените щати, където само 28% от членовете на Конгреса са жени. Тайванците са избирали два пъти президент, няколко от големите им градове се ръководят от жени, а следващият вицепрезидент е жена. Островът е известен и със зачитането на правата на коренното население (с определени законодателни места) и малцинствените групи. През 2019 г. Тайван стана първото общество в Азия, което легализира еднополовите бракове.

Тайван се откроява и по друг важен начин: неговата вяра в демокрацията нараства във време, когато много демокрации се съмняват в своите системи на управление. Според скорошно проучване на Тайванската фондация за демокрация, три четвърти от тайванците смятат, че въпреки проблемите, които демокрацията създава, тя остава най-добрата система. И, в освежаващ контраст със Съединените щати, младите хора са особено много в този случай.

Трудно е да се надценява значението на демократичната сила на острова, като се имат предвид политическите реалности в Тайванския проток, където повече от 1,4 милиарда души споделят много традиции, езикови и културни, са подчинени на тоталитарен режим. Много китайски граждани са вдъхновени от политическата еволюция на Тайван, от военното положение до демокрацията, което предлага модел за това в какво може да се превърне континентален Китай. Опасявайки се точно от такъв резултат, властите в Пекин отдавна се опитват да окарикатурят Тайван, като го обвиняват в робско подражание на западните форми на управление. Но в действителност Китайската комунистическа партия, вкопчена в своята марксистко-ленинска система, внесе дискредитиран политически модел от Европа. Китайски протестиращ, заснет в края на 2022 г., подчерта абсурдността на обвинението, че е бил манипулиран от чужди сили. „За кои „чужди сили“ говорите? „За Маркс и Енгелс?“

Загубата на Тайван като политическа алтернатива, предлагана от едно общество със значително китайско наследство, не би предвещавало нищо добро за възможността за демокрация в Китай, а и извън него.

Ключовата роля на тайванските полупроводници

Едно китайско поглъщане на Тайван би имало опустошителен ефект върху производството на полупроводници, което формира гръбнака на почти всяка стратегически важна индустрия днес и кръвта на нашия свят на големи данни. Сега планетата произвежда чипове на стойност около 600 милиарда долара годишно. Тези чипове се намират в продукти – от смартфони през автомобили до суперкомпютри – които общо струват трилиони долари, а услугите, предоставяни от тези устройства, струват десетки трилиони годишно. Най-новото поколение чипове (тези със схеми с размери 5 нанометра или по-малко) се произвеждат само на две места: Тайван ([от TSMC](#)) и, в много по-малка степен, Южна Корея (от Samsung). Сега на Тайван се падат около половината от световния производствен капацитет за всички полупроводници и много по-голям дял – може би 90% – за най-модерните чипове. С други думи, пазарният дял на Тайван за усъвършенствани полупроводници е приблизително 2 пъти по-голям от дела на петрола, произведен от ОПЕК.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: TSMC, „щитът“ на Тайван: какво ще стане, ако бъдещето на острова зависи от неговия флагман?

Точно както евтината руска енергия задвижваше германската индустрия в продължение на десетилетия, изобилието от полупроводници на Тайван даде тласък на глобалния технологичен прогрес, бума на изкуствения интелект и възхода на американските технологични гиганти (Apple, Google, Microsoft, Nvidia...), които струват трилиони долари. До голяма степен благодарение на повишаването на ефективността на тайванските производители, единичните разходи за изчислителна мощност са спаднали експоненциално през последните десетилетия. Авангардните чипове, които се използват (или ще бъдат) използвани в най-новото поколение смартфони на Apple, например, днес струват по-малко от 100 долара за брой. Комбинацията от мощни изчислителни възможности и ниски единични разходи генерира добродетелен цикъл на

открития и производителност. Както [Ерик Шмид, бивш главен изпълнителен директор на Google, написа](#) : „По-бързите самолети не създават по-бързи самолети, но по-бързите компютри ще създават по-бързи компютри.“

„Незабавна „Голяма депресия““

Загубата на тайванските чипове би прекъснала този цикъл. За разлика от петрола и газа, стоки, чийто източник може да бъде променен относително лесно, такава заменяемост не съществува за полупроводниците от висок клас. Изграждането и пускането в експлоатация на производствени единици, способни да заменят тайванските леярни, ще отнеме години. Всеки месец забавяне на възобновяването на доставките на чипове до нивата преди Covid-19 ще доведе до влошаване на глобалните икономически загуби и ще блокира напредъка в критични области, от медицината до науката за материалите. В най-добрия сценарий по-ниските, много по-малко енергийно ефективни заместители биха изисквали огромно увеличение на потреблението на електроенергия, просто за да поддържа обществото да работи. В най-вероятния сценарий глобалната изчислителна мощност ще бъде ефективно ограничена за продължителен период, причинявайки дълбоки икономически и политически щети.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: *Изправени пред Китай, седемте основни слабости на Съединените щати, от Найл Фъргюсън*

Дори ако Китай завладее непокътнати топилните заводи на Тайван, те вероятно ще имат големи трудности да достигнат нивата на производство отпреди войната. Прекъсванията на електричеството, софтуерните актуализации и доставката на чуждестранно оборудване, поддръжка и инженеринг – **да не говорим за вероятното бягство в чужбина на голям брой тайвански експерти, най-квалифицираните в полупроводниците** – биха удушили тайванските фабрики за производство на чипове. В продължение на месеци, ако не и години, окупираните съоръжения ще бъдат изправени пред сериозни трудности, особено предвид икономическите санкции, наложени от демокрациите по света.

Глобалната икономическа конвулсия, причинена от прекъсването на производството на чипове в Тайван, може доста да надхвърли тези, причинени от финансовата криза от 2008 г. и пандемията от Covid-19. Мениджърът на хедж фонд **Кен Грифин изчисли, че загубата на достъп до тайванските полупроводници ще намали БВП на САЩ с 5 до 10 процента.** „[Ще бъде] незабавна „Голяма депресия“,“ предупреди той през 2022 г. Ако фабриките за чипове в Тайван останат непокътнати и работят, Пекин ще контролира почти цялото глобално предлагане на полу-напреднали драйвери. Ако, от друга страна, те се борят да възобновят дейността си, което е по-вероятно, светът ще трябва да се задоволи с чипове от по-старо поколение с много по-ниско качество, на които Китай е на път да стане най-големият производител.

Сигурно е, че икономиката на Китай ще претърпи значителни неуспехи, ако чиповете от висок клас на Тайван изчезнат от световните пазари. Но същото би било и с икономиките на останалата част от индустриализирания свят. Марксистко-ленинските лидери в Пекин, които гледат на властта като на игра с нулева сума, може да сметнат това за цена, която си струва да се плати, особено ако Китай в крайна сметка стане най-големият производител на чипове в света. Xi и неговите съветници може да заключат, че Китай е в състояние да издържи подобно спиране на тайванското производство по-добре от всяка друга страна и ще има полза от него.

Голямо предизвикателство за световния ред

Независимо дали чрез откровена война или интензивна принуда, анексирането на Тайван от Китай против волята на неговите 24 милиона души ще наруши световния ред по начин, невиджан от Втората световна война. Първо, Пекин може да не спре след анексирането на Тайван. Както Владимир Путин демонстрира в Украйна, лидерите на реваншистките сили не са известни със своята умереност. Китай завзема земя в Бутан и влиза в гранични сблъсъци с Индия. Поддържа различия с всички свои морски съседни. **Той активно оспорва претенциите на Япония към островите Сенкаку**, които Токио администрира (и които Китай нарича Дяою), както и териториалните претенции на пет други държави в Южнокитайско море. Притеснително е, че картите, пропагандата и официалните изявления поставят под въпрос легитимността на японския суверенитет над веригата острови Рюкю – включително Окинава – **и контрола на Русия над части от Далечния изток.**

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Уанг Мей-хуа: „Конфликт в Тайван би парализирал световната икономика“

Япония би била в много по-слаба позиция да защитава територията си, ако Тайван попадне под контрола на Пекин. Отбранителната стратегия на Япония се основава на нейната способност да заплашва силите на Народната освободителна армия (НОА), които се приближават, проникват или излизат отвъд „първата островна верига“, Дългата верига от архипелази в Тихия океан, която включва Япония и Тайван. За да се гарантира сигурността на Япония, цялата верига трябва да остане в приятелски ръце. Ако Тайван беше домакин на бази на НОАК – „непотопяемия самолетноносач и подводница“, за които МакАртър предупреждаваше – Япония щеше да бъде значително отслабена. Доктрината на PLA подчертава точно тази точка. Както се посочва в ръководство на BBC: **„Веднага щом Тайван се обедини отново с континентален Китай, морските комуникационни линии на Япония ще попаднат напълно в обсега на китайските изстребители и бомбардировачи.“** Китай ясно демонстрира възможностите си с големи военни учения през август 2022 г., а една от изстреляните от него балистични ракети падна близо до японския остров Йонагуни, само на около 100 километра от Тайван.

Падането на Тайван би било още по-сериозно за Филипините и други страни от Югоизточна Азия. Пекин ще има властта да усложни достъпа на САЩ до Източна Азия, Югоизточна Азия и Индийския океан, бреговата линия на най-населената и активна част от света. Съединените щати може да започнат да приличат, както веднъж ни каза дипломатът Хенри Кисинджър, на „остров край бреговете на света“.

Агресивна сила

Още по-лошо, чрез установяване на безспорна доминираща позиция в Източна Азия, **Си може да се стреми към китайско превъзходство в световен мащаб.** Военни ресурси, планиране и обучение, които отдавна са фокусирани върху превземането на Тайван, биха могли, след успешно анексиране, да бъдат използвани за разширяване в континентална Азия, Тихия океан и Индийския океан. Китай може дори да се опита да направи нахлувания в Атлантическия океан, **където PLA вече управлява станции за проследяване, телеметрия и командване в Аржентина и Намибия. Ангола, Екваториална Гвинея и Габон са сред 19 страни, в които Пекин търси военни съоръжения в допълнение към тези, които вече има в Джибути и Камбоджа.** Самата история на Америка показва как постигането на регионално превъзходство улеснява проекцията на глобална мощ. **Едва след като доминираха в Западното полукълбо през 19 век, Съединените щати успяха да се превърнат в глобална суперсила през 20 век.**

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: „Китайците са навсякъде“: Съединените щати вече загубиха ли битката в Тихия океан?

Невъзможно е да се предвиди точно как Китай може да действа като глобална сила. Но данните от десетилетия показват, че ще има много по-малко доброжелателен подход от Съединените щати. На среща на върха на Асоциацията на нациите от Югоизточна Азия във Виетнам през 2010 г. тогавашният китайски външен министър Янг Джиечи намекна за бъдещ тормоз, като заяви: „Китай е голяма страна, а вие сте малки държави. Това е факт.“ Тогава Пекин де факто анексира и дори изгради територии в Южнокитайско море, като същевременно масово засили военната си позиция. **Китай демонстрира амбицията си да се превърне в армия от „световна класа“ и да използва своите въоръжени сили, за да защитава интересите си, където и да ги определи по света.** Тези интереси са на път да се разширят, като Пекин разкрие **„инициатива за всеобхватна сигурност“, „инициатива за всеобхватно развитие“ и „инициатива за глобална цивилизация“.** Тези обширни програми насърчават китайските алтернативи на западните съюзи и икономически и политически модели. Както се обяснява в документ на Държавния съвет, **те „представят цялостната визия на Китайската комунистическа партия“.**

През 1939 г. американският президент [Франклин Рузвелт] предупреди за подобна опасност: "Веднага щом една нация доминира в Европа, тя ще може да се обърне към световната сфера." **Днес Азия е изместила**

Европа като световен икономически и технологичен гравитационен център. Доминирането на региона от враждебна сила би било също толкова опасно за американските интереси. Азиатските страни не биха приели лесно диктата на Пекин, но без намесата на Вашингтон техните възможности биха били ограничени. **Китай сам управлява икономика, значително по-голяма от тази на всички негови азиатски съседи взети заедно, включително Индия.** Китайският флот има огнева мощ, съперничаща само с тази на американския флот. Освен това е относително концентриран: представете си, че целият американски флот действа главно в дъга от Ню Йорк до Ню Орлиънс.

С противотежест на САЩ за защита на свободата на корабоплаването и икономическия достъп всички азиатски страни могат да просперират, включително Китай, както доказват десетилетията на икономически растеж. Но ако Китай анексира Тайван и изтласка Съединените щати от Азия, дори най-могъщите държави ще видят компрометиране на своя икономически суверенитет и национална автономия в дългосрочен план.

Ядрено разпространение

Тогава ще възникне друг проблем: след като са загубили доверие в ангажиментите на Съединените щати за сигурност, **техните съюзници ще имат силни стимули да станат атомни сили.** След първия ядрен опит на Китай през 1964 г. Вашингтон успя да разубеди повечето страни в Източна и Югоизточна Азия да се сдобият с това оръжие. Но анексирането на Тайван би променило играта и може да накара лидерите да побързат да придобият ядрени оръжия, за да се защитят.

Япония е тази, която най-лесно може да стане ядрена сила, тъй като има свои собствени съоръжения за преработка на ядрено гориво и вероятно най-големия запас от плутоний в света. През февруари 2022 г., няколко месеца преди убийството му, бившият министър-председател Шиндзо Абе повдигна идеята, че Япония може да участва в „споделяне на ядрени оръжия“, като предложи нещо подобно на споразуменията, които Вашингтон е сключил с редица съюзници от НАТО, съгласно които ядрените оръжия са съхранявани в бази в страната домакин, но под контрола на САЩ. Но **Япония може да отиде по-далеч и да развие свой собствен независим капацитет.** Според Випин Наранг, политолог, който в момента работи в Пентагона, **Япония има „реален и потенциално бърз достъп до арсенал от ядрени оръжия в случай на влошаване на нейната среда за сигурност“.**

ПРОЧЕТЕТЕ СЪЩО: *Защо Израел върви към самоунищожение, от Алуф Бен (Haaretz)*

Междувременно **Южна Корея има гражданска ядрена програма от световна класа с 26 действащи реактора.** Въпреки че в момента страната не разполага със съоръжения за обогатяване или преработка, необходими за производството на ядрени оръжия, нейните политици открито обсъждат въпроса. Като се има предвид неговия научен опит и авангардна индустрия, Сеул несъмнено би могъл да произведе

устройства за разгръщане на делене в рамките на няколко години, ако желае.

Ако Япония или Южна Корея станат ядрени, други страни вероятно няма да спрат дотук. Китайските лидери може да заключат, че се нуждаят от много повече от 1500-те бойни глави, планирани до 2035 г. Ако Китай реши да разшири арсенала си, Съединените щати и Русия вероятно ще се стремят да направят същото. **Индия несъмнено ще последва примера; вече има признаци, че тя обмисля да го направи.** През декември 2022 г. Индия тества актуализирана версия на своята балистична ракета Agni-5, която има обсег от повече от 6500 километра, достатъчен, за да достигне цял Китай. Ако Индия увеличи своите ядрени запаси, историческите модели предполагат, че нейният основен съперник, Пакистан, вероятно ще се стреми да достигне подобно ниво.

Азиатското разпространение на ядрени оръжия може дори да замърси Близкия изток, където Иран продължава да се доближава до ядрения праг. Ако двама от най-близките му азиатски съюзници, Япония и Южна Корея, станат държави с ядрени оръжия, за Вашингтон би било практически невъзможно да събере многонационална коалиция, за да накаже Иран за създаването на бомба - което Техеран може да се изкуши да направи повече в хаоса което ще последва превземането на Тайван. Ако Иран трябваше да стане ядрен, почти сигурно е, че Саудитска Арабия също ще го направи, може би първо чрез временно споразумение за споделяне с Пакистан и след това чрез развитие на вътрешния производствен капацитет.

Ядрена ескалация след анексирането на Тайван може да увеличи световните запаси със стотици ядрени бойни глави. Десетилетия напредък в борбата срещу разпространението на оръжия биха били за нищо. Затова е по-добре никога да не отваряте тази кутия на Пандора.

Съединените щати изгонени от Азия?

Ако Китай анексира Тайван, Съединените щати също биха могли да загубят достъп до ценни търговски и инвестиционни възможности в Азия, което би навредило сериозно на американската икономика. **Историята показва, че регионалните хегемони редовно ограничават икономическите перспективи на своите съперници.** В статия от 2018 г. във *Foreign Affairs* политологът Дженифър Линд отбеляза, че в стремежа си към регионално господство тези страни „развиват и притежават огромна икономическа мощ“. „[Те] също така изграждат масивни армии, прогонват външни съперници и използват регионални институции и културни програми, за да установят своето влияние.“

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: 2026: четири китайски хиперзвукови ракети потопиха самолетоносача "Шарл дьо Гол"

Ако този тип поведение ви изглежда неразбираемо, помислете за усилията, положени от Съединените щати през 19-ти и началото на 20-ти век за прилагане на **доктрината Монро и освобождаване на американския континент от европейското влияние.** Мотивиран от

страха от влизане (или повторно влизане, в определени случаи) в Европа, Вашингтон засили агресивното си поведение: **обратно изкупуване на дългове към европейски банки, разполагане на военни кораби в Карибите, сваляне на правителства и военни интервенции.** За разлика от Съединените щати по онова време, Китай със силата на владението на Тайван би имал икономическите и военните средства незабавно да приложи собствената си доктрина Монро. И за разлика от днешните Съединени щати, Китай на Си не приема следвоенните правила и норми, които защитават суверенитета на съсед на суперсила, независимо от неговия размер.

Опитите на Китай да превземе Азия биха нанесли съкрушителен удар на икономическите интереси на Америка. Източна Азия и Тихия океан представляват една трета от световния БВП по отношение на паритета на покупателната способност, приблизително два пъти повече от САЩ. Динамичните и отворени търговски мрежи на региона вероятно ще се изродят в система от центрове и спици, с Китай като център и покорени държави в краищата на спиците. **В най-лошия сценарий Съединените щати могат да загубят достъп до девет големи азиатски търговски партньори, различни от Китай.**

Двустранната търговия със стоки на тази група със Съединените щати беше близо 940 милиарда долара през 2023 г., около 60% повече от търговията със стоки на Съединените щати със самия Китай.

Американските инвеститори също могат да загубят. **В азиатски страни, различни от Китай, особено в Югоизточна Азия, американците са инвестирали несметни суми във фабрики, центрове за данни и недвижими имоти. Тъй като тази инфраструктура е физически неподвижна, тя би била уязвима от принудителни промени в собствеността под принудата на Китай.**

Китай, който анексира Тайван, също може да ускори усилията си да накара други азиатски страни да намалят зависимостта си от щатския долар като резервна валута. Повечето правителства в региона биха предпочели да не бъдат принуждавани да избират между долара и юана, точно както мнозина се опитаха да избегнат вземането на страна в по-широката конкуренция между Съединените щати и Китай. Но един по-малко ограничен Пекин вероятно би могъл да се стреми да премахне този среден път, като тласка търговските си партньори да използват по-широко юана в икономиките си **и да даде тласък на дедоларизацията в целия регион.**

В мемоарите си Дуайт Айзенхауер, президент на САЩ от 1953 до 1961 г., предвижда опасната верижна реакция, която падането на Тайван ще предизвика: **„Бъдещата сигурност на Япония, Филипините, Тайланд, Виетнам и дори Окинава ще бъде компрометирана и жизнените интереси на Съединените щати ще пострада сериозно.** Но това, което изглеждаше опасно, когато „Айк“ (прякорът на Айзенхауер) беше в Белия дом преди шестдесет и пет години, щеше да бъде много по-катастрофално днес. Анексирането на Тайван, предизвикано от

бездействието или безсилието на Съединените щати, би поставило техните съюзници в Азия и Европа пред кошмар, с който не са се сблъскали досега: Вашингтон ще се окаже неспособен да защити държава.

Новият Западен Берлин

Автократията би спечелила предимство в глобалната конкуренция на системите. Един нелиберален световен ред, съсредоточен върху Китай, може да измести либералната система, ръководена от Съединените щати, която през последните осемдесет години доведе до забележително подобрене на човешкото състояние. Това развитие ще намали търговията, ще ограничи развитието на Индия и ще отслаби средните сили, включително важни съюзници на Съединените щати. Освен това, стремежът на Китай към международно господство ще консолидира авторитарното управление на вътрешния пазар, като по този начин ще намали бъдещите перспективи на собственото му население. **Сцената за бъдеща война ще бъде подготвена.**

Тайван е в известен смисъл Западен Берлин на новата Студена война, която се води между Пекин и свободния свят. Това е преден пост на свобода, просперитет и демокрация, живеещ в сянката на авторитарна суперсила. Точно както Сталин подложи на изпитание свободния свят преди седемдесет и шест години, като блокира Берлин, Си го подлага на изпитание днес, като увеличава натиска върху Тайван. По това време голямото лидерство и инвестициите на САЩ стимулираха многонационалния ангажимент в продължение на четири десетилетия да запазят Западен Берлин и Западна Германия свободни. **Залозите са също толкова високи днес с Тайван и няма време за губене.**

- *Андрю С. Ериксън е професор по стратегия в Института за китайски морски изследвания към Военноморския колеж и гостуващ учен в Харвардския университет. Габриел Б. Колинс е член на Центъра за енергийни изследвания към Института за обществена политика Бейкър към Университета Райс, където ръководи програмата за енергетика и геополитика в Евразия. Мат Потингър беше заместник съветник по националната сигурност на Съединените щати от 2019 г. до 2021 г. [Тази статия](#) току-що беше публикувана в оригиналната си версия в списание Foreign Affairs . © 2024 Външни работи. Разпространява се от агенция Tribune Content.*

• АКО ВСИЧКО КАЗАНО В ТАЗИ СТАТИЯ Е НАЙ-ВЕРОЯТНО, ВЪПРОСА Е: КАКВО ЧАКА КИТАЙ?

• *

Уанг Мей-хуа: „Конфликт в Тайван би парализирал световната икономика“

Интервю . Тайванският министър на икономиката обяснява как индустрията на полупроводниците се адаптира към китайско-американското напрежение.

Коментарите са събрани от **Cyrille Pluyette**

Като търговски представител на луксозни стоки, Wang Mei-hua посещава Париж, за да защити тайванските стартиращи компании на изложението VivaTech, посветено на иновациите, и да установи ново индустриално сътрудничество, особено в областта на възобновяемите енергийни източници (като офшорна вятърна енергия). [след като неговият сънародник ProLogium обяви плана си за изграждане на батерии за електрически превозни средства в Дюнкерк](#) . Министърът на икономиката в правителството на тайванския президент Цай Инг-уен (поддръжник на твърда линия спрямо Пекин) описва пред *L'Express* как островът с 24 милиона жители се е наложил като световен шампион на авангардни полупроводници - решаващи компоненти на всички сектори на бъдещето - и се адаптира към нарастващото напрежение между Пекин и Вашингтон. Както и нарастващите страхове на клиентите му от китайска атака срещу Тайван.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Тайван: „Китай е много по-силен, отколкото преди двадесет години“

L'Express: Тайван представлява повече от 60% от световното производство на полупроводници и дори около 90% за авангардни чипове. Във време, когато китайската заплаха продължава да расте, **какви биха били последствията за световната икономика, ако Пекин нападне острова или наложи блокада?**

Wang Mei-hua: Ние наистина заемаме изключително важна позиция в световното производство на полупроводници, особено за авангардни чипове (под седем нанометра). Днес ние произвеждаме **тринанометрови чипове в самия Тайван; и двунанометрови чипове се изследват и разработват. Те са основни компоненти за всички нови технологии.** Например, iPhone 15 на Apple използва тринанометрови чипове, произведени от TSMC [световен лидер в полупроводниците, бележка на редактора]. **Nvidia [създателят на ChatGPT] също доставя услугите си за изкуствен интелект от този производител.**

Но Тайван не е само за полупроводници: ние също произвеждаме сървъри, графични карти, печатни платки... Можем да си представим, че **ако вече не сме в състояние да доставяме на международните пазари, цялата световна икономика ще се окаже парализирана.** Американският държавен секретар Антъни Блинкен оцени, че ако островът е изправен пред такъв риск, **икономическите последици ще бъдат катастрофални в световен мащаб и по-специално за Китай.** Дори биха били много по-зрелищни от тези, предизвикани от войната в Украйна.

Как си обяснявате тази доминация на страна с 24 милиона жители над стратегически сектор като полупроводниците? Свързано ли е с вашата история, с образованието, с инвестициите, с приоритетите, поставени от държавата?

Всички тези елементи влизат в действие. Полупроводниковата индустрия е родена преди повече от 40 години. Трябва да се има предвид, че Тайван не се възползва от природните ресурси. Следователно беше от съществено значение да се инвестира в технологични иновации, за да бъдем конкурентоспособни на международно ниво. Правителството е създадо технологични центрове около полупроводниците, предоставяйки земя и инфраструктура и освобождавайки ресурси за обучение. Съществуването на тези центрове насърчи университетите да се занимават с научни изследвания. Появиха се центрове за научноизследователска и развойна дейност. Всичко това създаде цялостна и усъвършенствана екосистема около полупроводниците, която днес позволява на Тайван да продължи да напредва. Към това се добавя и уместността на икономическия модел на TSMC. Групата успя да се наложи като доставчик на различни клиенти, без да създава конфликти на интереси, като защитава техните права на интелектуална собственост.

Тайван остава много зависим от Китай в търговски план. Каква е вашата стратегия за обръщане на тенденцията?

Търговията между Тайван и Китай е огромна. Миналата година **износът на Тайван за Китай (включително Хонконг) достигна 42% от общия ни износ**. Тази година, поради промените в икономическата ситуация в Китай, този дял спадна до 35% от януари до май. Но тези цифри също се отнасят до полупроводници, произведени в Тайван, след това изнесени в Китай за сглобяване на iPhone, които след това ще бъдат продадени в Съединените щати.

Продуктите, изнасяни от Тайван за Китай, са с по-добро качество от тези, които той произвежда: следователно, дори ако говорим за зависимост от китайския пазар, можем също така да кажем, че Китай често няма „друг избор освен да доставя от Тайван...“

В същото време, с влошаването на отношенията между Вашингтон и Пекин, американските компании през последните години поискаха от своите доставчици, често тайвански, да не присъстват само в Китай, за да не зависят от една страна. Последните са в процес на преместване на част от фабриките, инсталирани в тази страна, в Югоизточна Азия, по-специално във Виетнам. В резултат на това нашите инвестиции в тази област дори надхвърлиха тези, направени в континентален Китай миналата година. Следователно нашият износ към тези пазари продължава да се увеличава.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Уили Лам: „Много вероятно е Си Дзинпин да атакува Тайван между 2027 и 2032 г.“

TSMC ще построи два авангардни завода за полупроводници в Аризона за 40 милиарда долара. Няма ли това да отслаби надмощието на тайванската територия в тази област?

Повечето от клиентите на TSMC са американци: Apple, Nvidia или Qualcomm. Някои клиенти искаха групата да разнообрази

производствените си места. TSMC искаше да отговори на това искане. Тази инсталация обаче ще генерира допълнителни производствени разходи, които американското правителство ще компенсира чрез изплащане на субсидии.

По-голямата част от производството на авангардни чипове ще продължи да се намира в Тайван. Както и цялата изследователска и развойна дейност. И следващото поколение чипове първо ще се произвеждат на острова. Дори фабрики да се появят в Съединените щати или Япония, това по никакъв начин няма да повлияе на значението на Тайван като производствена база.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: *Кевин Ръд: „Си Дзинпин иска да обедини отново Тайван с Китай преди 2037 г., той трябва да бъде разубеден“*

Поради риска от война големите технологични компании са загрижени, че много от техните подизпълнители са базирани в Тайван. Как ги разубеждавате да се преместят другаде?

Именно в Тайван намираме цялото оборудване и химически агенти, необходими за производството на усъвършенствани полупроводници. Много от доставчиците на тези компоненти са американски, европейски и японски. Те продължават да инвестират в Тайван, защото там се намира научноизследователската и развойната дейност. Миналата година инвестициите в сектора на чиповете са скочили с 80%. Днес ние сме единствените, които предлагат това ниво на иновация.

Вземете примера на френската група Air Liquide, базирана в Тайван. Компанията произвежда изключително чисти газове. Но в процеса на производство на пет или три нанометрови чипове е необходимо да можете да коригирате формулите на тези газове. И следователно да има фабрика на място. Очевидно поддържането на стабилни отношения с Китай е от съществено значение за продължаване на иновациите.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: *Тайван: „Една открита война би изложила световната икономика на огромни шокови вълни“*

Франция ще бъде домакин на фабрика на тайванския производител на електрически батерии ProLogium, който ще инвестира 5,2 милиарда евро в Дюнкерк: Защо избрахте нашата страна?

ProLogium отне 17 години, за да разработи тази технология за твърдотелни батерии. Те са по-здрави, по-безопасни, по-малки и имат по-дълга автономност от сегашните течни батерии. Това е технология, която много бързо интересува европейските производители на автомобили. Тъй като батериите са доста тежък продукт, също беше интересно да се произвеждат възможно най-близо до пазарите. В Европа изборът падна на Франция и на Дюнкерк, по-специално поради географското му положение - което прави възможно снабдяването на цяла Европа -, вече съществуваща екосистема и евтини източници на

електроенергия. Накрая проектът беше подкрепен от френския президент Еманюел Макрон, който силно вярва в тази технология.

През първото тримесечие Тайван навлезе в рецесия с втори пореден спад на БВП. Как да го обясня?

Тайванският износ през първите три месеца на годината е намалял в сравнение с миналата година [с 19,2%]. Много продукти, произведени в Тайван, са предназначени за задгранични пазари. Ако глобалната икономика се забави, това очевидно оказва влияние върху Тайван. Този контекст може да се обясни с войната в Украйна, произтичащата от това инфлация и повишаването на цената на енергията. Всичко това намали покупателната способност на домакинствата, които разполагат с по-малко средства за закупуване на електронни продукти.

Има обаче добра новина, която трябва да споменем: нарастването на приложенията с изкуствен интелект. Въпреки това чиповете, използвани от Nvidia и нейните сървъри, се произвеждат в Тайван. Предвид нуждите можем да очакваме възстановяване на износа в края на годината.

Тайван се стреми да подпише споразумения за свободна търговия в Азиатско-тихоокеанския регион, но също и със Съединените щати. Но за момента това не се случва поради натиск от Китай. Имате ли надежда да премахнете тези блокажи?

Подписването на споразумения за свободна търговия представлява истинско политическо предизвикателство за нас. Наскоро обаче Тайван и Съединените щати подписаха споразумение като част от тяхната търговска инициатива за 21 век. Документът [който включва улесняване на търговията] беше единодушно одобрен от американския парламент. Това показва подкрепата, оказана от Съединените щати на Тайван. Това е добър сигнал, изпратен към други страни, за да ги насърчим да установят връзки за икономическо сътрудничество с нас. Тайван също желае да се присъедини към СРТРР, наследник на Транстихоокеанското партньорство. Ние преговаряме с държавите-членки, за да покажем, че нашите стандарти отговарят на изискванията на тази група. Като цяло Тайван проучва всички възможности за двустранно и многостранно сътрудничество.

• *

Тайван: „Една открита война би изложила световната икономика на огромни шокови вълни“

Интервю . Според Сами Чаар, главен икономист в Lombard Odier, ескалацията на **конфликта между Китай и Съединените щати за Тайван е малко вероятна в краткосрочен план. Но в средносрочен план този сценарий, който би имал катастрофални икономически последици, не е напълно изключен.**

Напрежението между Китай и Тайван нарасна през последните дни след

посещението на [Нанси Пелоси](#) , председател на Камарата на представителите, най-висшият американски служител, посещавал острова от няколко десетилетия. Какви могат да бъдат икономическите последици в случай на открита война?

Интервю със Сами Чаар, главен икономист в Lombard Odier.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Тайван, уйгурите, Тибет... Меланион, неговите (много) амбивалентности с Китай

L'Express: Увеличаването на военните маневри на Пекин около Тайван вече има ли икономически последици?

Сами Чаар: На този етап, ако събитията спрат дотук и не се изродят през следващите дни, икономическите последици са практически нулеви. С изключение на един момент: сега би било много изненадващо, ако Вашингтон намали тарифните си бариери за китайски продукти, когато бяхме чули доста окуражаващи речи от началото на годината... Въпреки това това нарастване на напрежението не е добре дошло. Съединените щати и [Китай](#) , двете най-големи световни сили, показват своите червени линии и те не предвещават нищо добро в средносрочен план. Американците изпратиха съобщението, че ще накарат всеки, който се опита насилва да превземе Тайван, да плати много висока цена, а Китай, че няма да се откажат да смятат острова за част от тяхна територия...

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Тайван: ще откъсне ли Китай острова от останалия свят?

И ако ситуацията не се успокои или дори се влоши, какви икономически последици да очакваме?

Тогава икономическите последици биха били значителни, дори катастрофални. Начертахме различни сценарии, всички от които биха имали повече или по-малко значително въздействие върху търговските потоци, но също и върху производството на микропроцесори - Тайван е един от световните лидери - от които световната индустрия е изключително зависима. Най-вероятният сценарий и най-малко болезненият за икономиката е този на военни маневри, които периодично биха прекъсвали търговските потоци за година или две години. Вторият сценарий, по-малко вероятен, но който би имал много повече икономически последици, е този на умишлено действие от страна на Пекин за налагане на „карантина“ или дори блокада на Тайван. И накрая, най-лошият сценарий, този на **„открита война“ между Съединените щати и Китай** , чиято вероятност е изключително ниска, но не и за пренебрегване, би изложил световната икономика на огромни шокови вълни, без обща мярка с конфликта между тях Русия и [Украйна](#) . Последните два сценария, за щастие много малко вероятни в краткосрочен план, обаче ще бъдат много по-вероятни през следващите десет години...

Защо тези два сценария ви се струват малко вероятни в краткосрочен план?

От страна на Китай зависимостта от американския потребител все още е твърде голяма. Освен това страната доста пострада от началото на годината заради стратегията си за „нулев Covid“. Следователно Си Дзинпин няма интерес от допълнително влошаване на икономическите перспективи на Китай в навечерието на 20-ия конгрес на Комунистическата партия, който ще се проведе тази есен. Американците също са в трудна икономическа ситуация, поради скока на инфлацията, който засяга страната. Освен това и двете страни са твърде зависими от тайванските микропроцесори и не могат да си позволят да нарушат производството. **Но в рамките на няколко години Китай може би ще е напреднал в диверсификацията на икономиката си и може би ще бъде по-малко зависим от външната среда, което след това може да промени ситуацията...**

• *

Уили Лам: „Много е вероятно Си Дзинпин да атакува Тайван между 2027 г. и 2032 г.“

Страхотна поддръжка . Този специалист по ККП от университета в Хонконг вярва, че огромната победа на китайския президент, на която никой вече няма да посмее да противоречи, въвежда страната и света в опасна ера.

Коментарите са събрани от *Cyrille Pluyette*

Специалист по Китайската комунистическа партия (ККП) в Университета на Хонконг и автор на множество трудове, Уили Лам, който отразява движението на площад Тянанмън през 1989 г. за хонконгския всекидневник *South China Morning Post* , от който той подаде оставка през 2000 г. в знак на протест срещу цензурата, е един от най-добрите анализатори на мистериите на властта в Пекин. Все по-заstraшен заради свободата на словото си, след превземането на Хонконг от китайското централно правителство през лятото на 2020 г., той участва в перспективно учение с L'Express, докато [Си Дзинпин ще бъде удостоен с исторически трети мандат в края на XX конгрес на КПК](#) . Според Уили Лам, много загрижен за бъдещето, е много вероятно един все по-могъщ и репресивен Си Дзинпин да остане на власт до живот. И че ще атакува Тайван между 2027 и 2032 г. **Интервю**

L'Express: Не е изненадващо, че Си Дзинпин беше назначен за трети мандат в края на 20-ия конгрес на КПК. Той също така наложи своите хора в „светая светих“, постоянната комисия на Политбюро, съставена от седем члена. Можем ли да говорим за негова пълна победа?

Уили Лам: Това е много голяма победа за Си Дзинпин, много по-важна от това, което специалистите прогнозираха. Сега Си Дзинпин контролира шестимата други мъже (освен него) в Постоянния комитет на Политбюро. Всички те са членове на неговата фракция или много близки до него. От друга страна, всички **членове на фракцията, произтичаща**

от Комунистическата младежка лига, по-реформистки, бяха изключени: министър-председателят Ли Кецянь и Уанг Янг, президент на Китайската народна консултативна конференция.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Кевин Ръд: „За Украйна Си Дзинпин постави червена линия за Владимир Путин“

Според партийната традиция едно от изискванията, за да станете министър-председател, е преди това да сте били вицепремиер. Това обаче не важи за бъдещия премиер Ли Цян. Всичко това може да е много лоша новина за страната, защото чуваме само един глас да говори. Това е появата на **еднолично управление, частично завръщане към епохата на Мао Цзедун**. Следователно, ако Си Дзинпин направи голяма грешка, никой няма да посмее да му противоречи. Китай е много голяма страна: не може да се управлява от един човек. Тези съобщения са много тревожни.

Какви грешки може да направи Си Дзинпин сега?

Напълно възможно е той да направи голяма грешка, както Владимир Путин с Украйна, **като започне война срещу Тайван**. Най-вероятно би било той да го направи **по време на четвъртия си мандат, от 2027 до 2032 г.** Вероятността ми се струва много голяма. В момента **разликата между Китайската народноосвободителна армия и американската армия все още е много голяма**. Но Си Дзинпин е убеден, че до четвъртия си мандат той ще може да разработи **достатъчно оръжия, самолетносачи, бойни групи или ракети**, за да защитава Китай срещу Съединените щати и Япония - **Токио ясно заяви, че ако Пекин започне война срещу Тайван, японските сили биха могли да се присъединят към американските сили за защита на острова**. Така че това е много опасна ситуация.

Фактът, че партията интегрира своята опозиция срещу независимостта на Тайван в своя устав за първи път, е **много лоша поличба**. Това е почти обещание към нацията да действа срещу Тайван много преди 2032 г.

Значи консервативната линия се е наложила?

Да точно така. И това също се отразява на икономиката, защото в старата система имаше няколко обучени на Запад технократи като Лиу Хе, възпитаник на Харвардския университет, които подкрепяха определени реформи. Но човекът, който беше икономически съветник на Си Дзинпин през последните години, очевидно не успя да го накара да приеме либералните му идеи. Неговият заместник Хе Лифенг - той влезе в Политбюро и стана вицепремиер - е много по-консервативен. Той прекара по-голямата част от кариерата си във Фудзиен, където познаваше Си Дзинпин много добре, но никога не е имал обучение в чужбина и се съмнявам, че говори английски. Той получи тази позиция главно заради добрите си лични отношения със Си Дзинпин.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Си Дзинпин: след десет години управление, големият скок назад

По време на встъпителната си [реч на 20-ия конгрес на КПК](#) на 16 октомври Си Дзинпин спомена много консервативни политики. За него идеологията и националната сигурност, която включва борба с враговете на партията както в, така и извън Китай, се превърнаха в основни приоритети. И за постигането на тези цели Си Дзинпин е готов на жертви. Стратегията „нула Covid“ е най-добрият пример. Всички знаят, че това е много лошо за икономиката, но Си Дзинпин не показва никакво намерение да иска да обърне курса. Той повтори, че битката срещу Covid-19 е „народна война“ (трябва да демонстрира превъзходството на китайската система). Добавете към това желанието да имате самодостатъчна държава, контрола върху икономиката от партията-държава и амбицията за „общ просперитет“. Всички тези консервативни политики ще бъдат проведени. И никой няма да прокара много по-либералните реформи и политиката на отваряне, иницирана от Дън Сяопин.

Може ли възходът на Китай да продължи в този контекст на господството на идеологията, която тежи върху икономическия растеж?

Си Дзинпин иска да превърне страната си в суперсила до 2049 г., стогодишнината от основаването на Китайската народна република. Но ще бъде трудно, защото икономиката е много зле, липсват чужди валути, американски долари. А САЩ и техните съюзници ще продължат да налагат ограничения върху износа на чипове и компоненти, предназначени за китайската високотехнологична индустрия. Следователно всички тези елементи биха могли да попречат на мечтата на Си Дзинпин.

Целият въпрос е дали китайците имат капацитета да постигнат голям технологичен напредък, включително във военната област.

Възможно ли е Си Дзинпин да остане доживотен президент, както е разрешено от конституцията от 2018 г.?

Очаквам да се оттегли от поста генерален секретар на партията през 2032 г., когато ще навърши 79 години. След което, разбира се, той можеше да продължи да служи като председател на Централната военна комисия, както Дън Сяопин направи през 80-те и 90-те години на миналия век - позиция, която му позволи да бъде лидер на страната, без да е номер 1 в партията. Така той би могъл, приемайки решението на Дън, да продължи да ръководи Китай, докато здравето му го позволява.

Си Дзинпин продължава да ограничава свободите на обществото от идването си на власт в края на 2012 г. Ще продължи ли да затяга винтовете по време на това, което обещава да бъде дълго управление?

Да, без съмнение. Всъщност ограниченията срещу Covid-19 бяха продължени, защото всички тези цветни кодове - жълто, зелено и червено - на мобилните телефони [Бележка на редактора: които разрешават или не достъп до определени места в зависимост от зоните и хората, които преди това са посещавали], са станали допълнително

оръжие в услуга на държавния контролно-наблюдателен апарат, както и средство срещу инакомислещите. Един дисидент не може например да отиде в Пекин, червен индикатор му забранява да вземе самолет или влак.

Какво събитие може да свали Си Дзинпин?

Най-вероятно според мен е свързано с Тайван. Със сигурност има голямо недоволство сред населението по отношение на икономическата политика на Комунистическата партия: **нивото на безработица сред младите хора достигна 20%**. Но механизмът за наблюдение и контрол е много силен и ефективен. Така че **не мисля, че ще станем свидетели на бунт или мащабни демонстрации в страната.**

Си Дзинпин все още не е назначил наследник. Кога мислите, че ще го направи?

Той не бърза да назначи наследник, тъй като смята, че му предстоят още поне десет години власт. Според мен той можеше да го направи през четвъртия си мандат. Ако приложи правилото от 68 години за пенсионна възраст за неговия наследник, неговият приемник ще трябва да дойде от седмо поколение, тези държавни служители, родени през 70-те години, но на този етап не виждаме никой от седмо поколение наистина да се утвърди на политическата арена. **Въпросът за наследника ще представлява много труден институционален проблем за Си Дзинпин.**

Назначенията в централния комитет на Политбюро не спазваха неписано правило, което гласеше, че човек не може да бъде повишен след навършване на 68 години...

Си Дзинпин никога не спазва никакви правила или разпоредби. Той смята, че може сам да създава правилата и разпоредбите. Допълнително доказателство за неспазване на негласните правила за възрастова граница е фактът, че генерал Джан Юксия, един от 25-те членове на Политбюро, заместник-председател на Централната военна комисия, е упълномощен да остане на поста още пет години, въпреки че е на 72 години, защото Си Дзинпин се нуждае от него, за да ръководи Народната освободителна армия.

Бившият президент [Ху Дзинтао беше евакуиран от конгресната зала](#) : как тълкувате този инцидент?

Можем само да спекулираме за това събитие, което не е обяснено. Моето тълкуване е, че Ху Дзинтао е бил изключително недоволен от назначенията в централния комитет, Политбюро и постоянния комитет на Политбюро. Мисля, че той трябва да е съобщил това на Си Дзинпин, а последният изобщо не го е оценил. **Фактът, че агенти по сигурността го изведоха от стаята, всъщност имаше за цел да го унижи.** Но също така е символ, че фракцията на Младежката лига на ККП [на която Ху Дзинтао беше лидер] е елиминирана. И това е много лош сигнал за партията, защото досега бивш главен секретар не е бил отстранен от конгрес. Всичко това е много тревожно.

• *

Тайван: защо стратегията на Китай може да има обратен ефект

7 грешки на Си Дзинпин – **Изправен пред китайската заплаха, островът, но и други страни в региона, укрепват армията си и съюза си със Съединените щати.**

От Сирил Плуйет

- Ракетен огън близо до острова, множество военни маневри, водещи до виртуална блокада, рояци изстребителни изстрелвания в зоната за идентификация на противовъздушната отбрана...: Китай организира демонстрация на сила от безпрецедентен мащаб, за да изрази недоволството си след посещението в началото на август в Тайпе от Нанси Пелоси, ръководител на американските депутати. Дотолкова, че **нарасна страхът от война с потенциално ужасни последици**, освен тази в Украйна.
- Възстановяването на Тайван, който Пекин смята за една от своите провинции, [е манията на президента Си](#), който се очаква да остане на власт поне още пет години. Средното кралство определено успя да направи впечатление това лято, но войната в Украйна усложнява плановете му. **„Китайците заплашват повече от десетилетие атака в стил Блицкриг, която ще се състои в унищожаване на тайванските командни центрове и военновъздушни сили с ракетни удари, специални сили и кибератаки, за да „получат капитулация след три дни“,** подчертава Матийо Дюшател, директор на програмата за Азия в института Монтен И там **внезапно трудностите на Русия в Украйна показват, че подобен опит може да се провали**: той отслабва много доверието в китайския сценарий, докато доказва на тайванците, че ако са в състояние да устоят поне 3 седмици, те ще имат много по-голям шанс да получат американска подкрепа.
-
- **ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Тайван: от невероятен мир към война с Пекин, възможни сценарии**
- В същото време, тъй като чувството за тайванска идентичност продължава да расте на острова, **нарастващият военен натиск, упражняван от Китай около Тайван и в региона, може да се окаже контрапродуктивен.** „Си Дзинпин отиде твърде далеч. Той накара съседите си да укрепят съюза си със Съединените щати, както и собствената си отбранителна система, Япония и Тайван. Ако продължи по този път, **Китай може да се окаже изправен пред впечатляваща коалиция, която ще включва Австралия, Индия и Европа**“, настоява Чарлз Купчан, професор в университета Джорджтаун.

Грешката на Си Дзинпин, която обедини Запада

7 грешки на Си Дзинпин . Китайските власти засилват антизападните си критики. Дълго време добре настроени, Съединените щати и Европа сега са предпазливи към китайския съперник.

От Сирил Плуйет

Скрийте талантите си и изчакайте времето си“ беше външнополитическата максима на Дън Сяопин [1978-1989]. С идването на власт на [Си Дзинпин](#) в края на 2012 г. Китай обърна страницата на „ниския профил“, постановен от бившия лидер след ерата на Мао Цзедун. Тъй като китайско-американското съперничество продължава да се засилва, настоящият китайски номер 1 не се колебае да заплаши онези, които се противопоставят на „голямото подмладяване“ на страната му. „Китайският народ никога няма да позволи на никоя чужда сила да ни сплаши, потиска или поробва. Всеки, който се осмели да опита да го направи, ще разбие главите си кърваво във Великата стена от стомана той обяви през юли 2021 г., за стогодишнината на Китайската комунистическа партия.

Под ръководството на Си Дзинпин китайската дипломация придоби самочувствие. След смъртта на Мао, който напусна страната безкръвно след Културната революция (1966-1976), Китай, обсебен от желанието си да избяга от бедността, се опита да привлече чужд капитал. Четиридесет години по-късно вторият по големина БВП в света сега смята, че геополитическото му влияние трябва да отразява икономическата му тежест.

„Президентът е убеден, че Западът се стреми да забави възхода на Китай. В този контекст правенето на отстъпки, според него, само би насърчило Запада да стане по-агресивен. Затова той вярва, че е дошло времето Пекин да се бори и защитава своите интереси“, подчертава китайският изследовател Джао Тонг от Фондацията Карнеги за международен мир. Оттук и по-силно утвърждаване на позициите и политическата си идеология.

Умножаване на провокации

Следвайки тази заповед, цяло поколение необуздани дипломати, прословутите „бойни вълци“, засилват критиките си срещу Запада. „За Съединените щати няма дипломация, а само принуда“ или „По отношение на украинската криза Съединените щати измамиха всички“, написа в Туитър Джао Лиджиан например този месец, говорител на китайското правителство.

Тази глобална дипломатическа офанзива, съчетана с колосални инвестиции в чуждестранна инфраструктура и засилване на военното му присъствие в Азиатско-Тихоокеанския регион, позволи на Китай да наложи баланс на силите на Съединените щати и да увеличи влиянието си върху много от страните. Другата страна на монетата е, че Западът, който отдавна е добре настроен, си даде сметка за заплахата. От

американска страна Сенатът, определяйки Китай като своето „най-голямо геополитическо и геоикономическо предизвикателство“, одобри миналата година план на стойност 250 милиарда долара, насочен към противодействие на Пекин; докато Джо Байдън работи за обединяване на западния фронт. Що се отнася до Европейския съюз, той сега разглежда Китай като „системен съперник“, от който трябва да бъде защитен. Въпреки този обратен удар, Си Дзинпин не изглежда готов да успокои нещата.

• *

Си Дзинпин: след десет години управление, големият скок назад

Анализ . Десет години след идването си на власт китайският лидер се готви да продължи с исторически трети мандат. Много от светлините в момента са червени, но той се цели много надалеч.

От Сирил Плуйет

Когато пристигна начело на режима през ноември 2012 г., не само че никой не изпитваше недоверие към този лидер с добродушния му външен вид и безупречно зализаната черна коса, но той събуди надежда на Запад. Да не е син на реформаторски вицепремиер? По онова време Си Дзинпин наследи завидна ситуация: беден и уединен след смъртта на Мао, Китай се издигна за четиридесет години до ранга на втората световна икономическа сила благодарение на невероятния растеж. Изглежда, че има светло бъдеще, особено след като Западът, убеден, че това развитие ще доведе до демократизация, приветства растежа му.

Десет години по-късно атмосферата се промени много. Си Дзинпин показва **истинското си лице на авторитарен, ултраконсервативен и националистически лидер**. Далеч от либерализиране на страната, силният човек на Пекин, който концентрира всички правомощия както никога след Мао, продължи да разширява влиянието на партията върху обществото и предостави повишена роля на обществените гиганти, като същевременно заглуши и най-малкия глас на несъгласие и установяване на култ към личността от друга епоха. Този голям скок назад наруши динамиката. **Почти всички индикатори са станали червени.** Парализирана от натрапчивата политика на „нулева Covid“ и умишленото съкращаване на цели сектори, икономиката се забавя (2,5% растеж през първата половина на годината, далеч от „около 5,5%“, определени от правителството за 2022 г.). И редица чуждестранни компании СВИВАТ платната на старото Ел Дорадо.

Знак, че „китайската мечта“ на Си Дзинпин се бори да убеди народа, **броят на ражданията падна до най-ниското ниво миналата година от 1949 г. насам**, ускорявайки тревожния процес на стареене. Навън нарушенията на човешките права и агресивността на дипломатите навредиха ужасно на имиджа на Китай, което сега създава страх. И насърчи Съединените щати и Европа да променят тона си пред лицето на този заплашителен „съперник“.

Вижда се в позицията на световен лидер през 2049 г

Ще промени ли Си Дзинпин курса си? Малко вероятно е. Напротив, той трябва да се похвали с рекорда си пред около 2300 делегати, събрани в самата Сталинска зала на народа, по случай 20-ия конгрес на Китайската комунистическа партия (ККП), който започва тази неделя, 16 октомври (2023) и трябва да му даде исторически трети мандат (преди може би четвърти за пет години, откакто Си Дзинпин получи преразглеждане на конституцията през 2018 г., което му позволява да остане на власт до живот). Нулева политика за Covid? Тя защитаваше живота на населението.

Нараства напрежението със Запада? Верен на марксисткия принцип на диалектическия материализъм, **„той смята, че то отразява неизбежната му съпротива срещу установяването на нов световен ред и настъпването на социализма, като Китай, според него, е във възходяща траектория, а Америка в упадък“**, дешифрира Стив Цанг, професор в SOAS China Institute в Лондон.

От гледна точка на „Червения император“ Китай навлезе в „нова ера“. По време на първия Мао, основателят на режима, през 1949 г. възстановява суверенитета на страната. Вторият, инициран от Дън Сяопин, беше този на обогатяването. Си Дзинпин, от своя страна, иска да превърне Китай в суперсила, като се стреми да стане световен лидер през 2049 г. **„Той преценява, че е дошло времето да получи геополитическа тежест, съответстваща на икономическата си тежест. Китай преминава през период на инфлексия, бих го сравнил със Съединените щати от 1890-те години: до Испано-американската война Вашингтон упражнява влиянието си в чужбина повече чрез икономическата си, отколкото чрез военната си мощ, преди да обърне тенденцията“**, обобщава Чарлз Купчан, професор в Джорджтаунския университет. Ето защо, успоредно с гигантския проект за „нов път на коприната“, Си ускори модернизацията на своята армия, присъстваща повече от всякога в Южнокитайско море и Тайванския пролив.

„Няма значение дали котката е бяла или черна, стига да хване мишка“, каза Дън Сяопин. Наследникът му съвсем не е на това мнение. В неговите очи само Китай, ръководен от комунистическа партия с железни марксистко-ленински убеждения, ще може да детронира Съединените щати. И какво значение има дали имиджът на страната страда.

„Режимът е готов да плати цената, за да постигне своите геостратегически и идеологически цели. Разсъжденията му вече не се ръководят само от икономическото развитие. Приоритетът е да консолидира политическата си система и да създаде мрежа от държави, които ще подкрепят неговите позиции и неговата борба срещу Запада“, обяснява синологът Алис Екман. Например, той не се поколеба да пожертва привлекателността на финансовия център на Хонконг, за да наложи закон за националната сигурност през лятото на 2020 г.

Китайският номер едно също смята, че идеологическата слабост на СССР, повече от икономическата, е причината за падането му.

Когато започва политическата си кариера, след като е изпратен да прекара юношеството си в мизерно село в Шанси, за да бъде „превъзпитан“, подобно на милиони „образовани млади хора“ по време на Културната революция, баща му, жертва на чистка от Мао, все още е в затвора. Но вместо да отхвърли системата, бъдещият лидер чете Маркс и избира да бъде „по-червен от червения“, за да си проправи път, разкрива млад другар в американска дипломатическа нота, разкрита от Wikileaks.

Ще позволи ли тази стратегия да постигне амбициите си? Офанзивното отношение на Пекин усложни ситуацията, като постави Вашингтон нащрек, който инвестира масово в технологии, за да се противопостави на съперника си. Но **Китайската народна република демонстрира реална политическа воля да навакса изоставането и си даде време, за да може да доминира над света в годината на своята стогодишнина...**

• *

Китай: големият скок назад - Експресният файл

Президентът Си Дзинпин се очаква да си осигури трети мандат на 20-ия конгрес на Комунистическата партия на Китай, който започва в неделя, 16 октомври (23). Но след десет години на власт много индикатори станаха червени: Китай е тежко санкциониран от стратегията си за „нулев Covid“, икономиката на страната се забавя, имиджът ѝ се срива на Запад поради нарушенията на човешките права и агресивната ѝ дипломатия, „Новите пътища на коприната“ се изчерпват... Всъщност Пекин е изправен пред огромни предизвикателства да настигне Съединените щати и да постигне целта си да стане световен лидер през 2049 г. Но комунистическият режим значително увеличи влиянието си в развиващите се страни и инвестира масово в технологии, както и в форсирана модернизация на своята армия. Остава да видим дали ще избегне война със САЩ.

• *

Китай - Африка: нови пътища на коприната,

осеяни с клопки От нашия кореспондент .

Това е един от водещите проекти на китайския президент. Но тези проекти, които трябваше да проправят пътя на южните страни към просперитет, бързо се превърнаха във финансова яма за Средното кралство.

Миналия януари китайският външен министър избра Кения за първото си задгранично пътуване за годината. В тази крепост на „Китай Африка“ Ван И обяви назначаването на специален пратеник, отговорен за наблюдението на мирните преговори в Африканския рог (докато Китай е

обвинен в продажба на оръжие на Етиопия). Но посещението на Уанг И също така имаше за цел да поднови „новите пътища на коприната“, които се изчерпаха от [кризата с Covid](#) , която нанесе удар на китайската икономика и **пресуши финансирането за тази програма, в която Китай вече е инвестирал 932 милиарда долара** .

Стартиран през 2013 г. по инициатива на китайския президент Си Дзинпин, днес той обединява 68 държави, предимно нововъзникващи икономики, с цел изграждане на гигантски инфраструктури. През април 2019 г. 37 държавни глави се срещнаха в Пекин около „Един Пояс, един път“ (BRI, на английски), официалното име на проекта. Между тях президентът на Кения дойде, за да получи заем от 600 милиона долара и да подпише създаването от телекомуникационния гигант Huawei на център за данни в новия „технологичен град“ Конза и на 27-километрова скоростна магистрала, обслужваща Найроби Международно летище.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Си Дзинпин демонстрира предпазлива подкрепа за Путин
Само Африка представлява повече от половината от сумите, изплатени по тази програма. Три страни са начело: Кения, Етиопия и Джибути. Там пристанищата, железопътните линии и пътищата са до голяма степен финансирани от Пекин, най-известният от които е железопътната линия със стандартно разстояние (SGR), която свързва Найроби с Момбаса от 2017 г.

Съюзявайте се с Юга, за да изолирате Севера

Но от самото начало проектът срещна клопки. Въпреки създаването на 30 000 работни места, много кенийци се оплакват от неквалифицирани и нископлатени позиции. SGR също регистрира загуби от над 200 милиона долара през последните три години. „Имаше недостатъци в планирането и прекалено оптимистични прогнози за рентабилността, да не говорим за завишени прогнози за строителство . Всичко това, съчетано с Covid-19, допринесе за опасното нарастване на дълга на Кения“, отбелязва Фиби Уилсън-Андо в проучване, публикувано от Изследователския институт за външна политика. Той се покачи до 66 милиарда долара през 2021 г., в сравнение с 5 милиарда преди двадесет години. В резултат на това правителството на Кения национализира линията миналата година, за да намали наполовина оперативните разходи. И проектът за свързване на Кения, Уганда, Руанда, Етиопия и Южен Судан с железопътен транспорт беше спрял

Избран миналия месец, новият президент вече не се колебае да атакува Пекин. По време на кампанията си Уилям Руто дори обеща да изгони китайски граждани, които заемат работни места, които могат да бъдат заети от кенийци. След избирането си той отмени монопола на китайските логистични компании в пристанището на Момбаса. Отношенията се обтегнаха с основния лизингодател, който оттогава отказа разширението на пристанищната логистична платформа.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: „Душата им е под полицейски час“: в Тайван остров Кинмен е изправен пред китайската заплаха

Провал, разкриващ трудностите, с които се сблъскват **новите Пътища на коприната, които са насочени към някои от най-бедните и нестабилни страни на планетата. Които се оказват заключени в дълговия капан, с риска да видят Китай да конфискува инфраструктурата, която е финансирал и изградил, ако заемите не бъдат изплатени.** Близко 60% от външните заеми на Средното кралство се държат от свърхзадлъжнели страни като Демократична република Конго, Шри Ланка, Египет и Лаос. „Инвестиции, доминирани от желанието на Китай да установи своето международно влияние, повече отколкото от реални нужди“, отбелязват анализатори от рейтинговата агенция Fitch.

Осъзнавайки рисковете от изпадане в неплатежоспособност на тези държави, Китай намалява мащаба си в продължение на четири години. Държавите в най-големи затруднения, като Египет или Шри Ланка, не са получили нови заеми тази година. А новите инвестиции в тези страни бяха намалени почти наполовина, от 117 милиарда долара през 2018 г. на 59,5 милиона долара миналата година.

Но няма въпрос за обръщане на страницата. „Проектът трябва да продължи, защото позволи на Си Дзинпин да се съюзи с Юга, за да изолира Севера“, отбелязва синологът Жан-Пиер Кабестан. **Забележителен ефект е, че засегнатите държави явно са склонни да се приравнят към позициите на Китай в ООН.**

✱

Китайско-африканска среща на върха: какво обещава Си Дзинпин на африканските лидери
Геополитика . Китайският президент обеща над 50 милиарда долара финансиране на африканските страни този четвъртък за укрепване на сътрудничеството между Китай и Африка. Той също така обеща да създаде поне един милион работни места на континента.

„През следващите три години китайското правителство иска да предостави финансова подкрепа в размер на 360 милиарда юана“: по [повод на Форума за китайско-африканско сътрудничество](#) китайският президент Си Дзинпин обеща този четвъртък, 5 септември, повече от 50 долара милиарди финансиране за три години за африканските страни, сума, равняваща се на 45 милиарда евро. Неочаквано съобщение според Жан-Пиер Кабестан, изследовател в Азиатския център Париж: „В контекста на икономическо забавяне е интересно да се види подобно съобщение. Това е сума по средата между тези на двете предишни срещи на върха, определена на 60 след това 40 милиарда.“
Най-голямата дипломатическа среща, организирана в Пекин след пандемията Covid-19, срещата на върха на форума събра повече от 50 африкански лидери от сряда, 4 септември, до петък, 6 септември,

според китайските държавни медии. Възможност за укрепване на китайско-африканските отношения, които в момента преживяват, според речта на Си Дзинпин по време на церемонията по откриването, техния „най-добър период в историята“. „[Китай](#) е готов да задълбочи сътрудничеството с африканските страни в промишлеността, селското стопанство, инфраструктурата, търговията и инвестициите“, добави държавният глава.

Причината, поради която според Жан-Пиер Кабестан Китай нямаше друг избор освен да увеличи общия пакет. „Те искат да заздравят отношенията си в геополитически контекст, в който Европа, Съединените щати и други развиващи се страни като Турция присъстват все повече на континента“, обяснява той.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: *Жан-Пиер Кабестан: „Китай губи пари в Африка“*

В допълнение към обещанието да създаде най-малко един милион работни места в [Африка](#), Пекин ще предостави 141 милиона долара военни субсидии и ще осигури обширно обучение. Общо 6000 войници и 1000 полицаи и служители на правоприлагащите органи в Африка трябва да се възползват от тази подкрепа.

Проекти, които поставят под въпрос

Тези действия са част от стратегията за влияние на Средното царство на континента. Със 167,8 милиарда долара (151,8 милиарда евро) двустранна търговия през първата половина на 2024 г., според официалните китайски медии, страната вече е водещият търговски партньор на африканския континент. През последните две десетилетия стотици хиляди работници и инженери бяха изпратени в Африка, което позволи на Китай да получи привилегирован достъп до огромните природни ресурси на континента, включително мед, злато и литий.

Заемите от публични банки от своя страна направиха възможно финансирането на множество инфраструктури, предназначени да стимулират растежа на Африка (железопътни линии, пристанища, пътища и др.). Проекти, които не пропуснаха да предизвикат въпроси, като допринесоха за увеличаване на дълга на определени страни. „Ясно видяхме, че пакетът се основава главно на заеми, тъй като сред обещаните днес 50 милиарда те представляват 30 милиарда, нетната помощ е само 10 милиарда“, обяснява Жан-Пиер Кабестан. Сумата на отпуснатите от Китай заеми на африканските страни обаче беше разделена на шест миналата година в сравнение с върховете, достигнати през 2016 г., когато беше близо 30 милиарда долара (27 милиарда евро).

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: *Среща на върха Китай-Африка: как Пекин иска да разшири влиянието си на континента*

Намаляването на инвестициите в Африка е оправдано, според анализатори, от сегашното икономическо забавяне в Китай. И това въпреки нарастващата конкуренция със САЩ на този континент по отношение на политическо влияние и достъп до природни ресурси.

Повече сътрудничество

В кулоарите на срещата на върха през последните дни китайският президент проведе лични срещи с около десет африкански лидери, обещавайки повече сътрудничество в цяла поредица от проекти. В сряда, 4 септември, президентът на Замбия Хакаинде Хичилема обяви споразумение между замбийската национална електрическа компания (ZESCO) и китайската група PowerChina за разширяване на използването на слънчеви панели на покривите в тази южноафриканска страна. Според медиите в Замбия Пекин също е обещал милиард долара за напредък в проекта за влак между Танзания и Замбия. Решаващо развитие в тази част на африканския континент, [богата на природни ресурси](#) .

Нигерия, една от африканските страни, взели най-много заеми от Китай, и азиатският гигант обявиха планове за „засилване на сътрудничеството“ в областта на инфраструктурата, по-специално „транспорт, пристанища и свободни зони“. Зимбабве, от своя страна, получи обещанието за засилено сътрудничество в „селското стопанство, минното дело, чистата енергия и транспортната инфраструктура“, според прессъобщение.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Китай се хвали със своята „безусловна“ помощ за Африка

Президентът на Кения Уилям Руто от своя страна посочи, че Си Дзинпин е обещал отварянето на китайския пазар за селскостопански продукти от неговата страна. Двете страни също се споразумяха за разширяването на железопътната линия със стандартно разстояние (SGR), свързваща столицата Найроби с пристанището на Момбаса, по-специално финансирано от Банката за износ и импорт на Китай (Exim Bank). В допълнение към тези проекти, Пекин също така се е ангажирал с повече сътрудничество по магистралата Рирони-Мау Срееща-Малаба, която се очаква да струва 1,2 милиарда долара според кенийските медии. Миналата година Уилям Руто поиска от Китай заем от милиарди долари и реструктуриране на съществуващия дълг: сега страната му трябва да изплати повече от 8 милиарда долара на Китай.

Говорейки също в Пекин, генералният секретар на ООН Антонио Гутереш увери, че Китай и Африка могат да „поведат революцията на възобновяемата енергия“. При едно условие: съдействайте.

„Китайците са навсякъде“: Съединените щати вече загубиха ли битката в Тихия океан?

Разследване . Заеи другаде, Вашингтон отдавна пренебрегва този океан, чиято роля ще бъде решаваща в случай на конфликт с Тайван. Сериозна грешка, която администрацията на Байдън се опитва да поправи. Малко късно...

От Аксел Гилден (Хонолулу, Сан Франциско)

Подобно на плажовете за десант в Нормандия, успехът на Пърл Харбър не може да бъде отречен. Всяка година 2 милиона посетители – главно американци, но също и японци или австралийци, които идват „като

съседни“ – посещават военноморската база, където на 7 декември 1941 г. [японските военновъздушни сили почти унищожиха американския флот](#) в поток от желязо и огън . В една сутрин две въздушни нападения причиниха смъртта на 2400 американски войници и въвлякоха Съединените щати във Втората световна война. „Дневният пропуск“ на \$89,99 дава достъп до целия огромен обект, където под лазурно синьо небе посещавате два бойни кораба, подводница и от другата страна на залива (до който може да се стигне с ферибот) трогателен мемориал над *USS Arizona*, който се намира на дълбочина 15 метра. И накрая, музей ви позволява да разберете географското значение на [Хавайския архипелаг](#) , който е дом на втората по големина американска военноморска база (след тази в Норфолк, на Атлантическия океан), истински напреднал пост на Съединените щати към Азия. Всъщност всеки – Япония вчера, Китай днес – който иска да установи своето господство в Югоизточна Азия, трябва да контролира и тюркоазените води на Тихия океан. За да направим това, трябва да отблъснем американската заплаха за Хаваите или дори отвъд тях. Целта? Предотвратете насочването на ВМС на САЩ към Азия и Тайван, като прескочите безбройните острови на Океания: Маршаловите, Микронезия, Палау, Фиджи, Науру, Папуа Нова Гвинея и др. За Токио атаката срещу Пърл Харбър имаше за цел да неутрализира Америка, за да има свободни ръце в огромната си империя (обхващаща Индокитай, Индонезия, Филипините и хиляди тихоокеански острови), без янките да се намесват. **По същия начин за Китай днес става въпрос за прекратяване на американското надмощие, произтичащо от Втората световна война.**

В случай на война с Тайван, Пекин трябва абсолютно да попречи на **Вашингтон да използва логистичния маршрут, който от изток на запад минава през Маршаловите острови, атолите на Микронезия и архипелага Палау. Свързани със Съединените щати чрез тесни и уникални споразумения за отбрана („Договорът за свободно асоцииране“), тези три независими държави съставляват логистичен маршрут, наречен „Магистрала на свободата“, която води до азиатските съюзници от Вашингтон, Филипините до Япония през Тайван .**

Без да го осъзнаваме, Пекин от години работи за намаляване на американското влияние в тази изключително стратегическа част на земното кълбо: Тихият океан покрива една трета от повърхността на планетата, къпе 6 от 10-те най-големи икономики в света и вижда две трети от общия морски трафик. **Всъщност Втората тихоокеанска война вече е започнала.** Този път тя се противопоставя на две системи: едната, китайската, възнамерява да се наложи чрез авторитаризъм; другата, американска (но също и френска поради френското присъствие в Нова Каледония и Полинезия), които се застъпват за свободен и отворен Индо-Тихия океан, за търговия и идеи.

Военните действия започнаха без шум и бомбардировки

Пекин обяви военни действия без шум и въздушно нападение. Като играч, Китайската комунистическа партия (ККП) поставя своите пионки, за да постигне своите дипломатически, икономически и военни цели. Последен епизод до момента: на 15 януари, ден след [президентските избори в Тайван](#), микродържавата Науру (12 500 души) прекъсна дипломатическите си отношения с Тайван, за да установи официални връзки с Китай. Още през 2019 г. Соломоновите острови (700 000 жители; сцена на известната битка при Гуадалканал през 1942-1943 г.) и Кирибати (130 000) ги бяха предшестваха, внезапно обърнаха гръб на Тайпе, за да се хвърлят в обятията на ККП. Днес само 12 държави, включително Ватикана, все още признават бившата Формоза. Три от тях са в Тихия океан: Маршаловите острови (42 000 жители), Палау (18 000) и Тувалу (11 000). Слабо населени, тези микродържави, уязвими от изменението на климата, **имат по един глас в ООН.**

„Дипломатическият обрат на Соломоновите острови и Кирибати през 2019 г. създаде ударна вълна, обяснява синологът Жан-Пиер Кабестан. Това беше моментът, в който американците разбраха, че са били изпреварени.“ **Оттогава сътрудничеството между Китай и Соломоните, които са главният плацдарм на Пекин в този слънчев регион, върви добре.** Местната власт, например, подписа споразумение за сигурност, което включва репресии в случай на бунтове, като тези от 2021 г. (резултат: най-малко трима смъртни случая). На следващата година важна фигура в продемократичната опозиция на архипелага беше освободена от парламентарните си функции с решение на правителството. Неговата грешка: той отказа да признае принципа на „един Китай“, който отрича съществуването на Тайван като държава.

За да се измери нарастващото влияние на Китай в Соломоновите острови, достатъчно е да се знае, че през 2022 г. на кораб на американската брегова охрана беше отказан достъп до дока за рутинно кацане. Язвително и безпрецедентно унижение за Вашингтон. Особено след като в същото време **Китай увеличава своите инфраструктурни договори, увеличавайки финансовата зависимост на Соломоновите острови от своите банки.** Например, в чувствителна област Huawei разработва телекомуникационна мрежа, финансирана от китайски заем от 66 милиона долара.

„Тихоокеанските микродържави дават на Китай стратегическа дълбочина“

Офанзивата на Пекин в Тихия океан датира поне от 1992 г. През тази година Китайската народна република (КНР), чийто флот тогава почти не съществуваше, изготви морски закон, който подготви бъдещите ѝ амбиции. „Оттогава неговият военен флот продължава да расте, отбелязва специалистът по Китай Емануел Верон, който преподава във Военноморската академия. Става въпрос за трансформиране на крайбрежния флот в океански, за да заплашва Тайван, но и да се проектира в Тихия океан и предизвикателство към Съединените щати, чийто океан дълго време беше резерват.“ **На сушата**

Китай гледа да има писти на всички острови, които биха могли да бъдат използвани в случай на война.

В института Хувър в Станфордския университет, южно от [Сан Франциско](#), Лари Даймънд описва подробно глобалната китайска заплаха, използвайки PowerPoint. Тогава този бивш дипломат, с ястребова склонност, уточнява: „**Тайван, разбира се, е приоритет на Пекин, но малките тихоокеански държави също са важни, защото дават на Китай стратегическа дълбочина.**“ Даймънд добавя: „Това, за което Пекин мечтае, е да ни освободи напълно от Тихия океан. Но, изписква той, китайците са приятелски настроени: велики господари, те са готови да ни оставят Хаваите...“ Известен със своите места за сърф, The volcanic архипелагът (със столица: Хонолулу), където живеят 1,4 милиона души, става американски през 1898 г. и получава държавен статут през 1959 г. От своя страна Гуам (придобит през 1899 г.), Самоа (през 1900 г.) и Северните Мариански острови (през 1945 г.) са американски територии без да са държави; те, подобно на Пуерто Рико, имат представител в Конгреса на САЩ.

Китайско-американски G2 в океана?

Китайската визия за Тихия океан? Адмирал Тимъти Кийтинг го казва най-добре. Този командир на американския флот за Тихия океан разказа как през 2007 г. китайците му описват бъдещето: „Вие, Съединените щати, вземете всичко на изток от Хавай, а ние, Китай, ние вземем Западни Хавай и Индийския океан, така че Ние трябва да идваме в Западния Пасифик и Индийския океан и няма да е необходимо да ходим в Източния Пасифик. Ако нещо се случи там, можете да ни уведомите и ако нещо се случи тук, ние ще Ви уведомим.“ Вашингтон не откликна на предложението...

През 2014 г., по време на конференция на азиатските страни в Казахстан, Си Дзинпин говори за своето *Weltanschauung*, неговата визия за света: „**В крайна сметка хората в Азия трябва да управляват делата на Азия, да решават проблемите на Азия и да поддържат сигурността на Азия**“. А през 2015 г. „Grand Helmsman 2.0.“ задвижва идеята: „Морското пространство е достатъчно голямо за двама“, каза той на държавния секретар Джон Кери, докато очертаваше китайско-американската G2. „Барак Обама беше склонен да се приспособи към тази визия за нещата“, каза професор Юичи Хосоя, директор за Азиатско-тихоокеанския регион в университета Кейо в Токио. Но при Тръмп нещата придобиха по-конфронтационен обрат с публикуването на новата американска стратегия. Нейното заглавие: „Епохата на конкуренцията между великите сили“. „Тогава конкуренцията стана структурна“, казва Хосоя. По пътя Япония се сближи със Съединените щати.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: *Китай: „За Саймън Лейс Мао беше провален художник, малко като Хитлер“*

Първият сериозен морски инцидент с участието на Китай през 2010 г. засяга Япония. Същата година китайски траулер умишлено се сблъска с патрулна лодка на японската брегова охрана във водите на архипелага

Сенкаку (контролиран от Токио, но поверен от Пекин). Рибарската лодка е била качена, а капитанът ѝ арестуван. Това, което последва, беше седмица на антияпонски демонстрации в Китай (и антикитайски демонстрации в Япония), както и двумесечна дипломатическа криза.

„Дълго време не обръщаме внимание на нарастването на китайската агресивност“, признава в Сан Франциско бившият дипломат Аня Мануел, експерт по международни отношения, **който вече не е дали ще има един ден китайско-американски сблъсък, а кога ще се случи“**, прогнозира този съосновател на мозъчен тръст с бившия държавен секретар Кондолиза Райс. Факт е, че **Китай, който някога е бил сухопътна сила, се е превърнал в морска сила**. „Развива се във всички посоки: търговски флот с контейнерните кораби на компанията Cosco, риболовен флот с неговите фабрични лодки, практикуващи незаконен риболов по целия свят, **военен флот с глобални амбиции“**, продължава синологът Еманюел Верон. **„Към това се добавят корабостроителниците, които работят двадесет и четири часа на ден и са най-производителните в света.“**

Днес Средното кралство произвежда повече военни кораби всяка година от Съединените щати. И с общо 350 надводни кораба и подводници, нейната армада надхвърля по брой тази на ВМС на САЩ, която има 280. Тези цифри обаче не отразяват реалността. По тонаж, тоест **по транспортен капацитет, а също и по огнева мощ американският флот е два пъти по-голям**. Има три пъти повече самолетносачи (единадесет срещу три) и несравним опит в конфликти, особено „благодарение“ на войните с Ирак. Въпреки това към китайския флот трябва да се добавят десетките хиляди малки неидентифицирани риболовни кораби на „морската милиция“, както и промишленият риболовен флот и пътническите кораби за гражданска употреба, които могат да се използват за превоз на войски.

„Нашите подводници са поколение напред“

В Пърл Харбър, в щаба на американското командване на Тихоокеанския флот, адмирал Брет Сонтър посреща група международни журналисти, включително L'Express, пред карта на океана, залепена зад него. След като предизвиква „вечно присъстващия“ дух на адмирал Нимиц и генерал Макартър – герой от Тихоокеанската война – офицерът в безупречна униформа говори за геополитиката: „Не става въпрос за избор между Китай и Съединените щати, а между авторитарна система и свобода. **Китайският флот? Не се притеснявам, казва той, нашите подводници са решаващи в случай на конфликт с Тайван.**

Тъй като не успява да спечели втора тихоокеанска война, Пекин води битката за *мека сила* и влияние, символизирана от дипломатическата обиколка след Covid, през май-юни 2022 г., на външния министър Ван И в осем държави на Южния Пасифик (*виж картата*). Първо. Дългият списък от услуги, предлагани от азиатския гигант на тези микродържави, е инвентар в стил Превер. **Пекин предлага да изпрати лекари,**

театрални трупи и хуманитарна помощ; да обучава полицаи, дипломати и митничари; създаване на „групи за диалог и приятелство“; за финансиране на студентски стипендии; за изграждане на стадиони и инфраструктура; да се открият институти Конфуций и центрове за изследване на океана; да се намесва по време на природни бедствия (като по време на вулканичното изригване в Тонга през 2022 г.); да се увеличи присъствието на китайски медии на островите; да поеме отговорност за киберсигурността; за контрол на риболова, изследване на морското дъно, развитие на минната индустрия или дори увеличаване на въздушните връзки. Всичко това, разчитайки на китайската диаспора, присъстваща в Тихия океан, а също и на триадите, мафиотските организации.

„Китай прониква, кооптира, корумпира и напредва на всички фронтове“

Доклад от 2022 г. на Проекта за докладване на организираната престъпност и корупцията относно тяхното присъствие в Палау (20 000 жители) разказва за експулсирането през 2019 г. и 2020 г. на стотици китайски граждани, които са работили в незаконната сфера на онлайн игрите. Зад тази дейност стои бизнесменът Wan Kuok-koі, по-известен като „Счупения зъб“, свързан с ККП, според властите в Палау. Това е така, защото Китай има повече от една тетива на своя лък. Според един от най-добрите специалисти по темата, канадката Клео Паскал от Фондацията за защита на демокрациите, която изучава темата повече от двадесет години, **„Китай прониква, кооптира, корумпира и напредва на всички фронтове в едно и също време: политически, икономически, културни, спортни. Пекин разчита на мрежа от посолства, която изглежда разполага с неограничени ресурси и чиито екипи говорят местни езици“**, обяснява тя по телефона. Една от най-известните тактики е да се въвлекат малки тихоокеански страни – Самоа и Тонга например – в „капана на дълга“. **„След като са се възползвали от заеми, които не са в състояние да изплатят“**, продължава тя, **„тези островни страни стават задължени на Китай, по същия начин като Шри Ланка в Индийския океан, огромната задължнялост към китайските банки, не пречи на Пекин призовавайки за „печелившо“ сътрудничество, в „дух на справедливост“ и „взаимно уважение“**.

Тихоокеанските острови, толкова уязвими микродържави...

Разбира се, **предполагаетата незаинтересованост на Китайската народна република е придружена от корупция, сплашване и понякога изнудване**. Бившият президент на Микронезия Дейвид Пануело (2019-2023) разказа как е открил, че е бил следен от китайски агенти от местното посолство по време на пътуване до Фиджи. Корупцията в твърди пари, както на Соломоновите острови или Маршаловите острови, също е добре известна. **„В тези две държави половината от депутатите са платени“**, обяснява експерт, който иска да остане анонимен. Още по-коварна е техниката, предназначена да отслаби Палау, като го направи зависим от туризма.

Изследователят Клео Паскал описва подробно този механизъм в бележката, изпратена миналия юни до избраните служители на американския Конгрес, озаглавена **„Доклад за китайското влияние и средствата за противодействие на него“**. „Пекин първо се опита да увеличи зависимостта на Палау от китайския туризъм“, обяснява тя. През 2008 г. е имало 634 китайски туристи на острова [бел. на редактора: дължината му е 40 километра], или по-малко от 1% от всички туристи през 2015 г. имаше повече от 91 000, или около 54%, след това, през 2017 г., Китай внезапно дръпна щепсела, което показва, че освен ако Палау не се откаже от дипломатическото си признаване на Тайван, това решение няма да има опустошителен ефект върху икономиката. Пазарите на хотели и недвижими имоти се сринаха. Палау обаче се задържа въпреки Covid, който добави втора криза към първата.

С изключение на Папуа Нова Гвинея (PNG, 11 милиона жители), всички останали страни са толкова малки, толкова лишени и толкова уязвими от изменението на климата, че е невъзможно да устоят на сирените на Пекин. **„Прекалено дълго американците пренебрегваха региона“**, отбелязва Марджори Финкео, журналистка в Порт Морсби, столицата на PNG, „Американците са търсили другаде, но природата ги мрази.“ **Дойдоха китайци и построиха училища, клиники, инфраструктура и сега се събуждат американците, но вече е късно.**

Пекин насърчава сепаратистките движения

Най-впечатляващото – и тревожно за Съединените щати – е, че Пекин не се задоволява с насочването към микродържавите в южната част на Тихия океан. Той също така практикува входизъм по-на север, в трите територии, за които се предполага, че са част от историческия резерват на Америка, гарант за тяхната сигурност: Палау, Микронезия и Маршаловите острови (тези държави са свързани с Вашингтон чрез финансово споразумение, отбрана и услуги, което може да се подновява на всеки двадесет години, което включва пощенски услуги и въздушни връзки). Във Федералните щати на Микронезия, които имат 607 острова и атола, Пекин тайно насърчава сепаратисткото движение на архипелага Чуук (един от четирите щата на страната). В Marshalls много избрани служители са подкупени. Що се отнася до Палау, Китай оказва натиск върху своите лидери там, така че Съединените щати да не разширят, както е планирано, пистата за кацане или да инсталират там батерии за ракети Patriot: **„В хипотезата за „китайско-американска война, Палау ще стане легитимна цел“**, спокойно обяснява на събеседниците си Пекин.

Няма смисъл да бягате, трябва да започнете навреме... Монополизирани в други части на света от две десетилетия, Съединените щати се опитват да наваксат пропуснатото. През 2022 г. Джо Байдън публикува своята индо-тихоокеанска стратегия, основана на принцип, заявен от президента: „Бъдещето на всяка от нашите нации – и всъщност на целия свят – зависи от това какво Индо-тихоокеанският регион ще остане свободен и отворен в продължение на десетилетия.“ През 2021 г. беше

създадено военното сдружение Aukus, обединяващо Австралия, Обединеното кралство и САЩ. Първи конкретен превод от няколко години: **Военноморските сили на САЩ трябва да отворят база за своите атакуващи ядрени подводници в Западна Австралия.**

Филипините се завръщат в Америка

В същия дух пистата на Палау – както видяхме – трябва да бъде разширена, за да побере самолети на ВВС на САЩ от всякакъв размер. На дипломатическия фронт държавният секретар Антъни Блинкен направи вихрена обиколка на региона с министъра на отбраната Лойд Остин. След тридесет години отсъствие Вашингтон също откри посолства на Соломоновите острови и Тонга. Още две ще последват през 2024 г. във Вануату и Кирибати. Миналия септември, по време на срещата на върха между Съединените щати и Форум на тихоокеанските острови, Джо Байдън официално призна островите Кук (17 000 жители) и остров Ниуе (1700 души) за „суверенни“ и независими държави “ по време на прием в Белия дом в присъствието на лидери от региона. Още по-важно: след като се сближиха с Китай и Русия при президента Родриго Дутерте (2016-2022), Филипините правят завой на 180 градуса с неговия наследник Фердинанд Маркос младши: той наскоро направи историческо посещение в Хавай, включително среща с висшите военни власти в Пърл Харбър.

Под кокосовите дървета на Waikiki Beach, най-известният плаж в архипелага, разположен в подножието на хотелите в Хонолулу, семействата се излежават на слънце, децата играят на топка и всички се възхищават на сърфистите, които хващат вълната и се спускат надолу към финия пясък. По здрач е рай: на родния остров на Барак Обама небето е розово, а плажът е златистокафяв. Притиснати от жегата, **туристите дори за секунда не се замислят за проблемите, скрити под хоризонта, отвъд вълните на прибоя. Сутринта на 7 декември 1941 г. моряците в Пърл Харбър, на петнадесет минути път, бяха също толкова безгрижни...**

*

Томас Гомарт: „Нахлуване в Тайван от Китай би принудило Съединените щати да направят решителен избор“

Геополитика . **Русия, Тайван, Близкия изток...** Директорът на Ifri анализира "ускоряването на историята" и призовава за **интелектуално превъоръжаване на европейците.**

Това е мрачно наблюдение за „умствената изолация“ на Европа. В *The Acceleration of History* (Tallandier) Томас Гомарт анализира основните геополитически развития от три основни стратегически възела: **Китайските морета и Тайванския проток, Арабския полуостров и Ормузкия пролив и протока на Босфора.** Според директора на Френския институт за международни отношения (Ifri), основният френски мозъчен тръст, европейците трябва на всяка цена да се превъоръжат

интелектуално пред тези международни катаклизми, особено след като Старият континент би бил големият губещ [в случай на изборна победа на Доналд Тръмп](#).

L'Express: Как преживяваме ускоряване на историята?

Томас Гомарт: Ускорението е както умножаване на умишлени действия, предназначени да променят баланса на силите, така и фундаментални развития. Първо, има [ускоряване, свързано с глобалното затопляне](#): за десет години сме имали увеличение от 0,2°C. Има технологично ускорение с [демократизацията на AI](#). Има ускорение в икономическото тегло на БРИК и БРИК+ в сравнение с Г7: в края на 2022 г. Бразилия, Русия, Индия, Китай и Южна Африка представляват 31,5% от световния БВП в сравнение с 31% за Г7. Към това се добавя ускоряването от откритата враждебност на три държави, Русия, Иран и Северна Корея, срещу „колективния Запад“. **Ускоряване на глобалните военни разходи, които скочиха от \$1,139 милиарда през 2001 г. до \$2,240 милиарда през 2022 г.** Това са все фактори, които създават впечатлението, че някои са изпреварени и губят контрол, а от други зависи да се възползват от това вълнение.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: [Защо Западът не каза последната си дума на Путин и Си Дзинпин](#)

Подчертайте, че ако има упадък на Запад, то е този на Европа, а не на САЩ, за какво?

Като историк винаги съм бил много предпазлив по отношение на идеята за упадък, често експлоатирана политически. За какво точно говорим? От Франция? От коя Европа? От една цивилизация? За нас постоянното позоваване на упадък често е част от това, което с радост бих нарекъл френска пораженческа традиция, която е едновременно интелектуална, политическа и военна. Недостатъкът ѝ е арогантността **и известно непознаване на света**. Упадъкът позволява тези общи разговори за състоянието на света, които французите обичат, **защото им позволяват да възвеличават миналото, особено своето собствено**.

Сигурното е, че **относителното тегло на Европа в глобален мащаб намалява**, докато това на САЩ се запазва. През 1980 г. последният представлява 25% от световния БВП; други 25% петнадесет години по-късно в пика на техния еднopolюсен момент; все още 25% през 2023 г. Китай продължава да расте. **Европейският съюз представлява 16% от световния БВП през 2022 г.** По този начин се създава тройна асиметрия. Европа вижда нарастващата си зависимост не само по отношение на Съединените щати, но и по отношение на страните от Персийския залив и Китай. **И обратното, Русия също вижда нарастваща зависимост от Китай.**

Американците не претърпяха ли поражения като в Афганистан?

Въпреки че претърпяха сериозни неуспехи по време на периферни конфликти, като например във Виетнам или Афганистан, **американците остават непобедени на глобално ниво**. Съединените щати ни принуждават да мислим глобално, което е все по-трудно за европейците. **Китай всъщност е единствената сила, която днес може да създаде**

алтернативна глобална визия. Тя е ангажирана в дългосрочно стратегическо съперничество със Съединените щати. Но последните, дори и да са претърпели регионални неуспехи, остават преобладаващи

Разчитайки на НАТО, но и в Тихия океан на Япония и Южна Корея, макар и исторически врагове, САЩ нямат ли най-добрата мрежа от съюзи?

Основната разлика между Китай и САЩ е, че последните имат система от регионални съюзи, на които се основава тяхната глобална политика. **От китайска страна има идеологически отказ да се мисли от гледна точка на военни съюзи.** Китай предлага много по-гъвкави партньорства, които не го ангажират на военно ниво. **Големият въпрос е да знаем до каква степен Китай подкрепя Русия в Украйна.** Колко далеч е готова да стигне? Тя го подкрепя политически, дипломатически, докато страни като Иран и Северна Корея му предоставят пряка военна помощ.

До каква степен победата на Доналд Тръмп би означавала прекъсване на американската външна политика?

Сигурно е, че 2024 г. зависи от американските избори през ноември. Разрушителният потенциал, който приписваме на Доналд Тръмп, напомня за централната роля на Съединените щати. Проектът му е подготвен и различен от непостоянния от 2016 г. Нека не забравяме, че той смята да не е загубил изборите през 2020 г. Това предвещава много оживени институционални дебати на вътрешно ниво. Що се отнася до основните въпроси на външната политика, трябва да се помни, че Тръмп не прибегва до военни оръжия по време на първия си мандат и че той е в транзакционна логика, също и със своите съюзници. Следователно **може да се очакват известен брой промени, ако той бъде избран, особено в трансатлантическия контекст.**

„ В Близкия изток има продължаващо заличаване на Европейския съюз, което е поразително “Така че Европа ще бъде основната жертва на победа на Тръмп?

да Тръмп повтори това и в предизборната си кампания. Той смята европейците основно за търговски конкуренти, преди да бъдат военни съюзници. А по отношение на военния съюз той смята, че Съединените щати харчат твърде много за европейската сигурност, докато европейците са доволни от американската гаранция за сигурност. И накрая, **той е много критичен към начина, по който работи Атлантическият алианс.**

Вие описвате европейците като „извън фаза“, жертви на „умствена изолация“. Какво трябва да се направи?

В продължение на две поколения има двойно разоръжаване: материално разоръжаване, което започна през 70-те години, **придружено от интелектуално разоръжаване.** Политическият персонал и особено интелектуалците смятаха, че стратегическите въпроси по същество трябва да бъдат отнесени към книгите на

историците. **Чрез конференции, преподаване и медийни интервенции ни беше казано, че геополитиката вече не съществува.** Но това, което европейците преоткриват, е стратегическата преднамереност **и фактът, че решенията на много малка група хора могат да имат последствия върху голям брой.** Все още трябва да искате да го разберете.

Но освен Украйна, европейците не са съгласни по основните геополитически въпроси: **израелско-палестинския конфликт, Китай и т.н.** Нека подчертаем **единството, което продължава да съществува за Украйна**, въпреки опасността от Унгария. Но всъщност това единство е много по-малко очевидно в [конflikта между Израел и Хамас](#), с истинско разделение между европейските страни. По отношение на Китай също има напрежение. **Водещият икономически партньор на Европейския съюз, Китай, има силен капацитет за влияние в Европа.** Той остава привлекателен в много сектори. В същото време нейните инвестиции са обект на политически контрол. Все още не може да се говори за обща външна политика на ЕС. В исторически план това се свежда главно до помощ за развитие и санкции. Не е нищо. Но ЕС се бори да се утвърди като дипломатически играч сам по себе си. **А в Близкия изток има продължаващо заличаване на ЕС, което е поразително.**

Според вас това, което свързва БРИКС, е идеята, че европейците, а не американците, имат „надценена дипломатическа роля спрямо тяхната икономическа, демографска и преди всичко стратегическа тежест“... Това е моят опит в глобализирани изследователски среди. От момента, в който има последователна и постоянна американска администрация, какъвто е случаят с тази на Джо Байдън, всички признават централната роля на Съединените щати. От друга страна, мнозина подчертават европейското наднормено тегло в международните организации, **с разминаване между европейските претенции и реалността на неговите възможности.**

Защо сте критични към френската амбиция да предложи „трети път“ в Индо-Тихия океан по отношение на Китай, както се опита да направи и по отношение на Русия?

Трябва да отдадем заслуженото на опитите на Франция да се опита да внесе гъвкавост и различен тон в тази обширна област, по-специално чрез дискурс за околната среда и морската сигурност. Но съм объркан от понятието „сила на баланса“, което създава подвеждащо впечатление за надвес. **Това ни кара да смятаме, че Франция може да бъде в позицията на арбитър в случай на остра криза, което изглежда илюзорно.**

Защо въпросът за Тайван е толкова важен за Франция?

Първо, историческо напомняне. Днес Тайван изглежда далеч, но това не беше така по време на Третата република, когато адмирал Курбе окупира Пескадорските острови в Тайванския пролив. Днес ние

преоткриваме тази география, която винаги е присъствала в стратегическите среди и особено във флота. Това, което се промени, е, че **центърът на тежестта на света се измести към Азиатско-тихоокеанския регион**. Тайванският проток, по-специално, концентрира значителна част от международната търговия и потока от микропроцесори, които са от съществено значение за глобалната производствена система. Това добре обобщава това, което глобализацията произвежда: **централно място в китайско-американските отношения, политическо укрепване на нововъзникващите страни и прогресивна маргинализация на Европа**.

„Една война често продължава едно поколение. Което ни довежда до 2034 г. за Украйна...” Може ли Си Дзинпин да предприеме атака в Тайван?

Обективно всеки има интерес от запазване на статуквото, защото то позволява продължаване на глобализацията чрез маримитизация. Това е в интерес на Тайван, Китай, САЩ, съседните страни... Но същото се говореше за Русия преди агресията от 2014 г. и ескалацията от 2022 г. Владимир Путин няма интерес да се намесва, чуваме често. И все пак той предприе мерки.

Как един конфликт за Тайван би бил историческа повратна точка?

Това би било значителна почивка. Това, което позволи забележителното обогатяване на Китай от 1979 г. насам, т.е. отварянето му към света и мариматизацията му, ще бъде прекъснато. Освен това, **то би принудило Съединените щати да направят решителен избор: искат ли да защитят своята система от съюзи в Източна Азия, тоест не само Тайван, но и Япония, Южна Корея, Австралия и Филипините?**

Според вас за Владимир Путин войната вече не е средство за постигане на конкретни цели, а „съществува сама за себе си, като постоянен проект“. За какво?

Военното положение има три ефекта. Първо, той установява политика на вечността, както Тимъти Снайдер ясно посочи. Въпросът вече не е политическа приемственост, **а продължение на Великата отечествена война от 1941 г.** Второ, **войната дава възможност да се оправдае организацията на властта около политическото ръководство, въоръжените сили и службите за сигурност.** Трето, военната икономика е централна за траекторията, поета от Русия, **с почти 7% от БВП, отделени за военни разходи, като Русия се доближава до нивото на Саудитска Арабия.**

Това означава ли, че конфликтът далеч не е приключил?

Намираме се в десетата година от войната в Украйна, като се има предвид, че тя започна през 2014 г. Но често войната продължава едно поколение. Което ни води до 2034 г... Във всеки случай не виждам никакви форми на преговори, възможни преди края на 2024 г., тоест преди американските президентски избори.

Картината, която рисувате, е много мрачна за европейците...

Тъмно е, но трябва да сме ясни. Европейците биват изпреварени и мисля, че това се проявява преди всичко на интелектуално ниво. Да работим повече и да говорим по-малко...

*

Тиери Уолтън: „Срещу Китай и Русия
Западът ще има най-добри шансове“ идеи .
В „Завръщането на варварските времена“
специалистът по комунизъм анализира
причините за нарастващата конфронтация между
Русия и Китай, от една страна, и западните
демокрации, от друга.

Коментарите са събрани от Томас Малер

„Зъл вятър духа по света“, предупреждава той. Специалист по комунизма, Тиери Уолтън се връща в *Le Retour des temps barbares* (Grasset) към [произхода на руската инвазия в Украйна](#) , но също и към тези [на нарастващото напрежение между Китай и Тайван](#) . Според него тези две големи авторитарни държави никога не са успели да излязат от комунистическата идеология, докато се възползват от слепотата на западниците. Но изправен пред китайския „хартиен дракон“, както и срещу Русия, обърната към миналото си, този либерал продължава да залага на западните демокрации.

Интервю.

L'Express: Ако Русия нападна Украйна и Китай е толкова обсебен от Тайван, според вас това е, защото тези две сили са разтревожени от присъствието на прага им на демократични контрамодели...

Тиери Волтън: Очевидно е. Путин за първи път нападна Грузия през 2008 г., след установяването на демократично правителство от Михаил Саакашвили. Тогава той се прицели в Украйна. Украйна, както и Тайван, са близки страни, едната с Русия, другата с Китай, които имат същата православна или конфуцианска култура, но които са станали демократични. Москва и Пекин не могат да кажат, че тези съседни принадлежат към друга ценностна система. Те представляват опасност за тези диктаторски режими. Украйна, подобно на Тайван, им предлага непоносимо отражение, въпреки че се нуждаят от гласис около себе си, за да царуват. **Китайската народна република ще се опита един или друг ден да си върне Тайван, както Москва се стреми да направи за Украйна.** Тези, които се заблуждават за запазване на статуквото, грешат. Нали Си Дзинпин обяви, че обединението е „неизбежно“?

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Изправени пред Китай, седемте основни слабости на Съединените щати, от Найл Фъргюсън

Казаха ни, че Путин няма интерес да напада Украйна. **Днес много експерти подчертават икономическата и военната цена за Китай, ако предприеме офанзива срещу Тайван...**

Трябва да разсъждаваме, както разсъждават тези лидери. За тях е най-важно да запазят властта с всички възможни средства. Ако Китай навлезе в криза – което се случва в момента – и системата се разклати от недоволно общество, тогава режимът може да избере да се втурне напред, като атакува Тайван, за да провокира националистически импулс, най-запалимото идеологическо гориво. Този сценарий е възможен. **По-вероятно е обаче „Хонконгизация“ на Тайван.** Пекин никога не е спазвал споразуменията, сключени с Обединеното кралство, които предвиждат независим статут на Хонконг до 2047 г. Китай е установил закони за сигурност там чрез слабо правителство. Сега всяка опозиция е елиминирана, в затвора или в изгнание. **Си Дзинпин несъмнено ще предпочете подобен сценарий за Тайван...**

Но Тайван е независим, с население, което все повече претендира за собствената си идентичност...

Новият президент Лай Чинг-те няма мнозинство. Гоминдангът, който подкрепя сближаването с Китай, е преобладаващата партия. **Може да служи като троянски кон за въвеждане на закони за сигурност от типа, въведен в Хонг Конг.** Пекин несъмнено ще благоприятства бавния процес на фагоцитизация, освен ако вътрешната ситуация в Китай не се влоши още повече. **В този момент националистическата авантюра може да бъде изкушаваща.**

„ Комунизмът създаде най-голямата трагедия в човешката история “

Трябва да разберем, че **комунизмът никога не е съществувал в истинския смисъл на думата.** След известно време вече никой не вярва в световния комунизъм. Тези режими винаги се развиват към националкомунизъм, като играят на гордостта на хората и на съпротивата срещу външните капиталистически сили. Китай е много добър пример за това. **Ние не оценяваме степента, до която китайската вътрешна пропаганда днес е ужасно антизападна.** Както при режима на Путин, който иска да се свърже отново с имперското минало, той се основава на чувството за историческо отмъщение (но в много по-голям мащаб) срещу неравноправните договори, които разделиха страната през 19 век.

Ако според вас Западът носи голяма отговорност за войната в Украйна, то не е заради разширяването на НАТО, както твърдят суверенистите. За какво?

Имаше слепота на Запада. Демокрациите не се замисляха какво е тоталитарен режим и ефектите, които той произвеждаше по отношение на манталитета, политическото функциониране, икономиката, корупцията... Когато съветският блок се разпадна, ние не сме мислили за това. Освен това бяхме свидетели като зрители на освобождаването на населението от само себе си, както в Полша, Чехословакия или Унгария, понякога дори забавяйки процеса, поради страх от празнота и

безпорядък. Ние наистина не помогнахме на тези страни да поемат по пътя към демокрацията. Но демокрацията не пада от небето, тя е култура, усилие. **Политическият персонал в тези бивши комунистически страни не е прочистен.** Много от номенклатурата се преквалифицираха, както в политиката, така и в икономиката. Все още е невероятно, че комунистическите партии в източните страни успяха да сменят етикета си, като станаха социалистически партии и се присъединиха към Втория интернационал, без социалистите да им търсят сметка. **Още по-безумно е, защото исторически социалистите, като идеологически конкуренти, винаги са били първите жертви на комунистите.**

*

Изправени пред Китай, седемте основни слабости на Съединените щати,

от Найл Фъргюсън

Становище . Историкът от Станфорд

идентифицира седем основни слабости, които са подкопали американската суперсила, особено в лицето на Китай. **Край на „рах Americana“?**

„Каква е силата, която движи хората?“ пита Лев Толстой във философското есе, с което завършва „*Война и мир*“. Как отделните хора – мисли той за Наполеон – „накараха нациите да действат както си искат?“ Политическият теоретик Робърт Дал предложи много прост отговор на този въпрос: **„А има власт над Б до степента, в която може да накара Б да направи нещо, което иначе не би направил.“**

В геополитиката силата традиционно се разбира като способността да склонявате или принуждавате другите да правят това, което е във ваш собствен интерес, и да устоявате на противоположния натиск, който те упражняват върху вас. Една велика сила може да принуди други държави или образувания да направят това, което е в нейния национален интерес, и може да устои на натиска им върху нея да направи това, което би им било най-подходящо. Както атиняните казали на мелианците [Бележка на редактора: хората от Мелос, малък остров, разположен в южната част на Егейско море, източно от Спарта] в най-известния пасаж от разказа на Тукидид за Пелопонеската война, „вярно, според свят, е въпрос само между равни по сила, докато силните правят каквото могат, а слабите издържат това, което трябва“ - това е мощен аргумент, но той не успя да принуди мелианците да изоставят своя неутралитет във войната, която Атиняните щяха да загубят.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Найл Фъргюсън: „Опасността от трета световна война ми изглежда реална“

Понякога си казваме, че властта в съвременния свят е нещо по-сложно. В [статия, публикувана във Foreign Affairs](#) точно преди ужасите на 7 октомври, съветникът по националната сигурност Джейк Съливан твърди, че администрацията на президента Джо Байдън „разбира новите реалности на властта“. Съливан дефинира „модерните източници на американска мощ“ като комбинация от „биденомика“ (увеличени инвестиции в местни иновации и индустрия), реорганизирани съюзи („самоподсилваща се решетка на сътрудничество“), реформа на международни институции като Световната банка и дори Съвета за сигурност на ООН, и икономическо и технологично ограничаване - за разлика от пряката военна конфронтация - на враждебни сили като Русия, Иран и преди всичко Китай. Аргументът беше елегантен – и незабавно противоречи на събитията в Израел, което наложи бързо пренаписване на статията.

Загуба на надмощие срещу Китай

Суровата реалност е, че Съединените щати вече не са много добри в „да накарат Б да направи нещо, което Б иначе не би направил“. Кой мисли днес за Афганистан, набързо изоставен на талибаните през 2021 г.? **Украйна, която все още се бие срещу руския нашественик, изчезва от публичните дебати, докато финансовата подкрепа от Вашингтон намалява.** Ние ожесточено спорим за това как Израел води своята война срещу Хамас; ние говорим много по-малко за безнаказаността, с която поддръжниците на Иран в Близкия изток сеят хаос, стигайки дотам да атакуват американските войски. Тайванците гласуваха на 13 януари: какъв ще бъде отговорът на Съединените щати, ако китайците се обидят от резултата и блокират острова? Не трябваше ли статията на Съливан да бъде озаглавена „Източниците на американската слабост“?

Американската мощ вече не е това, което беше. По време на две световни войни, Студената война и така наречената „война срещу тероризма“, Съединените щати не само забогатяха; те също така разработиха широк набор от лостове или инструменти, които превърнаха националното им богатство във власт. Това са ключовете за издигането на Америка до статута на суперсила. Някои са очевидни, други парадоксални. Някои упорстват. **Твърде много са атрофирани напоследък.**

Превръщайки се в най-голямата икономика в света по отношение на БВП - което е станало още през 1872 г., според британския икономист Ангъс Мадисън - Съединените щати разполагат с несравними ресурси, които да отделят за армията и флота си, да не говорим за всички други държавни агенции за национална сигурност който се появи по-късно. Те просто избраха да не упражняват властта си до 40-те години на миналия век, когато техните разходи за отбрана като процент от БВП най-накрая достигнаха и след това надхвърлиха тези на големите европейски сили. Съединените щати все още ли са водещата страна по отношение на

общата икономическа продукция? На текуща доларова база, Америка очевидно остава най-голямата икономика в света. **Според Международния валутен фонд БВП на Китай през 2023 г. вероятно ще бъде две трети от БВП на Съединените щати, измерен в долари.** Въпреки това, когато БВП се изчислява въз основа на паритета на покупателната способност - като се има предвид, че нетъргуваните услуги и стоки са значително по-евтини в Чанша, отколкото, да речем, във Филаделфия - Китай настигна Съединените щати през 2016 г., а миналата година икономиката му беше пет пъти по-голям.

Загубата на надмощие по отношение на паритета на покупателната способност е проблем, като се има предвид, че повечето от ресурсите, необходими за въоръжаване на една държава, не се купуват от световния пазар. Китайският флот и ядрен арсенал са далеч по-евтини от техните надценени американски еквиваленти. Разбира се, те вероятно също са с по-ниско качество (последните съобщения за ракети, пълни с вода, а не с ракетно гориво, показват, че Народната освободителна армия далеч не е готова). За разлика от това почти всичко останало в нашата все още относително глобализирана икономика – от петрола до полупроводниците – е деноминирано в долари. И неотдавнашната сила на долара, съчетана с по-ниския темп на растеж на Китай, означава, че Китай остава значително зад Съединените щати в доларово изражение.

Седемте злини на Съединените щати

Дотук добре. За съжаление, през последните години Америка подкопа източниците на своята мощ по много други начини. **Седем от тях са особено забележителни. На първо място имиграцията.** Като могат да внасят таланти от цял свят, Съединените щати имат почти уникален източник на сила. Повече от половината еднорози (частни стартиращи компании на стойност 1 милиард или повече долара) са основани или съосновани от имигранти. Китай просто не може да направи това - бихте ли искали да се преместите там? Нито пък следващият Илон Мъск. Нито следващите Патрик и Джон Колисън (родените в Ирландия основатели на Stripe). Нито следващият Apoorva Mehta (основател на Instacart, роден в Индия). Обаче преходът от законна към нелегална имиграция, какъвто Съединените щати преживяха през последните години - кулминаращ през 2023 г. с наплив на южната граница, който може да е надхвърлил естествения прираст на местното население - подкопава този източник на сила, като намалява качество на внесения „човешки капитал“.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: *Путин: лудите му разходи ще доведат Русия до прегриване, от Александра Прокопенко*

Вторият проблем е с върховенството на закона. Какво прави Съединените щати толкова привлекателни за чуждия труд и капитал? Ключова част от отговора е последователността и надеждността на нашата правна система. Всичко, което подкопава тази сграда, от конституцията до ефективността на съдилищата, отслабва нацията. За съжаление тази система се влоши осезаемо през последните години - **тя**

се свлече до 26-то място в класацията за върховенство на закона на Проекта за световно правосъдие - още един пример за това, което нарекох **„Голямото израждане“**. Следва **образованието**. През 19 век Съединените щати се радват на по-добро средно образование от останалия свят. През 20-ти век те се възползваха от по-добро висше образование. Но тези предимства са изчезнали или изчезват. Разгледайте най-новите резултати от Програмата за международно оценяване на учениците (Пиза), **ако искате да видите доколко американските тийнейджъри днес изостават от връстниците си в Хонконг и Сингапур, но също и от Естония и Ирландия, в областта на математиката и науката**. Кратката кариера на Клаудин Гей като президент на Харвард показва как нашите елитни университети са били отслабени от идеологията на „многообразието, справедливостта и приобщаването“.

Четвърто, има обществено здраве. През 20 век американците са били по-добре хранени и са живели по-дълго от останалите. Това явно вече не е така. **Армията на САЩ намира за все по-трудно да привлече годни новобранци, тъй като затлъстяването, пристрастяването към наркотици и други болести, причинени от самите тях, са толкова широко разпространени**. По-малко от една четвърт от младите възрастни в Америка са достатъчно здрави - и имат достатъчно чисти криминални досиета - за да се включат.

Неустойчива фискална политика

Пето. Да, но какво ще кажете за **американските иновации**? Всеобщо признато е, че **най-важният източник на икономическа мощ е технологичното лидерство**. Във всеки конфликт, студен или горещ, държавата, която разполага с най-ефективните средства за унищожаване, събиране на разузнавателна информация и контрашпионаж, има всички шансове да постигне поне възпиране и, ако е необходимо, победа. През по-голямата част от миналия век технологичното надмощие на Америка беше осигурено. Но **поразителна черта на тази втора Студена война** е, че Китай поставя сериозни предизвикателства в редица ключови области: **изкуствен интелект**, **квантово изчисление**, **хиперзвукови ракети**, както и **информационна война** (в ума ми идва TikTok). И за разлика от Съединените щати, **Китай има капацитета да произвежда масово почти всяка нова технология, от дронове до хиперзвукови ракети**.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Стивън Каплан: „Ако Илон Мъск беше платил повече данъци, той нямаше да основава SpaceX и Tesla“

Има основателна причина да се смята, че **в миналото инвестициите на правителството на САЩ в научноизследователска и развойна дейност са имали огромна възвръщаемост за частния сектор**, дори ако основната цел на тези разходи е била да се подобри националната сигурност. Въпреки това изглежда съмнително дали духът на Ваневар Буш (който ръководеше Службата за научни изследвания и развитие по време на Втората световна война) оживява днешната федерална бюрокрация. Трябва да внимаваме с мерки, наречени „индустриална

стратегия“, които разширяват икономическата роля на държавата в разрез с уроците от 70-те години на миналия век, когато разходите за държавна намеса очевидно надвишаваха ползите. По-добри резултати ще бъдат постигнати чрез запазване на способността на правителствата да се конкурират за инвестиции от частния сектор, една от трайните силни страни на нашата федерална система.

Шесто, има фискална разточителност. В продължение на повече от двадесет години федералното правителство следва неустойчива бюджетна политика с прекомерни разходи и неефективно данъчно облагане, което означава, че **дефицитите стават норма, дори в ситуация на пълна заетост**, и че федералният дълг бързо се покачва над общия БВП (да не споменавам нефинансирани задължения на програми за социална защита). Това е голяма уязвимост, като се има предвид, че Съединените щати зависят от чуждестранните инвеститори и Федералния резерв за закупуване на облигации и други книжа, емитирани от Министерството на финансите. Повишаването на реалните лихвени проценти от 2022 г. **значително увеличи разходите за обслужване на дълга, до точката, в която тя е близо до надхвърляне на целия бюджет за отбрана.** Планираното намаление на лихвените проценти от Фед тази година няма да облекчи това бреме, ако дългът продължи да нараства, както прогнозира Бюджетната служба на Конгреса на САЩ.

Вярно е, че като емитент на най-използваната валута в света (не само като резервен актив, но и като платежно средство при транзакции), Съединените щати се радват на вид привилегия, дори и да не е „прекомерна“, както твърдяха френските критици през 60-те години на миналия век, правителството на САЩ вероятно може да вземе заеми при относително по-добри условия, отколкото ако друга валута беше доминираща в света. Но ние подценяваме степента, в която тази привилегия зависи от нашето стратегическо предимство. **Каква би била ситуацията с долара и десетгодишната доходност, ако Съединените щати загубят голяма война?** Това може би обяснява защо последователните администрации са предпочели икономическата война пред справедливата война. Но нека не си правим илюзии относно ефективността на мерки като санкции и контрол върху износа. **Ако икономическата война беше достатъчна, Куба и Иран със сигурност щяха да са демокрации досега, а Русия щеше да е загубила [войната в Украйна](#).**

Промяна на нагласите на младите американци

И **накрая**, трябва да разгледаме легитимността вътре и извън страната. Може да е по-трудно да се определи количествено от всеки друг атрибут, но **меката сила** очевидно е важна в две отношения. Първо, за Съединените щати е полезно да бъдат гледани положително от своите настоящи или потенциални съюзници. Второ, **изключително важно е американската власт да се възприема като легитимна от самите американски граждани.** Ако първият аспект изглежда повече

или по-малко непокътнат - Америка все още е много по-популярна от Китай в света - вторият **изглежда по-уязвим за промени в нагласите на младите американци**. Това може да бъде от голямо значение в случай на мащабен конфликт, **тъй като винаги младите хора са призовани да се бият**.

Съединените щати се гордеят с това, че са демокрация, и фразата "лидер на свободния свят" все още се чува от време на време по време на изборна година. През 20-ти век това несъмнено беше източник на сила, тъй като американските намеси в Световните войни, Корейската война и войната в Персийския залив от 1991 г. се радваха на широка политическа подкрепа. Относителното нетърпение на електората по отношение на продължителните конфликти обаче, след Виетнам, представлява ограничение за американската мощ. Изглежда, че участието на САЩ в чужбина има сравнително кратък живот, освен ако (както в Афганистан) разходите са сравнително скромни и боевете се водят от сравнително малка част от силите изцяло доброволно.

Риск от конфронтация

„**Pax Americana**“ е друг термин за основан на правила международен ред, тъй като правилата са разработени през 1945 г. и след това до голяма степен от Съединените щати, с участието на Обединеното кралство, предишната англоговоряща хегемонна сила. Урокът от британския световен ред е, че ползите от първенството трябва да са достатъчни – и то осезаемо – за да надделеят над неоспоримите разходи. След като това вече не е така, **политическата воля за възпиране на потенциални съперници е подкопана, което води до много по-скъпи конфронтации, когато агресорът поеме риска от конфронтация**.

И така, **ако съберем всички източници на американската слабост, къде се намираме?**

Разумна хипотеза е, че **Съединените щати днес са опасно близо до положението на Британската империя между двете войни, главно защото нейният електорат и елит вече не желаят да поемат разходите за възпиране**. Това повдига перспективата за конфронтация (като тази, която Великобритания преживя през 1914 г. и 1939 г.), която ще бъде много по-скъпа от възпирането и при която дори победният изход би оставил страната силно отслабена.

Тази конфронтация е най-добре да се отложи – чрез разведряване, а не чрез успокояване – **докато патологиите на съперничещата суперсила не подкопаят нейната икономическа мощ**. Това беше съдбата на Съветския съюз. **Това вероятно ще бъде случаят с Китайската народна република, като се имат предвид нарастващите демографски и бюджетни дефицити**.

Реформи, които трябва да бъдат извършени

Всички източници на американската слабост, обсъдени по-горе, са относително лесни за справяне чрез **законодателни мерки, които биха реформирали системата:**

- 1) **Обществени поръчки в областта на отбраната**, които са изключително скъпи и неефективни и облагодетелстват големите играчи в отбраната в ущърб на новите иновативни играчи.
- 2) **Имиграция, в смисъл на точкова система**, базирана на заслуги и репресии срещу незаконното преминаване на границата.
- 3) **Системата за гражданска отговорност**, която обогатява адвокатите за сметка на бизнеса.
- 4) **Образование**, например чрез премахване на условия, свързани с федерално финансиране на университети, като дял IX [Бележка на редактора: изменение, което забранява дискриминацията въз основа на пола в подкрепяните от държавата образователни програми Бележка на редактора] .
- 5) **Бюрократията на общественото здравеопазване**, която се провали ужасно, когато Covid удари през 2020 г.
- 6) **Федералната данъчна система**, кошмар от сложност и неефективност.
- 7) **Медицинско и социално осигуряване**, като и двете са в неустойчиви траектории.

Освен това би било лесно да се създадат по-добри стимули за продуктивни инвестиции от настоящата силно съмнителна индустриална стратегия. Урокът от историята е, че безплатните компании инвестират нашите спестявания оптимално, ако Данъчният кодекс ги насърчава да го правят по подходящ начин, докато публичните субсидии водят девет от десет пъти до лошо разпределение на капитала.

Обичайното възражение е, че подобни реформи са политически невъзможни в една все по-дисфункционална двупартийна система. Но това очевидно е невярно. През цялата американска история партийните разделения са били сравнително лесни за преодоляване, когато оцеляването на Америка е било заложено на карта. **Мерки като Закона за чиповете и науката от 2022 г.** – макар и далеч от чудо решение за съживяване на американската индустрия за микрочипове – показват, че двупартийният консенсус е идеален, когато реформите се считат за наложителни за националната сигурност. **Просто кажете, че всичко по-**

горе е насочено срещу Китайската комунистическа партия и ще получат гласовете.

Ето защо **властта е нещо повече от богатство и инструменти, които я превръщат в геополитически тояги и моркови**. Освен легитимност е нужна и воля. Съединените щати все още имат много, но не всички, от източниците на власт, на които се радваха в продължение на един век. По-трудно е да разберем **колко воля за власт имат. Мисля, че ще разберем тази година**.

- *Историкът Найл Фъргюсън е изследовател в института Хувър към Станфордския университет (Калифорния). Последната му книга е **Апокалипсис. От античността до наши дни** (изд. Saint-Simon, октомври 2021 г.).*

„Студената война“ с Китай: Съединените щати вече са на грешната страна,

от Найл Фъргюсън

Геополитика. След срещата между Джо Байдън и Си Дзинпин, историкът от Станфорд се чуди **дали в тази нова Студена война времето не е на страната на Китай**.

Ами ако живеехме през нова Студена война - и бяхме Съветите? Това е въпросът, който си зададох по време на неотдавнашната среща на върха на Азиатско-тихоокеанското икономическо сътрудничество, чийто акцент беше [срещата между китайския президент Си Дзинпин и американския президент Джо Байдън](#), южно от Сан Франциско.

Въпросът ми противоречи на общоприетата мъдрост, която дава малко доверие на стария лозунг на Си, че Съединените щати са в упадък, а Китай се издига („донг шен, си цзян“, **Изтокът се издига, Западът пада**). Като се има предвид изненадващата сила на американската икономика и колебливото възстановяване на китайската икономика [от „нулевите Covid“ ограничения](#), някои коментатори предполагат, че вместо това Западът (или поне Съединените щати) е бил този, който се е издигал икономически, докато Китай е бил в колапс.

Знаем, че когато автомобилната ескалация работи, това е пикът на Студената война. Китайският президент се появи в луксозна електрическа лимузина, произведена от Hongqi ("Червено знаме"). Не малко впечатлен, Джо Байдън го сравни със своя брониран кадиллак, който той нарича „Звяра“. Преди 50 години Ричард Никсън връчи на Леонид Брежнев ключовете за тъмносин Lincoln Continental по време на посещението на съветския лидер в Съединените щати - в мемоарите си Никсън си спомня, че Брежнев го е накарал да се вози ужасяващо в това превозно средство в Кемп Дейвид. Караше като пьян: бързо.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Не, израелско-палестинският конфликт не е въпрос на „деколонизация“, от Саймън Себаг Монтефиоре

По същия начин китайците са известни с това, че са мили, когато даряват панди на местния зоопарк. Пандите отдавна играят роля в китайско-американските отношения, откакто Чан Кайши подарява две на Съединените щати през 1941 г. Мао Цзедун изпраща двойка в Националния зоопарк във Вашингтон малко след посещението на Никсън в Пекин през 1972 г. Нищо не показва с това, че Китай ви обича повече от пандите.

Прецедентът от 1973 г

Срещите на върха на суперсилите от Студената война са така хореографирани, че наподобяват турнирите в средновековна Европа. Това често води до неволна комедия. Когато Брежнев дойде в Съединените щати през 1973 г. носеше два часовника, московско и вашингтонско време, за да се справи с часовата разлика. Но, както Хенри Кисинджър си спомня в мемоарите си, съветският лидер „постоянно забравяше дали Москва е пред или зад Вашингтон“. Въпреки помощта на часовниците си Брежнев продължава да нарушава щателно планираните графици на екипа на Белия дом.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Франсоа Рейнер: „За Путин границите на Русия не спират никъде“

И все пак неговият хаотичен график се оказа добре дошъл разсейващ фактор за една администрация, която се бореше. По онова време Съединените щати изглеждаха тези, които губеха Студената война: техният президент вече беше въввлечен във *via dolorosa* на Уотъргейт, политиката им за Индокитай се разпадаше, а разузнаването им не обръщаше внимание на войната, която Египет и Сирия щяха да започнат срещу Израел четири месеца по-късно. Човек може да се надява, както Кисинджър, че съветската система ще рухне първа. „Големият дългосрочен въпрос“, пише той на Никсън преди пристигането на Брежнев, „е дали Съветите могат да запазят собствения си блок, докато чакат Западът да се поддаде на дълъг период на разведряване... Сигурно е, че нашите шансове са толкова добри, колкото на Брежнев“. Но през 1973 г. това беше донякъде попарена надежда.

В този контекст разведряването беше за печелене на време, тъй като Съединените щати се опитваха да се възстановят от катастрофата във Виетнам. Времето обаче не можеше да се купи на безценица. Въпреки комичните щрихи, срещата на върха през юни 1973 г. поне имаше някаква същност. Двамата президенти подписаха споразумение за предотвратяване на ядрена война. Никсън учтиво изслуша как Брежнев обижда китайците. Когато трупата пътува до Сан Клементе, Калифорния, късно вечерта се появява импровизирано съветско предложение за таен мирен план за Близкия изток. Говореше се и за взаимно намаляване на войските в Европа.

Леко отпускане

Доста подобни разговори току-що се проведоха в Сан Франциско, но по стандартите от 70-те години те се фокусираха върху периферни въпроси. Според официалното изявление на Белия дом САЩ и Китай са постигнали **напредък в пет области**. Първо, те **ще възобновят военните комуникации на високо ниво**, прекратени след посещението на бившия председател на Камарата на представителите Нанси Пелоси в Тайван през август 2022 г. Второ, те **ще създадат двустранна работна група за борба с наркотиците**, за да спрат незаконния износ на фентанил в Съединените щати. Трето, те **ще разгледат рисковете, свързани с напредъка в изкуствения интелект**. Четвърто, те **ще увеличат броя на търговските полети между Китай и Съединените щати** и ще разширят обмена между хората и бизнеса в посока към хората. И накрая, те **ще си сътрудничат по-тясно в борбата срещу изменението на климата**.

Всички тези предложения са много интересни. Това, което е поразително обаче, е колко тънка е тази програма в сравнение с програмата на разведряването през 1973 г. Днешните лидери на суперсили можеха продуктивно да обсъждат контрола върху ядрените оръжия или мира в Близкия изток - Изток, както направиха техните предшественици преди половин век. Това би било много по-добро използване на времето им. **Но не.**

В китайската версия, за разлика от американската, **Си призова Съединените щати да покажат „чрез конкретни действия“, че не подкрепят независимостта на Тайван, да спрат да изпращат оръжия на Тайван и да приемат „мирното обединение“ на острова с Китай като „неизбежно.“** Китайското изявление също осъжда използването на контрол върху износа, преразглеждане на инвестициите и едностранните санкции срещу Китай.

Накратко, това, което е наистина важно за срещата Си-Байден, е **това, което не е било обсъдено, а не това, което е било**. Следователно **срещата на върха остави Втората студена война почти там, където я намери: леко разведряване, накратко.**

Китайските слабости

Ако разведряването е главно за печелене на време, дали това време е от полза за определена страна в тази втора Студена война? След повече от десетилетие, когато конвенционалният отговор беше „Китай“, сега експертите са склонни да мислят обратното. В Китай растежът на доходите и потреблението може да се е нормализирал, но страната изостава от Съединените щати. **През 2021 г. БВП на Китай беше 76% от този на Съединените щати в текущи долари. Той падна до 64% през третото тримесечие, приблизително същото ниво като преди шест години. Според МВФ растежът на Китай ще бъде средно само 3,9% през следващите пет години.**

Основните пречки пред Китай са все още ниската **раждаемост** (1,1 раждания на жена) и **колапсът на сектора на недвижимите имоти**, който потопи финансите на местните власти в дълбок спад. Като цяло моделът на растеж на Китай разчита твърде много на инвестициите в дълготрайни активи и с натрупването на дълг възвръщаемостта намалява и чуждестранните инвеститори се оттеглят. **Китайският частен капитал е в застой.**

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Джордж Магнус: „При Си Дзинпин дойната крава на Китай се изчерпа“

Китайският юан остава второстепенна резервна валута. И като се има предвид слабото състояние на много банки, **финансовата криза в Китай сега представлява сериозен риск.** Освен това Средното кралство няма бюджетно пространство за маневриране, необходимо за разрешаване на тези проблеми. В резултат на това **правителствените мерки за подкрепа на икономиката са минимални и стойността на валутата пада.**

Причините за тази криза са предмет на дебат, въпреки че западните икономисти като цяло са съгласни, че през последните години китайските власти не са направили достатъчно, за да увеличат дела на потреблението в БВП. Американската политика на отделяне и „**въоръжена взаимозависимост**“ има за цел да увеличи външния натиск върху страната.

Световна работилница

Но от друга страна, Китай вече несъмнено е световната работилница. Както **Кийт Брадшър посочи** в *New York Times* по-рано този месец: „**Китай вече е построил достатъчно фабрики за слънчеви панели, за да отговори на нуждите на целия свят. Построил е достатъчно фабрики за автомобили, за да произвежда всички коли, продавани в Китай, Европа и Съединените щати И до края на 2024 г. Китай ще построи толкова нефтохимически заводи за пет години, колкото всички тези, които в момента работят в Европа, Япония и Южна Корея.** Това са удивителни цифри. И това не е всичко. **Китай строи 46% от корабите в света. До 2026 г. тя ще произвежда 42% от най-малко напредналите полупроводници, необходими за съвременните устройства. Повечето батерии за електрически автомобили се произвеждат в Китай.**

Ето защо не е реалистично да се говори за отделяне на икономиките. От 2017 г. делът на вноса на САЩ от Китай е намалял само с 5%. **Apple все още произвежда по-голямата част от своите iPhone там.** Ето защо е почти сигурно, **че разказът, че Китай вече е достигнал своя връх, е погрешен.** Както **посочи** Мартин Волф от *Financial Times*, през 2022 г. БВП на глава от населението на Китай (изчислен по паритет на покупателната способност) представляваше 28% от БВП на глава от населението на Съединените щати и около половината от БВП на жител на Полша. Тези, които твърдят, че Китай е попаднал в капана на

средните доходи, наемкват, че китайците няма да могат да достигнат нивото на поляците през 40-те години.

Американска геронтокрация

Междувременно самите Съединени щати все повече приличат, при повнимателно вглеждане, на „късна съветска Америка“ фразата, измислена от Харолд Джеймс от Принстън през 2020 г. **Федералното правителство на САЩ издава 776 милиарда долара търгуем дълг на тримесечие, за да финансира дефицит, който възлиза на около 7% от БВП - шокираща цифра в период на почти пълна заетост.** [Според Bloomberg](#) годишните лихвени плащания по федералния дълг надхвърлиха 1 трилион долара в края на миналия месец, цифра, която се е удвоила през последните деветнадесет месеца. Това тримесечие, за първи път след Втората световна война (с единственото изключение на първото тримесечие на 1998 г.), **лихвените плащания ще надвишат разходите за отбрана.**

Подобно на несъществуващия Съветски съюз, Съединените щати са геронтокрация. Президентът току-що навърши 81 години.

Основният му съперник за президентския пост Доналд Тръмп отпразнува 77-ия си рожден ден през юни. **Средната възраст на сенаторите е 64 години.**

И както в несъществуващия Съветски съюз, гражданите са разочаровани. Както Грег Ип от *Wall Street Journal* [посочи](#), има огромно **разминаване между обективното представяне на американската икономика и общественото недоволство.** Пазарът на труда е силен. **Общата инфлация на потребителските цени спадна до 3,2%. В реално изражение богатството на средното домакинство след инфлацията се е увеличило с 37% от 2019 г. насам. И въпреки това само 37% от избирателите одобряват управлението на икономиката на Джо Байдън.**

Неотдавнашна анкета на *New York Times* за „люлеещите се щати“ трябва да е накарала стратегите на Демократическата партия да се задавят с тоста си с авокадо: **гласоподавателите под 30 години казват, че вярват повече на Доналд Тръмп по отношение на икономиката, с изключителна разлика от 28 пункта.** По-малко от 1% от респондентите под 30 години оцениха настоящата икономика като отлична и дори паднаха до 0% за тази възрастова група в три щата: Аризона, Невада и Уисконсин. Почти толкова изненадващо е, че **22% от чернокожите избиратели биха подкрепили Тръмп в реванша срещу Байдън.**

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Франсоаз Кост: „Ако Роналд Рейгън се върне в Америка на Тръмп, той няма да разпознае нищо“

Разпадането на Съветския съюз преобърна геополитиката, създавайки в съзнанието на американците илюзията, че светът е „еднополюсен“, безсмислена дума. Преизбирането на Доналд Тръмп на практика ще сложи край на „рах Americana“ до ниво, което европейците и азиатците бавно осъзнават днес. Тръмп отдавна гледа на съюзниците на Америка като на паразити и печалбари. Тези страни трябва да се подготвят сега за сценария, при който Тръмп намалява помощта за Украйна и, за да постигне мир, настоява

Украйна да отстъпи територия на Русия. Враговете на Америка така или иначе го правят.

Блокада, а не нахлуване в Тайван

От друга страна, **никой не е променил политиката на САЩ спрямо Китай от примиряване към конфронтация повече от Тръмп.** Следователно Си трябва внимателно да прецени решенията си за следващите дванадесет месеца, което може да бъде последната фаза от президентството на Байдън, защото той не може да бъде сигурен как непредсказуемият Тръмп ще реагира на инициативата, която той и Си очевидно обмислят.

Тази инициатива не е нахлуване в Тайван, както смятат някои американски експерти, а просто блокада. Това е операция, която китайската армия и флот повтарят редовно. Само през септември Пекин изпрати 336 самолета до границата на тайванското въздушно пространство. Според *Washington Post* „на 17 септември рекордните 103 китайски военни самолета се приближиха до тайванското въздушно пространство за 24 часа [...] Китай изпрати дрон да обиколи Тайван за първи път през април и това бързо се превърна в редовна маневра [...] **Китайските самолетноносачи се чувстват като у дома си от другата страна на острова, в Тихия океан [...]** Там те изстрелват самолети на брега на изток от Тайван и тренират да отблъскват Съединените щати, ако някога дойдат да защитават острова." В продължение на няколко месеца се страхувах, че въпреки успокоителните думи на моите китайски източници, в Пекин се изготвя план за налагане на такава блокада през януари, използвайки изборите в Тайван като претекст. Но фактът, че двете опозиционни партии обединяват сили, за да предизвикат кандидата на сегашното правителство, вицепрезидента Лай Чинг-те от Демократическата прогресивна партия, може да намали риска от подобен сценарий. Лай е *bête noire* на Пекин заради предишната си подкрепа за независимостта на Тайван. Ако Лай загуби от кандидат, който е по-примирителен спрямо континентален Китай, Си може да заключи, че няма нужда да рискува сблъсък.

Но има и друга политическа променлива, а именно **какво се случва в самия Пекин.** В китайската столица се носят слухове. Един от тях твърди, че Кин Ган - бившият посланик в САЩ и външен министър, който изчезна това лято на фона на слухове за връзка с телевизионна водеща - е мъртъв. Отделно, бившият министър на отбраната Ли Шанфу, уволнен миналия месец, беше признат за виновен в „държавна измяна“ след изтичане на ракетно разузнаване (дирекцията на Ракетните сили, която наблюдава ядрения арсенал на Китай, също беше прочистена през август). **И накрая, циркулират слухове за изненадващата смърт на бившия премиер Ли Къцян на 68-годишна възраст и за лошото здравословно състояние на самия Си.**

Може би не трябва да установяваме връзки между тези елементи. Или може би Цин Ган и Ли Шанфу са направили грешката да се противопоставят на високорискови действия срещу Тайван? Обърнете внимание, че **през юни последният заяви, че „сериозен конфликт или конфронтация между Китай и Съединените щати би бил непоносима катастрофа за света“**. Може би Си е по-нетърпелив да разреши проблема с Тайван, отколкото обикновено се смята. **И може би той и Путин са обсъдили, когато са се срещнали в Пекин миналия месец, благоприятността на настоящата ситуация, когато Съединените щати са заети с война в Източна Европа и друга в Близкия изток.**

Смяна на ролите

В студена война има два начина да загубиш. Единият е вътрешен колапс. Другото е да изглеждате като ваш враг. Това „сближаване“ беше повод за безпокойство през 70-те години на миналия век, когато изглеждаше, че императивите на шпионажа и надпреварата във въоръжаването тласкат Съединените щати да развият състояние на сигурност, подобно на това в Кремъл.

Еквивалентен феномен днес, както посочва Н. С. Лайънс [в брилянтен анализ](#), е, че **„Китай и Западът, по свой начин и със свое собствено темпо, но поради същите причини, се приближават от различни посоки към [...] същата система на тотално технологично-административно управление, която все още не е напълно постигната.“**

Това, което прави една среща на върха на суперсили едновременно зловеща и комична, е това странно усещане, че двете суперсили не са съвсем полярните противоположности, за които се представят. **Запомнете: ако кубинската ракетна криза се повтори над Тайван, страната, която налага блокадата, няма да бъде, както през 1962 г., Съединените щати. Ще бъде Китай. В полупроводниковата криза в Тайван през 2024 г. ние ще бъдем на мястото на Съветите.**

Това е много странна роля.

- *Историкът Найл Фъргюсън е изследовател в института Хувър към Станфордския университет (Калифорния). Последната му книга е Апокалипсис. От Античността до наши дни (изд. Сен Симон).*

Apocalypses - De l'Antiquité à nos jours Broché –

- Dans cet ouvrage multidisciplinaire, Niall Ferguson raconte l'histoire des cataclysmes en puisant dans l'Histoire, la sociologie, les sciences politiques, l'économie et l'anthropologie. L'auteur étudie la gestion politique des catastrophes qui ont touché l'humanité depuis le début de l'Histoire
- Cet ouvrage est une histoire générale des catastrophes, non seulement des pandémies, mais de toutes sortes de désastres, qu'ils soient géologiques (les séismes) ou géopolitiques (les guerres), qu'ils soient biologiques (les pandémies)

ou technologiques (les accidents nucléaires). Astéroïdes, éruptions volcaniques, événements climatiques extrêmes, famines, accidents désastreux, dépressions, révolutions, guerres et génocides : toute la vie est là, et une bonne partie de la mort. Sans cette mise en perspective, comment pourrions-nous envisager notre catastrophe, n'importe quelle catastrophe ?

•
•

● *

Джордж Магнус: „При Си Дзинпин дойната крава на Китай се изчерпа“

Интервю .

За британския икономист, който отдавна алармира за икономическите трудности на Китай, страната е достигнала "повратна точка".

Това несъмнено е краят на годините на „[китайското чудо](#)“, белязани от три десетилетия проспериращ растеж. Въпреки че изоставянето на лудата политика [на „нула Covid“](#) на теория би трябвало да означава икономическо възстановяване за Китай, това не се е случило.

Напротив, [лошите новини се трупат за Си Дзинпин](#) между дефлацията, рекордните нива на безработица за младите хора, спада на износа и безпрецедентния спад на цените на жилищата. Всичко това в контекста на нарастващо търговско напрежение със Съединените щати и ускорено застаряване на населението.

Асоциираният изследовател в Китайския център към Оксфордския университет, британският икономист Джордж Магнус по никакъв начин не е изненадан от тези неуспехи. Още през 2018 г. в *Red Flags: Why Xi's China Is In Jeopardy* („[Червени знамена. Защо Китай на Xi е в опасност](#)“, Yale University Press), той предупреди за заплахите, които тежат върху китайската икономика, между дълга, демографското предизвикателство, слабост на юана и капан на средния доход.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Йохан Норберг: „Нищо не ме е разочаровало повече от двадесет години от Китай“

В това интервю Джордж Магнус ни обяснява защо режимът трябва да промени своя модел, за да премине от растеж, основан на големи инвестиции, към растеж, основан на потребление. Но той се съмнява, че Си Дзинпин, потопен в ленинската доктрина, ще бъде в състояние да извърши дълбоки реформи, насочени към пазарите. **За експерта Китай от 2020-те вече няма нищо общо с триумфалния Китай от предишното десетилетие. „Това е различна страна, с повече икономически трудности и много по-нисък растеж“,** подчертава той. **И която поради вътрешните си спънки може би скоро ще бъде по-агресивна на геополитическо ниво... (ВИЖ “ОПАСНА ЗОНА” на)**

L'Express: Спомнете си, че през последните десетилетия Китай премина през политически и икономически кризи, но че всички онези, които

прогнозираха края на комунистическия режим, грешаха. Днес увеличаването на лошите икономически новини представлява ли сериозна криза?

Джордж Магнус: Това е набор от икономически проблеми, най-сериозните, които си спомням, поне от Тянанмън през 1989 г., последвани от спад в растежа и висока инфлация. След това имаше миникризи, като банковата криза от 90-те години или забавянето от 2015-2016 г. Но по това време нямаше същото стратегическо съперничество със Съединените щати. Днес е първият път, в който Китай вижда как балонът на недвижимите имоти се спуска, откакто през 90-те години на миналия век премина от жилищна система на социална държава към пазар на недвижими имоти.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Рафаел Глюксман: „Изправени пред шеф като Путин, ние не гледаме надолу“

Преди това, особено от 2007-2008 г., всеки път, когато китайската икономика имаше затруднения, Пекин печаташе пари, тласкайки банките да отпускат повече пари, а местните власти да заемат повече. Това се промени. Има значителен спад в обема на сделките с недвижими имоти, като продажби или строителство. Цените на недвижимите имоти се сриват. Това ще бъде голям проблем за Китай през идните години и идва с появата на други проблеми, като демографското предизвикателство или намаляващата производителност. Това е наистина трудна ситуация, с която китайското правителство трябва да се справи.

Китай трябва да преоткрие своя модел. Дълго време растежът се подхранваше от инвестиции, особено в инфраструктура. Днес тя възнамерява да разчита повече на вътрешното потребление, иновациите или услугите...

Моделът на растеж на Китай се основава на високи нива на инвестиции, много по-високи от тези на други азиатски страни, като Япония, Южна Корея или Тайван. **В Китай инвестициите представляват близо 45% от БВП.** За сравнение, това представлява, например, само 33% в Индия. Това води до лоши дългове, излишък от инфраструктура и строителство на недвижими имоти. **Китай вече не може да продължи по този път. Дойната крава свърши.**

Алтернативата, от гледна точка на един западен икономист, е да се реформира и освободи всичко, което може да доведе до повече потребление и растеж на сектора на услугите. Китай трябва да увеличи **дела на потреблението на домакинствата в БВП**, знак за по-балансирана и устойчива икономика. При 38% това в момента не е по-високо от това през 2000 г. и е значително по-ниско от тези в Мексико или Турция, например, да не говорим за по-богатите страни като Обединеното кралство (61%) или Съединените щати (67%).

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Иън Кершоу, биограф на Хитлер: „Путин вероятно няма да преживее края на войната“

В противен случай единственият изход, който Китай има, е да изнася повече. Но вече има търговски ограничения в Съединените щати и Европа за китайски износ, особено за електрически автомобили. **Ако Китай не успее да премине към икономика, насочена повече към потреблението, търговското напрежение само ще се увеличи.**

„ Нямаме емпирични доказателства, че големи държави с авторитарни режими могат да забогатеят. **Общият дълг на Китай е колосален. Колко заплахата вече е дългът за страната?**

Дългът, включително този на финансовия сектор, вероятно възлиза на 320% от БВП. И се движи в грешна посока. И е силно концентриран в държавни предприятия и местни власти. Самото централно правителство в Пекин няма голям дълг. Нито частните компании. Задлъжнялостта на домакинствата с недвижими имоти отбелязва силен ръст. Но основният проблем наистина са местните власти, като държавните компании, които едва ли са ефективни. Много местни власти вече са изправени пред трудности с обслужването на дълга или не плащат навреме на доставчиците си или заплатите на служителите си в края на месеца. Регионалните правителства обаче имат съществена функция: те са агенти на икономическия растеж и управляват системата за социално подпомагане.

Ако Китай продължи да насърчава местните власти и държавните предприятия да вземат заеми, това може да се превърне в истински проблем, който може да засегне дори банковия сектор. Но режимът разбра, че не може да продължи с този модел. Китайските власти не побързаха да улеснят заемите след последните лоши новини, защото искат да подхождат предпазливо към кризата. Може би правителството ще капитулира през следващите седмици. Това несъмнено ще облекчи ограниченията върху заемите на местното правителство. Пекин вече насърчава банките да отпускат повече пари, но в същото време не иска длъжниците да имат повече дългове... Това непременно е противоречиво.

Китай е една от най-бързо застаряващите страни в света и населението му вече намалява. Демографията застрашава ли икономическия растеж? Застаряването е проблем за много страни, въпреки че коефициентът на плодовитост в Китай е спаднал особено бързо, сега едва над едно дете на жена. **За да се справите с намаляването на работната сила, теоретично имате няколко възможности.** Можете да се обърнете към **имиграцията**. Можете да увеличите **дела на жените или по-възрастните хора** в работната сила, тъй като тези категории обикновено са недостатъчно представени на пазара на труда. Но за да увеличите нивото на активност на жените, трябва да имате добра система за грижи за децата. И за да имаме повече възрастни работници, трябва да имаме по-добра култура на работното място и трябва **да увеличим възрастта за пенсиониране**. И накрая, можете **да увеличите производителността, за да компенсирате намаляващата работна сила**. Проблемът с Китай е, че нищо от това не се прилага реално. Управляващите постоянно говорят

за вдигане на възрастта за пенсиониране, но нищо не се случва на национално ниво. **Няма имиграция. Процентът на заетост на жените намалява, както и този на възрастните хора. И производителността стагнира.** Ето защо демографията рискува да се превърне в нарастващ проблем за Китай, дори ако за режима не е най-спешната тема днес.

Но как можем да обясним, че сред застаряващото население равнището на младежката безработица е достигнало рекордно ниво от 21,3%, толкова много, че [страната е спряла месечното публикуване на тази статистика](#) ? Това наистина е парадокс. Трябва да се отбележи, че ако правителството използва същите критерии като тези на страните от ОИСР, този процент би бил малко по-нисък. Но в Китай има голямо несъответствие между уменията на младите хора и наличните работни места. Много студенти излизат от колежа с дипломи по изкуства, където бизнесът има нужда от инженери и учени. В същото време в неформалната икономика има много нискоквалифицирани работни места, като разносвачите и други случайни работни места. **Младите висшисти не искат да изпълняват такива задачи.** Така китайската младеж е белязана от два социални феномена. Първият, "танг пинг" или "лежи легнал", се отнася до тенденция на млади хора, които не искат социалния натиск, свързан с работната култура. А вторият, по-скорошен, „бай лан“ или „оставете го да изгние“, се отнася до състоянието на ума на младите хора, които вярват, че няма смисъл дори да търсят работа. Много млади китайци живеят с родителите си, за които работят срещу заплащане.

В книгата си „Червени знамена“ вие се чудехте дали Китай може да избяга от „капана на средните доходи“ [неспособността на страна със средни доходи да премине към следващото ниво на доходи], припомняйки, че някои ключови фактори в „китайското икономическо чудо " може да се използват само веднъж : миграция на селското население към градовете, където е по-продуктивно, масово обучение, присъединяване към СТО и т.н. Нямаме емпирични доказателства, че големи държави с авторитарни режими могат да забогатеят. Сингапур е специален случай, защото е град-държава с политика, при това много по-либерална от Китай. Разбира се, китайските икономисти не биха се съгласили с мен, но мнозинството от западните икономисти вярват, че най-продуктивната и динамична част от икономиката са частните компании, които трябва да бъдат оставени да фалират. Понякога трябва да преживеете провал, за да успеете. В Китай икономическото управление е доминирано от Комунистическата партия и държавата до такава степен, че тласка частните компании да адаптират целите си към политически цели. Това не ми се струва най-продуктивният метод. Което не означава, че Китай не може да постигне големи неща.

Може да се направи паралел с Япония. Не забравяйте, че през 80-те и началото на 90-те години на миналия век смятахме, че японските компании – Sony, Hitachi, Toshiba... – вървят по вода. Някои от тях са успешни и днес. Но в същото време икономическото управление на Япония е лошо, причинявайки две десетилетия на големи трудности.

Китай също има силни марки като Alibaba, Tencent, BYD или Huawei, но в същото време е изправен пред сериозни макроикономически проблеми. Днес наистина изглежда, че е достигнал повратна точка.

„ Си Дзинпин не изглежда особено заинтересован от икономиката “

За **икономиста Адам Посен** бруталната политика на Си Дзинпин по време на пандемията представлява истинска повратна точка, като китайските домакинства и малките предприятия осъзнават степента, до която **правителството може произволно да се намесва в техния ежедневен живот. Оттук и липсата на доверие, което пречи на икономическото възстановяване...**

Статията му е интересна. Но се фокусира върху периода на Covid, който със сигурност е влошил икономическата ситуация, докато структурните проблеми са налице от дълго време. Просто нямаше достатъчно хора, които обръщаха внимание. *(Смее се.)* Но наистина **демонстрациите миналия ноември, които се проведеха в жилищни комплекси, бяха масови и спонтанни**. Дори и да не продължиха много дълго поради правителствените репресии, **това е силен симптом**. По време на Covid възгледите на гражданите за естеството на правителството на Си Дзинпин се развиха, като много хора осъзнаха или си спомниха, че режимът не е непременно на тяхна страна и че може да бъде изключително репресивен. Ако следващите години са трудни икономически, със слаб растеж, нарастваща безработица и удължаване на кризата с недвижимите имоти, това може да стане по-сложно социално за режима.

Си Дзинпин представлява най-авторитарния лидер след Мао, предпочитайки марксистко-ленинската идеология пред по-прагматичния подход. Смятате ли, че той е човекът, който може да се справи с тези големи икономически предизвикателства?

Ленинизмът няма отговор на настоящите проблеми на Китай. През следващите седмици Китайската комунистическа партия ще проведе третата пленарна сесия на 20-ия Централен комитет. През 2013 г. се проведе известната трета пленарна сесия на 18-ия Централен комитет, малко след като Си Дзинпин дойде на власт. Ето защо преди десет години беше обявена мащабна програма от реформи, която да постави пазара в центъра на китайското управление. Но, разбира се, **голяма част от обявените 364 мерки така и не видяха бял свят. Към 2015-2016 г. тази програма вече събираше прах.**

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Китай: „Често неверните“ данни на Пекин подхранват безпокойството за икономиката му

Днес някои вярват, че Си Дзинпин може да направи същото нещо отново. Но в действителност **от момента на идването му на власт основните му грижи са армията, партията, дисциплината и борбата с корупцията**. Изглежда **не се интересува особено от икономиката, а още по-малко от пазара**. В очите на ленинистите е достатъчно държавните предприятия да водят играта в технологиите, частните компании да подкрепят целите на

партията и всичко това да се просмуква към останалата част от обществото. Режимът на Си Дзинпин може да се заеме с някои мерки за пазарите, но не мисля, че е готов за истински реформи.

В геополитически план Китай със слаб растеж по-опасен ли е от самоуверения Китай от 2010 г., който искаше да реформира международния ред в своя полза? Разбира се, мислим за Тайван...

Това е големият въпрос. Мнението на мнозинството е, че трябва да внимаваме със слаб Китай, тъй като той може да използва национализъм и външни разсейвания, като Тайван или Южнокитайско море, за да отклони вниманието на своите граждани към вътрешните икономически проблеми. Но също така можем да кажем, че един силен и уверен Китай би действал точно по същия начин. **Засега все още не е ясно дали вече трябва да се страхуваме от този нов Китай.** Във всеки случай **трябва да свикнем с факта, че Китай от 2020-те вече няма нищо общо с този от миналото.** Това е различна държава, с повече икономически трудности и много по-нисък растеж. Мисля, че това ще доведе до социални и политически проблеми. Във всеки случай нека бъдем нащрек.

Може ли режимът на Си Дзинпин наистина да бъде поставен под въпрос в лицето на тази нова икономическа ситуация?

Проблемът с автократичните режими без прозрачност е, че никога не знаеш кога нещо ще се случи, докато не се случи. **Никой не е предполагал, че Съветският съюз ще се разпадне по такъв начин.** Си Дзинпин смаза цялата вътрешна опозиция. Днес никой не смее да го оспори. Той има силен контрол върху режима. Следователно няма непосредствен риск. Но нека не забравяме, че много автократи, включително комунистически лидери по време на Съветския съюз, бяха принудени да напуснат поста. **Ако в идните години се натрупат икономически трудности за партията и ако страни като Съединените щати, Европа, но също и Япония, Южна Корея или Австралия продължат да ограничават китайския износ, може да възникне вътрешен спор.**

Франсоаз Кост: „Ако Роналд Рейгън се върне в Америка на Тръмп, няма да разпознае нищо“
За историка от Републиканската партия Франсоаз Кост евентуален втори мандат за бившия републикански президент би приличал на първия, „само че по-лош“.

Специалистът по Републиканската партия, историкът Франсоаз Кост е автор на биографията на *Рейгън* (Перин), посветена на бившия наемател

на Белия дом (1981-1988). Днес смятан за "велик президент", той е изобретателят на формулата **"Да направим Америка отново велика"**, възприета от Доналд Тръмп. Току-що завърнала се от учебно пътуване в южната част на Съединените щати, Франсоаз Кост се страхува от обрата, който би предприел [евентуален втори мандат на Тръмп](#).

L'Express: Ще успее ли Доналд Тръмп да се завърне?

Франсоаз Кост: С 40 точки пред конкурентите си републиканци, не виждам как би могъл да загуби първичните избори, които започват след два месеца. Неговият бивш вицепрезидент Майк Пенс се оттегли от надпреварата през октомври. Очаква се скоро и други да хвърлят кърпата. През януари ще има само няколко предварителни кандидати. Дори за Ники Хейли, чийто пробив е реален, но ограничен, догонването на Тръмп изглежда мисия невъзможна. Според мен тази бивша посланичка в ООН (2017-2018) се позиционира за поста вицепрезидент. За да бъде легитимна в очите на Тръмп, тя трябва да остане в надпреварата възможно най-дълго, поне до Ню Хемпшир през януари.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: [Доналд Тръмп, сезон 2: как се подготвя за завръщането си в Белия дом](#)

Защо малкият Ню Хемпшир (1,3 милиона души) има значение за нея? Защото тя е от индийски произход и това е щат, населен с 97% бели, като републиканския електорат. Ако се представи добре, Тръмп ще го приеме като положителен сигнал. Ники Хейли вече се е доказала в Южна Каролина, където беше избрана за губернатор през 2010 и 2014 г. (белите представляват 67% от населението), но е необходимо да се провери дали е "банкоспособна" извън родния си щат.

Тръмп или Байдън: вашата прогноза?

Икономическите резултати на Байдън (пълна заетост, контролирана инфлация, растеж) са много добри. Сред богатите държави Съединените щати са тези, които се възстановиха най-добре след Covid. Заради съдебното производство срещу Тръмп се очаква напускащият президент да води надпреварата с голяма преднина. Но вече не сме в логичен свят. **През 2016 г. всички се смееха на Тръмп и смятаха, че победата на Хилари Клинтън ще бъде само формалност. Нищо подобно днес.**

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: [Доналд Тръмп: неговият нов бодигард ще спечели през 2024 г](#)

Събитията в Близкия изток благоприятстват ли Тръмп?

Проучванията разкриват загрижеността на американските евреи относно пропалестинските протести в кампуса. Те са много благодарни на Байдън за подкрепата му за Израел. Обратно, тези под 30 години го критикуват за това позициониране. **Разделението между поколенията се разширява от страна на демократите.** Някои млади хора ще се въздържат или ще гласуват за независимия (и несистемен) кандидат [Робърт Ф. Кенеди-младши](#) – който въпреки това флиртува с [антисемитизма, като предполага, че Covid е пощадил евреите](#) – вместо

да дадат гласа си на Байдън. Това ще бъде протестен вот, сравним с този за Жан Ласал във Франция през 2022 г.

Как би изглеждал Тръмп 2?

Ще бъде Тръмп 1, но по-лошо, защото той ще бъде по-опитен и сега познава институциите. По време на първия си мандат той се заобиколи с членове на републиканското ръководство, за да компенсира неопитността си. Имаше и генералите Джим Матис (министър на отбраната) и HR Макмастър (съветник по националната сигурност), които да го ръководят по международни въпроси, без да забравяме строгия и методичен генерал Джон Кели (началник на щаба). Тези предпазни мерки вече ги няма.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: *Война в Украйна: Доналд Тръмп преизбран, залогът на Владимир Путин*

Дали неговото президентство ще бъде „нелиберално“?

Тръмп отхвърля институциите. Той вече обяви, че ще съди Байдън и неговите съветници. Не знаем с каква цел; би било обикновена вендетата. В Камарата на представителите новият *говорител* [Бележка на редактора: президент на събранието], ултраконсерваторът Майк Джонсън, избран на 25 октомври, ще председателства, ако бъде преназначен, мнозинство, което споделя с Тръмп погрешното убеждение, че Байдън е избран измамно през 2020 г. Той не е сам: на 6 януари 2021 г. не по-малко от 150 избрани длъжностни лица от настоящата Камара на представителите и около десет сенатори отказаха да потвърдят избора на Байдън...

Освен това Тръмп ще поднови атаките си срещу пресата, въпреки че „четвъртата власт“ отдавна е основен стълб на американската демокрация. Очаква се напрежение и с генералния щаб на армията, който той мрази, защото **висшето командване го блокира по няколко теми. Тръмп искаше да напусне НАТО? Пентагонът го разубеди. Тръмп искаше да атакува Иран? Генералите го смекчиха. Тръмп искаше да организира военен парад във Вашингтон въз основа на парада на 14 юли? Генералите се забавиха, защото не е в американската традиция.** В Съединените щати армията наистина е много легална. По традиция той зачита предимството на цивилните над военните. Неслучайно тя остава на страната на конституцията по време на въстанието на Капитолия. Тръмп, от своя страна, наскоро заяви, че никога не е срещал хора, по-идиотски от американските генерали, по-специално **началника на щаба Марк Мили** [Бележка на редактора: пенсиониран на 29 септември], **който според него би заслужил... смъртно наказание!**

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: *В Съединените щати феновете на Тръмп се оживиха: „Има само той, за да спаси страната“*

Може ли съдебното производство да спре Тръмп?

Случаят с Джорджия е най-интересен, защото е процес на държавно ниво. Това означава, че ако бъде осъден, Тръмп няма да може да се помилва, както иска да направи за процеси във федералните съдилища. Преди всичко той не можеше да окаже натиск върху губернатора да го

помилва. Джорджия е един от двата щата от 50, в които губернаторът няма право на помилване.

Какво би си помислил Роналд Рейгън за Доналд Тръмп?

Ако Рейгън [Бележка на редактора: 1911-2004] се върне днес, той няма да разпознае нищо: нито Републиканската партия на Тръмп, нито политическия дебат, нито страната си. За разлика от своя далечен приемник, той имаше вяра в НАТО. Да се отвърне от Европа, за да остави полето отворено за руснаците, би му се сторило отвратително. Каквото и да си мисли човек за него, Рейгън уважаваше институциите и ценеше демократичния идеал. Ако не беше преизбран през 1984 г., той никога нямаше да вдигне въстание пред Капитолия, за да остане на власт.

*

Джей Менс: „Войната между Израел и Хизбула изглежда неизбежна до края на годината“

Страхотна поддръжка . Според изследователя от Харвард западните страни грешат, когато виждат **деескалацията като единственото решение на конфликта в Близкия изток.**

Изследовател в престижното Harvard Kennedy School и експерт в лондонския мозъчен тръст Policy Exchange, Джей Менс е специалист по история на международните отношения в Близкия изток. Той се интересува особено от това как историята на конфликта между Иран и Израел влияе върху сегашните им отношения и от политиката на великите сили в региона през последните два века. Подробните му познания за региона го правят идеален събеседник за по-добро разбиране [на продължаващия конфликт между Израел, Хамас, Хизбула и тайно Иран](#) . Според него САЩ трябва да спрат да бъдат малодушни и да се противопоставят на реалните червени линии на режима в Техеран.

L'Express: В края на октомври 2023 г., почти три седмици след зверствата от 7 октомври, вие обяснихте в [The Spectator](#) , че през последните месеци в Близкия изток са се натрупали предупредителни признаци за бъдещ конфликт. Какви бяха те?

Джей Менс: Работата ми изисква постоянно да обръщам внимание на случващото се в региона. Защото докато западните демокрации се занимават с класически теми, като дипломатически споразумения като иранското ядрено споразумение, те пропускат други факти, които са също толкова важни, ако не и по-важни. По същия начин е поразително да се види, че в Израел някои дебати преди 7 октомври излязоха на преден план, като демонстрациите срещу съдебната реформа, оставката на все повече и повече резервисти, за да протестираат срещу нея, или дори положението на транссексуалните хора в Училища в Тел Авив. Но това е лукс, който тази страна не може да си позволи.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: *Близкият изток: как Ливан беше превърнат в безпомощен зрител*

Междувременно Хизбула прекара цялата 2023 г. в изпитание на сигурността на Израел. През март 2023 г. група, свързана с това движение, пренесе контрабандно бомба на израелска територия в град Мегидо – голям инцидент със сигурността, който беше пренебрегнат. През април 34 ракети бяха изстреляни в Израел от Хамас и Хизбула заедно, най-голямото изстрелване от 2006 г. насам. През юни Хизбула създаде два въоръжени лагера на повече от 30 метра в израелска територия. Заплахата от ново проникване сега е належаща. Всички тези елементи представляваха преди 7 октомври официална декларация от страна на Хамас за присъствието му в Ливан. Ето защо атаката през октомври включва преди всичко, за Израел, но също и за Съединените щати, криза на доверието.

Това да се каже?

Достоверността разчита на сигналната сила. След две лета, прекарани в „косене на тревата“ в Газа, според израза, който обичат да използват, първо срещу Хамас, след това срещу Ислямския джихад, израелците смятаха, че след като бъде подписано споразумение със Саудитска Арабия, те могат да разрешат конфликта си с палестинците. Това ми каза един много високопоставен израелски служител през септември. От това интервю си тръгнах отвлечен и помня, че казах на колеги, че ще се случи нещо сериозно. Беше седмица преди Рош Хашана [Бележка на редактора: еврейски празник, отбелязващ новата календарна година от еврейския календар] и четири седмици преди 7 октомври.

От американска страна всичко подсказва, че настоящата администрация прави всичко, за да пренебрегне значението на доверието в международните отношения. [Американските бомбардировки срещу обекти, държани от хусите](#) миналата седмица, са показателни в това отношение. Едно от първите решения на администрацията на Байдън, през февруари 2021 г., беше да премахне йеменското движение Хути от списъка на „чуждестранните терористични организации“. Организация, която тормози двама от най-важните ни съюзници в региона от март 2015 г. и чийто лозунг е **„Бог е най-велик, смърт за Америка, смърт за Израел, проклетие върху евреите, победа за исляма!“** Как, по дяволите, може да не я смятат за терорист? По хуманитарни причини, както беше казано? [Бележка на редактора: В сряда, 17 януари, Вашингтон отново описа йеменските бунтовници хути, подкрепяни от Иран, като „терористична“ организация].

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: *Атаки на хутите в Червено море: какво ще стане, ако порочният кръг вече е започнал?*

Вземете това решение в същото време, когато се стремим да дестабилизираме Мохамед бен Салман [Бележка на редактора: престолонаследник на Саудитска Арабия и министър-председател], че отказваме да изпратим военни кораби в Обединените арабски емирства, докато те бяха атакувани от хусите, от които пренебрегваме Мохамед бен Зайед [Бележка на редактора: президент на Обединените арабски

емирства]... всичко това застрашава позицията на съюзниците на Съединените щати и обяснява сближаването на емирствата и саудитците с Техеран. Това също подкрепя гледната точка на иранците, които ефективно координират „Оста на съпротивата“.

Защо винаги свързваме в анализа политиката на Израел с тази на Съединените щати?

Израел и Съединените щати имат симбиотични отношения, не на последно място защото **Израел се възприема като нещо като посредник на западната политика в региона**. Понякога американците го използват, за да покажат, че спазват дистанция или нашата добра воля към Близкия изток. Такъв беше случаят с Айзенхауер по време на Суецката криза или дори с JFK. През последните години обаче американската политика не показва толкова оттегляне, колкото незаинтересованост към основния проблем - Иран. Това е произходът на тази криза на доверието.

Защо такава незаинтересованост? Това партизански въпрос ли е?

Не всички са еднакво отговорни. Каквото и да си мислим за администрацията на Тръмп, тя базира външната си политика на концепцията за „*сдържане*“, която се отнася до стара и уважавана доктрина в историята на международните отношения и американската външна политика. С внезапното прекъсване на тази политика Байдън изостави всякаква приемственост с предшествениците си. Понякога раздялата се оказва добра идея. Но когато това се случи с толкова бързи темпове и включва твърде много отстъпки, това може да причини много проблеми, особено в ущърб на вашите съюзници. Особено след като тази промяна беше направена без диалог: Съединените щати, докато надиграваха иранското ядрено споразумение, което по някаква странна причина превърнахме - освен Тръмп - в емблема на тясна политика - Изток, изоставиха саудитците и емирствата и хвърли ги в обятията на Иран.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: *Атаките на хусите в Червено море: „Иранците са в логика на хибридна война“*

След подписването на това споразумение през 2015 г. видяхме в западните страни мания за възможността за мирно решение, деескалация на изказвания, както и провокации. Облекчаването на конфликта може само по себе си да е нещо добро, но понякога просто не е, особено когато политиката се прилага без паралелна загриженост за доверието. Но доверието е мерилото, с което нашите врагове измерват готовността ни да отмъстим.

Не можем да обвиняваме Израел, че е загубил интерес към въпроса...

Ние можем. Например при администрацията на Бенет [Бележка на редактора: министър-председател на Израел от 13 юни 2021 г. до 30 юни 2022 г.] Израел прие **„доктрината на октопода“**, **„Вече не си играем с пипалата, с поддръжниците на Иран: създадохме ново уравнение, което се състои от прицелване в главата“**, такава беше новото кредо. Това е, което преди три години моят приятел Томас Каплан [Бележка на

редактора: американски предприемач и филантроп, активен срещу режима в Техеран] описва като „[стратегическа пропорционалност](#)“. Но надеждата, че, да речем, Саудитска Арабия ще ви хареса повече, ако не бомбардирате Ливан, всъщност има обратния ефект. С течение на времето доверието в Израел е намаляло и днес е най-ниско.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: [Томас Каплан, милиардер, който се противопоставя на режима в Техеран](#)

Ако Иран е основният проблем в региона, какво трябва да се направи?

В историята на отношенията на Запада с Близкия изток една постоянна идея се повтаря: някои страни искат да запазят статуквото, а други искат да го предизвикат. Това беше случаят с Британската империя, която защитаваеше османските интереси. Като цяло става въпрос за запазване на целостта на Персия и Османската империя и съдържане на Русия, за да се осигури плавен път към Индия. В известен смисъл **Съединените щати наследиха ролята на Империята в региона: да запазят нашите съюзници, тоест страните, които са благоприятни за статуквото - част от което сега е Израел, дори ако това не винаги е било така**.

От 1979 г. и още повече след войната в Ирак се появи само една ревизионистка партия - Иран. Като спрете ревизионистката заплаха, вие незабавно получавате надеждна и последователна политика, защото целта ви е ясна. Тази политика би могла да позволи на Израел да се справи с Хамас и Хизбула, както желае, на саудитците и емирствата да се справят с хусите **и всичко това да използва огромната мощ на Америка в региона**. Истинската цел на американците трябва да бъде да изпратят на иранците посланието, че ако прекрачат червената линия – истинска червена линия, не тази на Обама – те ще понесат последствия.

Идеята, че действията имат последствия, беше ефективно комуникирана от администрацията на Тръмп. Брайън Хук [Бележка на редактора: специален представител на Съединените щати за Иран и политически съветник на държавния секретар Майк Помпео] имаше много последователна политика в този смисъл. Не се случи събитие от типа на 7 октомври, нито някакви дипломатически спорове с нашите съюзници от Персийския залив, които биха могли да ги убедят да се помирят с най-лошия си враг - който също така е наш, както и приятел на Русия и Китай.

Как анализирате сегашния баланс на силите в Близкия изток?

Трите основни аспекта са конфликтът в Газа, отношенията между Израел и Ливан и потенциалната роля на Съединените щати в Сирия и Ирак. Тяхното развитие ще зависи от физическото присъствие на участниците на място, но също и от политическите възприятия. Израел знае това твърде добре, знаейки, че има една от най-модерните армии в света, но това не му помага непременно да се измъкне от политическото блато, както се вижда от международния натиск за прекратяване на огъня, враждебните демонстрации по света срещу това и жалбата за „геноцид“, подадена от Южна Африка в Международния съд (МС).

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Израел-Хамас война: Аз обвинявам, от Мануел Валс

Военният капацитет на Хамас беше сериозно засегнат. Но това движение е като рак, освен ако не го изкорените, ще се върне. За Израел дилемата е политическа: трябва ли да поемем по Philadelphia Road и да отидем до Raffah, след което да завършим работата в Khan Younes? Аз съм поразен, от своя страна, от степента на доверие, демонстрирано от шиитските медии, които съобщават, че Израел в крайна сметка ще се окаже блокиран в Газа, че ще изтегли войските си и че Изз ал-Дин ал Бригадите - Касам ще се появяват като с магия и рехабилитират района. И никога не съм предполагал, че ще се говори толкова много за Южна Африка в арабски медии... Това е нов свят.

След това, на север, е трудно да се види как война между Израел и Хизбула, която може да включва Ирак, може да бъде избегната до края на годината. Няма да е красива гледка. Това е гордиев възел, който Израел без съмнение ще намери за необходимо да разреши.

По какви причини?

Първо, защото 100 000 израелци трябваше да напуснат домовете си на север. Второ, че елитната единица на Хизбула, Radwan, има стратегия за проникване, която Хамас никога няма да може да съпостави, особено благодарение на изключително сложната тунелна инфраструктура. И накрая, защото Хамас от декември 2018 г. се възстановява в Южен Ливан. Това означава, че подобно на ООП през 70-те години на миналия век, Хамас рискува ефективно да манипулира палестинските бежански лагери и да експлоатира палестинската диаспора, която следи темата отблизо. Задава се буря. Всички тези елементи се събират, за да образуват особено мрачна картина.

Общественото мнение и някои експерти не оценяват опасността на Хизбула. Те превръщат ядрената програма на Иран в екзистенциална заплаха, като не разбират, че шансовете Хизбула да изстреля 100 000 ракети срещу Израел са много по-големи от шансовете Иран да изстреля едно ядрено оръжие. Достойното за съжаление изчаквателно отношение на Съединените щати, които въпреки това разполагат със средствата да оказат натиск върху Иран, като заплашват да действат, не помага на нещата. Ето защо Израел трябва да се подготви да отговори. IDF трябва да смени войските си, да възстанови резервистите и да възстанови силата си. След като това бъде направено, той ще се превърне в машина за премахване на Хизбула, което ще бъде основната му функция.

Какво ще кажете за дипломатическото решение?

Трудно ми се струва постижимо, парадоксално, поради тази религия на деескалацията. Пратеникът на Белия дом Амос Хохщайн, когото Хасан Насрала нарече Франкенщайн, се опитва да защити дипломатическо решение. Това решение ще включва изтегляне на Израел от фермите Шебаа, което ще прилича на награда, дадена на Хизбула за клането през октомври! Освен това ще изисква магическото изтегляне на

Хизбула от Южен Ливан, регион, който тя напълно възстанови след 2006 г., от училищата до здравната система. Трудно е да се разбере как може да се случи всичко това или защо, както често се случва, Иран не може да създаде нова милиция от нулата или как това най-накрая ще разреши палестинския въпрос в Газа.

Как оценявате шансовете на Израел за военен успех?

Такава оценка е възможна само при наличие на достъп до класифицирана информация, което за мое съжаление не е така (*сме се*). Но проучване на публична информация показва, че Хизбула разполага с **гигантски** арсенал . Всеки ден може да е в състояние да изстреля същия брой ракети по Израел, както през 34-те дни на Ливанската война през 2006 г. **Всеки ден!** Има сложни системи за насочване на ракети и има достъп до десетки гранични пунктове между Израел и Сирия. **Тази близост, размерът на бойното пространство и изключителното използване на огън на далечни разстояния показват особено труден сценарий за Израел.**

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Юбер Ведрин: „Съединените щати не могат да позволят на Путин да спечели, твърде опасно“

Трябва да добавим към това факта, че сега има сухопътен маршрут между Иран и Ливан през Ирак и Сирия и че всички видове иракски милиции, готови да дадат материали и хора, вече са в Южна Сирия и Ливан. Не съм забравил черешката на тортата, а именно перспективата за пряко участие от страна на Иран, не защото това ще промени съществено ситуацията, а защото **Иран е страшилището на западните демокрации. Тъй като се страхуваме от това, сме свикнали да виждаме как се оттегляме и предпочитаме отново и отново „деескалация“.**

Какво мислите за мнението, че Западът се намесва твърде много в Близкия изток и трябва да остави участващите страни да се справят с проблемите си?

Някои американски експерти като Елбридж Колби отиват дори по-далеч и продължават да популяризират стратегията „завъртане“ към Азия. **Тази фиксация върху Азия и особено Китай ми се струва, да го кажем направо, особено американска.** Да се преструваме, че тъй като нямаме достатъчно бисквити в този магазин, трябва да преместим бисквити от друг магазин там, това е нещо като стратегия на бизнес училище. **Това е откровено неграмотно исторически и геополитически.**

Обикновено европейският континент поддържа по-трезва геополитическа визия, защото приема сериозно идеята за Евразия. **Трите системни заплахи за световния ред в най-широк смисъл, Китай, Русия и Иран, споделят евразийска близост в смисъл, че са сухопътни сили.** За тях Съединените щати - между другото морската сила *par excellence* - представлява чуждо налагане. В този контекст те знаят, че имат стратегическо предимство, особено след като САЩ са много далеч. **Упорстввайки в желанието си да се „завъртят“ към Китай и оставяйки украинците и дори израелците да се оправят сами, американците застрашават международния ред.**

Що се отнася конкретно до Близкия изток, не си спомням период в съвременната история, в който да е съществувала тази известна автономна система, лишена от западна намеса. Това е визия, която съществува само във въображението на фанатиците на западното изтегляне, но също така, колкото и да е странно, в умовете на ислямистите и със сигурност на иранците и хусите. **Реалността е, че в този регион не е възможен ред без Съединените щати.**

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Конфликт в Близкия изток: последен кръг преди пожар

Освен това ние, западниците, винаги сме проектирали нашата близоизточна стратегия като контрапункт на нашата руска и индо-тихоокеанска стратегия. Всичко е в историческите книги. Не напразно лорд Лансдаун спря руснаците да получат пристанище за топла вода през 1903 г. И **по-голямата част от историята на Близкия изток е свързана с Индия.** Всичко това е съвсем очевидно, ако се върнем по-назад във времето от бедствието в Ирак. За съжаление, американските политици не се научават да мислят по този начин, не им пука. Има твърде много съветници по национална сигурност с дипломи по право. Антъни Блинкен, Джейк Съливан, Аврил Хейнс, Джон Файнър... На практика цялата охранителна институция се състои от адвокати, което може би обяснява акцента върху посредничеството, а не върху стратегическия дизайн.

Какво мислите за дисбаланса в популярността между информацията, която идва чрез израелското правителство, и тази, която идва от Газа и се споделя от милиони хора чрез социалните мрежи?

Вътрешните политически слабости на Запада го правят приятно място за живеене във всеки смисъл на думата, но също така представляват голяма политическа слабост. **Експлоатацията на наивността и щедростта на западната младеж, за да се навреди на Запада, е класика на всеки авторитарен режим.** По онова време Съветите тайно подкрепяха редица "мирни" организации във Франция, Италия и Германия. **Днес Хамас и Хизбула, подобно на руснаците, са наясно с нашия "прогресивизъм", който презират, но използват, за да ни манипулират.**

Като цяло, ние не осъзнаваме колко информирани са нашите врагове за нашите културни дебати. Те ни приемат по-сериозно, отколкото ние самите. **В Иран повече хора говорят английски, отколкото има хора в целия Запад.** Институтите там са посветени на изучаването на западната култура. Те вероятно са по-наясно с дебата за общественото образование в Съединените щати от мен! Очарователният резултат е, че войнствената левица смесва много разнородни причини. **Спомням си една демонстрация в Кеймбридж, по време на която една много мила лява дама викаше „Климатична справедливост“ и „Справедливост за работниците!“ и „Свобода за Палестина!“**, толкова много въпроси, които нямат нищо общо един с друг. Павловската защита на Палестина се превърна в вяра в канона на левицата. Приемането му като значка, която човек носи, а не като истинско вяране, е тъжно показателно за

западната култура като цяло и естеството на политическия дискурс в частност.

Защото Израел няма право на същото отношение?

Израел инвестира стотици милиони долари годишно, за да запази репутацията си. Но ако бъде осъден за геноцид от МС, където между другото двама съдии идват от страни, които дори не признават Израел, всички тези усилия ще бъдат сведени до нищо. През следващите десет години Израел рискува да бъде обект на санкции, вероятно от Испания, скандинавските страни и Ирландия. Иран, Хизбула, Хамас знаят, че тази тактика работи. Само 15-годишни фенове на Хизбула, живеещи в мазето на родителите си, имат фантазията да щурмуват Йерусалим с оръжие. Усъвършенстваните теоретици и стратегии в Иран и Ливан, по-специално Хасан Насрала, разчитат на икономическото унищожаване на Израел поради санкции, на криза на вътрешното доверие в страната и на нарастващ международен натиск, който би довел до разрыв между САЩ и Израел и международната изолация на последния.

Освен Насрала, кой защитава тази стратегия?

Много хора! Ако следите акаунти и разговори в Telegram или говорите с активисти, както правя в моето изследване, „победата“ не означава физическо унищожаване на Израел, а подкопаване на доверието на обществото в себе си. Например, в края на август-началото на септември, на Тиша Б'Ав, честването на рухването на Втория храм, докато преглеждах ирански акаунт в Telegram, попаднах на документален филм за рухването на храма и разрушаването на еврейска държава. Коментарът беше: нито една еврейска държава не е просъществувала повече от 80 години. Не защото евреите са били завладени, а поради вътрешни конфликти. По този начин ние предлагаме на тези фанатици визия, за която се предполага, че е от миналото и трябва да потвърди това, което искат да видят да се случи.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Ален Финкиелкраут: „Навсякъде евреите осъзнават, че не са съпоставими“

Очевидно е, че Израел, като еврейска държава, е много чувствителен към идеята за физическо унищожение и знае как да се защити. Но новостта на тази държава все още я прави твърде незапозната с функционирането на международния политически ред, в смисъл, че тя не знае как да се противопостави на систематични опити за подкопаване на обществото. Ето защо съдебната криза, която накара израелците да обмислят колапса на самата държава, беше толкова пагубна.

Какво мислите за жалбата, подадена пред Международния съд от Южна Африка?

Не съм юрист по международно право. Обвинението в геноцид беше повдигнато срещу Израел много преди това. Но намирам, че политически това е дълбоко провокативен и изключително ефективен термин. Това обвинение е пагубно, защото има за цел да разпространи и след това да канонизира чрез законово решение

идеята, че самите евреи извършват Холокост. С други думи, става дума за унищожаване на това, което за много хора се смята за основна основа на правото на Израел да съществува и на политическата подкрепа на Запада за него.

ЧЕТЕТЕ СЪЩО: Бърнард Хайкел: „Иранците не искат хусите да спрат атаките си“

Единствените хора, които се интересуват повече от Холокоста от евреите, вероятно са иранците. Чрез [Центъра за еврейски изследвания](#), уебсайт, те разпространяват груби лъжи за „индустрията“ или „мита“ за Холокоста. Тяхната цел е да делегитимират идеята, че дължим вечен дълг на евреите заради случилото се в Европа през 20 век. Но осъждането на Израел за геноцид би имало много по-значителен ефект от иранската пропаганда, защото би взривило неговата легитимност в дългосрочен план. Да се каже, че „Израел е геноцидна държава“ е много по-лошо от това да се каже „ционизъмът е расизъм“. Това е символична атомна бомба. Ако стигнем до това, това ще има ужасни последици не само за Израел, но и за всички евреи на Запада.

Смятате ли, че ако Доналд Тръмп се върне на власт, американските действия ще бъдат по-твърди?

Това, което е толкова плашещо в настоящия момент е, че статуквото, за което споменах по-рано, е на ръба да бъде унищожено. Но не е достатъчно да унищожаваме, както обичат да правят революционерите, ние също трябва да се запитаем как ще изглежда и трябва да изглежда новият свят. Дълго време в Близкия изток един вид съвместно управление позволяваше да се избегне обща война, по-специално благодарение на постоянството на американската политика и сдържането на радикалите, които са Иран и неговите поддръжници. Не беше перфектно, но проработи. Свидетели сме на разплитането в реално време на този ред. Нямам абсолютно никаква идея къде ще бъдем след година, но имам чувството, че тя няма да е много по-щастлива, отколкото е сега.

Обратима ли е ситуацията? Вероятно не, за съжаление, без голяма и разрушителна война, която ще определи новите условия на баланса на силите. Надеждата е, че когато този баланс бъде възстановен, рамката ще бъде много по-благоприятна за съюзниците на Запада и за международния ред, който е изправен пред предизвикателства не само в Китай, не само в Русия, но и в целия свят.

Нито пък според мен при това управление. Но Тръмп си остава нож с две остриета. От една страна, трудно е да се види как това може да бъде по-лошо от това, което видяхме през последните четири години. В Персийския залив хората казват, че Тръмп може и да е луд, но поне не е „губец“. И което е важно, иранците се страхуват от него. От друга страна, той остава силно непредсказуем и изборът му може да доведе до такъв вътрешен безпорядък, че Америка да не може повече да се фокусира върху останалия свят. Заклещени сме между чука и

наковалнята. Лично аз се моля за призрака на Джон Маккейн (*), където и да е той.

(*) **Джон Маккейн** е кандидат за президент на Републиканската партия през 2008 г. Маккейн посещава Американската военноморска академия в Анаполис и завършва близо до дъното на випуска си през 1958 г. След това става военноморски пилот служещ на самолетоносач. Като участник във Виетнамската война през 1967 г. се измъква на косъм от смъртта при пожара на борда на самолетоносача *Форестал*. По-късно през същата година е свален и тежко ранен при своята 23-та мисия за бомбардиране на Северен Виетнам. Той прекарва пет години и половина като военнопленник, претърпявайки изтезания, преди да бъде освободен през 1973 г. Маккейн се оттегля от ВМС през 1981 г., мести се в Аризона и скоро навлиза в политиката. През 1982 г. е избран за член на американската Камара на представителите. След изкарването на два мандата е избран за сенатор от щата Аризона през 1986 г. Преизбиран е през 1992, 1998 и 2004 г. През 2000 г. губи изборите за кандидат на Републиканската партия за президент от Джордж У. Буш. Джон Маккейн официално обявява повторната си кандидатура за президент на 25 април 2007 г., а на 4 март 2008 г. печели републиканската президентска номинация. Маккейн губи президентските избори на 4 ноември 2008 г. от кандидата на Демократическата партия Барак Обама. От януари 1987 г. до смъртта си на 25 август 2018 г. Маккейн е член на американския сенат, представляващ щата Аризона.

Относно външната политика на САЩ, Маккейн заявява, че ще се бори с глобалното затопляне и се обявява за изваждане на Русия от групата на G-8 поради факта, че Москва изнудва енергийно и ядрено съседите си. Критикува политиката на унитаризъм на американската администрация и изявява готовност да се съобразява с другите нации, че няма да действат едностранно по света.

по-агресивна външна политика и намеса на САЩ в световните дела от позицията на лидер. Във Вашингтон и в международните среди той е известен като един от главните русофоби. По време на драматичните събития на Майдана в Киев в началото на годината той бе мобилизатор на протестиращите срещу президента Виктор Янукович. Инициатор е за изключване на Русия от групата "Г-8". Смята, че санкциите на Запада срещу Москва са са смехотворни и настоява САЩ да доставят на Украйна оръжия, а американски военни части да участват в Украйна в съвместни военни учения с украинската армия. Така сенаторът от щата Аризона отново потвърди ролята си на ястреб Русофобията на Маккейн явно се базира не само на политическите му възгледи, а и на лични причини. Самолетът му е свален във Виетнам от виетнамските ВВС със руска ракета земя-въздух. В злополучната 23-та поредна за Маккейн във Виетнам бомбардировка срещу ТЕЦ в Ханой, той едва не загубил живота си. Имал късмет, че

ракетата уцелила самолета му след като той вече бил пуснал бомбите. Ранен, Маккейн попада в плен на 26 октомври 1967 г. Виетнамците предлагат на пленения Маккейн Трети да го освободят преди другите американски военнопленници. Прави му чест, че той отказва предложението. Позовава се на кодекса за поведение на американските въоръжени сили. Не е искал също от случая да се възползва виетнамската пропаганда. Маккейн прекарва шест месеца в болница, губи 20 кг от теглото си и косата му побелява. След това е изпратен в лагер за военнопленници. **През март 1968 г. е поставен в изолация, в която прекарва следващите две години.** Животът и професионалната кариера на Джон Маккейн наистина са интересен сюжет за роман.